¶ Etymon elegantissimū satisq̧ perutile:

in septem psalmos penitentiales: cum expositione titulorum eorūdem psalmoꝝ ⁊ adijtione orationis dicende in fine ad singulos psalmos: Nuper compilatum per reuerendum patrem fratrem Dominicum buchium catharensem: sacre theologie professorem: ordinis predicatorum.

¶ Francisci Martiniaci ad reuerẽdũ in Christo patrẽ: fratrẽ Dñicũ buchiũ catharensẽ ordinis predicatorũ: sacre theologie professorẽ integerrimũ: dũ in ciuitate spalatensi contionando, penitentiales psalmos exponeret. carmen.

Quicquid Mosayce perplexa enigmata legis
Sacra prophetarum pagina quicquid habet
Quicquid dauidis psalmorum continet ordo
Cum melior dignas: funderet ore preces
Cunctaq̃ apostolici recitans preconia cetus
Tu solus nobis: dominice clara facis
Tantus es elloquio: tam mentis acumine clarus
Quam nec xenophanes: cum cicerone fuit
Nunc vbi te noui felicia dicere cogor
Secula: que talem progenuere virum
Viue igitur: nomẽq̃ tuum: nomẽq̃ tuorum
Sydereos tecum transfer ad vsq̃ polos

¶ Ode dicolos tetrastrophos in expositionem septem psalmorũ penitẽtialium editam a Reuerendo patre fratre Dominico buchia ordi. predica. ac Sacri dogmatis enucleatore rarissimo.

Simon Arctophylus tragurinus.

Quisquis optandi cupiens amoris
Queris horrendos animi fugare
Impetus, vitas Acherontis atq̃
Monstra prophana.
Accipe hoc tersum, varium volumen
Dogmatis plenum pietatis idem
Nobile, argutũ, superansq̃ cuncta
Dogmata prisca.
Syderum septem, neq̃ tu Trionum
Cursus optato aut numerũ q̃ternũ
Tertio adiunctũ, mõ quẽ Platonis
Mens reserauit.
Hic enim hymnos dubij tenaces
Dauidis septem, luce clariores
Efficit menti reserando nostre
Buchia doctor.
Hoc opus pandit penitus recludens
Mysticum Mosis numerũ dierũ
Septimo dono potiamur vt nos
Spiritus almi.
Ergo nunc cuncti venerem fugando
Currite ad fontes, capite et hoc omne
Ingenij bonum, quibus est futura
Vita beata.
Phebus hinc semper tua perfouebit
Queq̃ permulcens, animũ ac nitentes
Spiritus sanctus penetrabit intus
Flamine sacro.

τέλος.

¶ Elogium reuerendissimi in Christo patris ⁊ dñi:dñi Simonis begnij Dei ⁊ apostolice sedis gratia epi modrusiensis in etymon reuerendi patris magistri Dominici buchie ordinis predicatorum.

SImon begnius Dei ⁊ apostolice sedis gratia eps modrusiensis vniuersis presentes nostras litteras inspecturis salutē. Quoniam laus virtutis est premium. Illa vera laus est:que dñi:⁊ seruatoris nostri voce cōmendat. Is aūt minimū in celorū regno eum vocandum dixit:qui minimū vnū de mandatis eius soluerit:⁊ docuerit sic hoies. Cuius rei gr̃a venerandus pr̄ frater Dñicus buchia catharensis ordi. ꝑdicatoꝝ sacre theologie magister. Sciēsqꝫ se ad reddendā rōnē de credito sibi talēto teneri:ne tanqꝫ malus seruus defodisse illud a suo dño coarguat:vigiliarū ⁊ studioꝝ suoꝝ participes eos eē oēs voluit:q libēter que vera sunt audiūt: ideoqꝫ etymon scripsit in septē psalmos qui penitētiales appellant:opus eruditū sane:⁊ christianis auribus dignū. Qd̄ si quis iniustior fortassis arbiter illud obijciat. In syluā ne ligna ferat:⁊ bone mētis hominē calūniet ꝙ tot ⁊ sanctissimis ⁊ doctissimis viris:q psalmos sunt iterpretati:inserere se se nō dubitauerit: sciat illud opusculū:hoc ideo cōposuisse vt animi sui testimoniū exhiberet:ne vacuus scilicet ad areā redeat:memineritqꝫ ⁊ paupercula illā a seruatore nostro cōmendatā:que duo era minuta misit in gazophilaciū. Nobis ꝙ talē virū habeamus letandū est:nō imerito qñ quidē futurū speramus. vt simpliciores qqꝫ ⁊ doctiores ēt nō modicā ex hac lectione cōmoditatē assequant si mō opus ipsum in lucez ꝓdeat. Qd̄ vt fieri debeat:⁊ magr̃m Dominicū ⁊ reuerēdū patrē priorem prouincialem prouincie nostre Dalmatie hortamur ⁊ rogamus. Erit.n.ꝓculdubio vt multis ⁊ prosit ⁊ placeat. In quoꝝ fidem presentibus manu nostra exaratis sigillū nostrū pai uuz apponi iussimus. Jadere in edibus nostris. Die.xxvij. Februarij. Anno a Christo nato.M.D.xxviij.

¶ Elogium reuerendissimi in Christo patris ⁊ dñi:dñi Augustini natalis Dei ⁊ apostolice sedis gratia epi tribunēsis ⁊ marchan sis in etymon reuerendi patris magistri Dñici buchie ordinis predicatorum.

NOs Augustinus natalis Dei ⁊ apostolice sedis gratia eps tribunensis:⁊ marchanēsis oībus christi fidelibus presentes nostras lecturis aut etiā audituris salutē in dño sempiternā. Et si oē bonum rōnē appetibilis hēat:illud tñ qd̄ cōmunius est:⁊ pluriū spirituali ꝓfectui ac saluti cōmodius maiori laude extollere:⁊ lucernā diuino lumine accensam nō sub modio:sed sup cādelabrū ponere debemus vt luceat oibus in domo dñi. Cū itaqꝫ nuper oblatū esset mihi opus insigne reuerēdi pr̃is fratris Dñici buchie sacre theologie professoris in septē psalmos penitētiales: idqꝫ ego diligenter examinassem:inueni rē catholica veritate vndiqꝫ suffultā:⁊ theologoꝝ sententijs auctoritatibusqꝫ refertissimā. Judicaui etiā illud nequaqꝫ silentij inuoluendū caligine:nec cecis tenebris occultandū. Laudauiqꝫ deū: qui sua affluentissima gr̃a talē arborē in agro ꝓuincie nr̃e Dalmatie protulit ex qua penitentes spiritualē medicinam:⁊ in via qua peregrinamur a dño dulcissimos animarum cibos capere possunt ⁊ debēt:dūmodo absit inuidia lectoriqꝫ habeat

claros oculosmee prius iudicet q̄ bene pspexerit. Demū vt rem concludamus. Et authorē ⁊ multo magis reuerendū p̄rem priorē prouincialē puīcie dalmatie rogo vt dei amore opus tā egregiū oīno faciat pdire i lucē. Jn cuius rei fidē ac testimoniū sigillū nr̄m duxi p̄ntibus apponendū. Datū Ragusij in nr̄e habitationis domo. M.D.xxvj. die octauo Nouembris.

¶ Epistola Reuerendi in Christo patris fratris Uincentij buchie catharensis ordi. predi. sacre theologie professoris: ad Reuerendissimū dn̄m ep̄m marchanēsem: in laudem ⁊ cōmendationē huius operis.

Reuerendissimo ac in xp̄o p̄ri dn̄o Augustino dei gr̄a marchanēsi ep̄o frater vincētius buchia sacre theologie humilis pfessor ordi. predi. cōmendationē. Diuina opitulante gratia sole clarius cōstare dignoscit. oēm veritatē: bonitatēq̄ atq̄ honestatē (qbus oīum rer̄ moderator humanū genus decorare statuit) apud rēpublicā xp̄ianā residere. Cuius saluberrimus mos est p suis queq̄ delictis pn̄iales psalmos psalendo suo creatori satisfacere. Nec cuiq̄ in dubium verti pōt vt is: qui eorūdē psalmor̄ congestū ac copulatū hēret intellectū qu sanctius suā exsolueret deuotionē: quo munere reuerendū p̄rem frēm Dn̄icum catharensem nr̄e familie pfessorē cognouimus hac tēpestate ex alto esse ditatū: qui quidē ex prisca sanctor̄ patrū auctoritate psalmor̄ pn̄ialiū expositionē litteralē atq̄ mysticā ita ingeniose in vnū congesserit vt nō nisi doctissimus aīaduerteret q pluriū esset: sed quispiā facile sibi psuaderet q ex vno eodēq̄ ore atq̄ sensu pcesserit. Et ego qui illā plegi affirmare haud vereor dictā cōpilationē (quā etymō placuit appellari) quouis carere errore: qnimo talē secū honestatē deferre qua spūs sanctus multor̄ corda penitentiū fit illustraturus: atq̄ vt eiusdē paracliti moris est in terna cōsolaturus letitia quia aūt ad tuā sanctitatē opusculū examinandū delatum fuit: quarto ṗo idus nouēbris venit ad manus nr̄as tue sanctitatis sub publica attestatione fides ac condignū testimoniū huic opusculo ⁊ tunc gratias altissimo egi: quatenus veritatē qua prememoratū religiosū in iam dicta expositione edocuerit. suorum ministror̄ officio quo ad ecclesiam approbari placuit vale ⁊ nos obseruatores in domino ama cathari idibus nouembris.

¶ Epistola compilatoris ad reuerendū patrem: fratrem Lucā spalatinum ordi. predi. priorem prouincialem prouincie Dalmatie.

¶ Reuerendo patri in christo: fratri Luce vmaneo spalatino ordi. predi. priori prouinciali puīcie Dalmatie: frater Dn̄icus buchius eiusdē ordi. sacre theologie pfessor minimus cōmēdationē ⁊ obedientiā.

Cum plurimis in ciuitatibus huius nr̄e prouincie: christi fidelibus verbū dei seminando dauiticos exponerem psalmos: q̄ plures ex nr̄is fratribus nōnulli etiā clerici seculares me rogarūt: vt septem psalmos pn̄iales: quos ore predicabā (ob eorūdē spūalem cōsolationē) scriptis demandārē. Rem qppe dignā petebāt: sed tenuitas ingenij: ac imensitas laboris deterebat. Desideriū hortabat pficiendi: at infirmitas deficiendi dehortabat quā vicit vtiq̄ zelus domus dei. Conuictus ergo fraterna charitate. ipsos septē psalmos pn̄iales exponere decreui. Non de viribus ppriis p̄sumens cū quasi nulle sint. Sed p̄sumationis fiduciā. Laborisq̄ mercedē

totaliter

totaliter in samaritano (pulso timore) figens: q̄ ꝓlatis in ꝓcuratione semiuiui
duobus denarijs superogāti cūcta se redditurū reddere est ꝓfessus. Expositionē
aūt hāc ad dei honorē: ⁊ gloriose v̄ginis marie: ac beati Dn̄ici p̄ris nr̄i nec nō in
remissionē pctōꝝ meoꝝ: ⁊ ꝓ desiderio multoꝝ: multo labore: ⁊ diligenti studio
cōpilaui. Operis qdē ac studij mei fuit multos legere libros vt ex plurimis di/
uersos carperē flores: ⁊ q̄ meliora: ac vtiliora viderent̄ eligerem. Et velut altere
ruth spicas q̄ metentiū manus subterfugerāt collegi. In hac tn̄ cōpilatione nr̄a
quā etymō appellaui nō solū piuz lectorē: sed ⁊ liberū correctorē desidero dūmō
eius sit ꝯscia absq̄ inuidie veneno. Tibi aūt p̄r reuerēde hoc meū etymō breueq̄
opusculū dedico: vt si qd in illo sit corrigēdū corrigas: ⁊ si qd dignū cōmēdatio/
ne approbes. vale religionis norma: ⁊ obseruator bonorum morum.

¶ Eiusdez reuerendi p̄ris prologus in psalmos penitētiales: ⁊ cōmendatio psal
morum in cōmuni: cum quodam notabili valde necessario.

MAnna celeste quo dn̄s per multa curicula tēpoꝝ ppl̄m israel pasce
re dignatus est: oē delectamētū ⁊ oēz suauitatis saporē hēbat. Nō
minus sacra scriptura oēm dulcedinē ⁊ cibi ꝑfectionē in se cōtinet.
Nā in scriptura sacra incipiētes pascunt̄ pane ordeaceo: ꝓficiētes
nutriunt̄ pane triticeo: ꝑfecti v̄o vtunt̄ pane similagineo. Hos tres
panes (ꝯsilio saluatoris) petere deberemus dicētis. Lu. xj. Amice cōmoda mihi
tres panes: qa amicus meus venit de via ⁊ nō hēo qd ponā ante ip̄m certe ille/
met: q̄ qnq̄ millia hoīuz de qnq̄ panibus ⁊ duobus piscibus saciauit vt habet̄
Joā. sexto. icesanter ī lege: ꝓphetis: ⁊ psalmis aīam nr̄az reficit. Et q̄ in fractio
ne panis cognitus fuit: vt dicit̄ Luc. vltio. ipsemet in ꝑscrutatione sacre scripture
agnoscit̄. Sed qm̄ psalteriū magis in eccl̄ia frequētat̄: tanq̄ȝ cōtinēs totā sacraz A
scripturā: vel scd̄m glo. ad dandā nobis spē diuine mīe: qa cū peccasset dauid: q̄ Psalteriū in ec/
fuit auctor psalterij tn̄ per pn̄iam est reparatus. Ideo diuina ꝓtegēte grā: vt sp̄uali clesia fre/
desiderio multoꝝ satisfaciā. Psalmos nō oēs: sed q̄ pn̄iales nūcupant̄. exponere quentat̄.
intēdo. At aliq̄ de ꝑfectiōe psalmoꝝ in cōi huic nr̄o opi apponēda duxi. Nā tāta B
vis est psalmoꝝ vt ad oēm sensum cuiuslibet intētionis possit cōuerti: si in eccl̄ia Psalmo
psalmus canit̄ v̄ba sunt eccl̄ie deū laudātis. Si a iustis canit̄ v̄ba sunt grās agē rū perfe/
tis si a peccatore recitat̄ v̄ba sunt veniā deprecātis: si ꝓ defunctis decantat̄ v̄ba ctio.
sunt aīe de supplicio ad deū clamātis. Et quocūq̄ se intētio canētis v̄tit mox se
sensus huius libri affectui canētis cōformat. Cū bn̄dicēte bn̄dicit: ⁊ cū maledi/
cente maledicit. Bn̄dicit mēbra Xp̄i: maledicit mēbra diaboli. In singulis psal/
mis xp̄m p̄ñtez hēs q̄ oīum psalmoꝝ mā ⁊ intētio est: qui psalmos meditat̄ hūc
fructū ex meditatione capit vt vtrūq̄ testm̄ sibi occurrat qui psalmos ꝑscrutat̄
presidiū contra oīum reꝝ aduersitatē inuenit. Orationē qualē nō pōt per seipsum
excogitare repit: cōfiteri docet̄. Unde dei misericordiā imploret agnoscit. Psal/
moꝝ liber futura p̄dicat. gesta veterū cōmēmorat: legē viuētibus tribuit: modū
gerendoꝝ statuit. Et vt breuiter dicam cōis quidē bone doctrine thesaurus est.
apta singulis necessaria subministrās: veteribus nāq̄ aīarum vulneribus nouit
mederi: ⁊ recētibus velocissimū solet adhibere remediū: atq̄ in bn̄actis perseue
rantiā scit salutis exhibere. Psalmus demones fugat: angelos ad adiutoriū in/
uitat: solēnitates decorat: tristitiā que ꝓpter deuz est molit. Lachrimas ex corde

lapideo mouet. Psalmus norma est iustitie decor pudicitie: regula patiẽtie: ni/dus penitentie. Canticũ psalmorum expellit tenebras. auget fidẽ: peccata delet: si/cut sol illuminet: sicut aqua sanctificat: sicut ignis pctm̃ exurit. Qui diligit can/ticũ psalmorum assiduũ non põt amare pctm̃. Qui hꝫ laudẽ dei in corde suo in po/stremo apud deũ gaudebit: ⁊ animã suam in celo viuificabit in secula seculorum: fruens eo quem in psalmis laudando intellexit.

Notabile

Ibet adhuc vnũ notabile apponẽ. qđ nõ tm̃ pro septẽ psalmis pe/nitẽtialib⁹: sed et pro oiuꝫ cẽtũ qnquaginta psalmorum itellectu est necessariũ: vꝫ q rerum artificialiũ qtuor sunt cãe. s. mãlis ⁊ formalis: efficiẽs: ⁊ finalis. Et q̃ psalteriũ est qđdã artificiale: iõ primũ opꝫ scire: q̃ mã sit psalmorum: q̃ forma: qs efficiẽs: ⁊ quis finis. Mã psalmorum est oẽ Dei opus. s. opus creationis: gubernationis: reparationis: ⁊ glorifi/cationis. Forma est modus deprecatiuus ⁊ laudatiuus Dei: Efficiẽs principalis est spiritus sanctus: instrumẽtalis dauid rex ⁊ pphеta. Finis psalmorum est vt ele/uati per contẽplationẽ cõiũgamur excelso ⁊ sancto. At q̃ difficile est vt qs psa/lendo deo mente cõiungat nisi intelligat qđ ore decantat. Auget quippe deuo/tionẽ intelligentia: ⁊ dũ intelligit qđ cantatur mens per intellectũ obligata non euagat. Et licet in oibus psalmis intelligentie studiũ adhibere debeamus: qm̃ inde vite nře maxima subsidia congrunt: tñ penitẽtiales estimo magnope pscru/tandos: qui humano generi velut cõpetẽs medicina prestant. Ex his enim ani/marũ saluberrima lauacra suscipimus: inde mortui peccatis reuiuiscimus: inde lugentes ad eterna gaudia peruenimus: qui nõ sine magno misterio septẽ tm̃ cẽ ponunt vꝫ sextus: trigesimusprimus: trigesimusseptimus: quinquagesimus: cen/tesimusprimus centesimusuigesimusnonus: ⁊ centesimusquadragesimussecun/dus. Primo ppter septẽ dona spiritus sancti p queꝫ spiritũ sanctũ quis penitet. Secũdo q̃ quicqd in septinario huius vite cõmittit eorum psalmodia habita cõ/tritione dimittit. Tertio q̃ penitẽtia integrat ex tribus. s. cõtritione: cõfessione: ⁊ satisfactione: quã comitant quatuor. vꝫ. grẽ infusio: peccati remissio: bonorũ amissorum recuperatio: ⁊ glorie colatio. Quarto q̃ septẽ sunt que sanant ⁊ purgãt peccatorẽ. s. Baptismus: Elemosina: Martiriũ: Conuersio fris errantis: Remit/tere in se peccanti: Perceptio corporis Christi: Et fletus: ac satisfactio. Qui etiã psalmi oẽs incipiunt a luctu ⁊ terminant in letitiã: quia per planctũ penitẽtie pue/nit ad regnũ glorie. Math. v. Beati q lugent qm̃ ipsi cõsolabunt. Quorum septẽ psalmorum. Dñe ne in furore tuo est primus. qui in numero psalmorum est sextus. Numerum senariũ in disciplina numerorum constat esse pfectũ. Hic ergo digne in pso/na penitẽtis aptatur. Sexto. n. die hominẽ deus creauit. Sexta etate ad liberan/dũ eũ in hũc mundũ venire dignatus est. Sexto insuper die crucifigi pro homi/nuꝫ salute decreuit: vt hec supputatio ⁊ hois initium: ⁊ absolutionem peccato/rum aptissime continere videatur.

C Quid sit mã: forã: efficiẽs: ⁊ finis psalmorum.

D Cõmẽdatio psalmorum penitẽtialiuꝫ.

E Quare sũt tm̃ septẽ psalmi pe/nitẽtiales.

F Psalmi pñiales icipiunt a luctu ⁊ terminant i letitia.

¶ At q̃ p titulũ vniuscuiusqꝫ psalmi intellectus aperit. Naꝫ sicut in domo nisi per clauem ingredit: ita nisi per tituluꝫ intellectus psalmi declarat. Iõ vnicuiqꝫ psalmo titulum preponam: ⁊ illum pro posse declarabo.

G Quã[re] ẽ [ex]po[sitio] tituli.

¶ Titulus psalmi.

¶ In finem in carminibus seu in organis psalmus Dauid pro octaua: hierony/mus transtulit. victori in psalmis super octauam canticum Dauid.

¶ Hic

¶ Hic te scire volo lector ꝙ tituli psalmorum ab esdra scriba facti sunt. partim B
ſm ea que tunc agebantur. partim ſm ea que contigerunt. Exponitur autem Esdras ſ
prefatus titulus sic. Hi est psalmus ille:qui pro tanto dicitur psalmus eo quod posuit ti
monet ad bene operādū dirigens nos in finem.i.Christū:qui est meta:⁊ cōsumma tulos psalmis.
tio totius agonis:attribuitur dauid.i.penitentiam forti manu facienti ⁊ timenti
tñ pro octaua.s.die iudicij:que post hoc tps quod septē diebus voluit est futura
in carminibus.i.in gemitibus pnie qbus de⁹ tāq̄ carminibus delectaᷓ:sed qm̄
super hoc dictū (pro octaua) diuersi doctores varia scripserūt:idō visum est vt sin
guloꝝ opinionē ad ducā:quidā volunt ꝙ pro tanto poniᷓ pro octaua:q2 post se
ptem millia ānoꝝ futura est resurrectio dño ad iudiciū veniente:sed hec opinio
stare non pōt que determinate assignat tps iudicij:qm̄ vt habeᷓ Act. primo ca
pitulo Xps dixit. Non est vestrū nosse tempora vel momēta:que pater posuit in
sua potestate. Et Marc.xiij. De die autē illa vel hora nemo scit neq3 angeli in ce
lo neq3 filius nisi solus pater:qd̄ sic exponit Hilarius:filius ⁊ spūs sanctus q2 nō
sunt a se de die illa nesciūt a se pater aūt q2 est a se scit a se Hieronymus dicit hoc
esse intelligendū de filio adoptiuo:nō de vnigenito ⁊ cōsubstātiali.cuius sicut est
vnū esse ita ⁊ vnū scire est. Augustinus aūt sic exponit:neq3 filius scit.s. ad reue
landū. Sanctus ēt Thomas in quarto di.47.q.1.ar.1.q.3.assignat rōne3 quare
iudiciū futurū est incognitū dicens. Deus per suā scientiā est causa reꝝ. Utrūq3
aūt creaturis cōmunicat.dum ⁊ rebus tribuit virtutē agēdi alias res quaꝝ sunt
causa:⁊ qbusda3 etiā reꝝ cognitionē prebet. Sed in vtroq3 sibi aliqua reseruat.
Operaᷓ enim quedā in qbus nulla creatura sibi cooperaᷓ:⁊ similiter cognoscit
quedā:que a nulla pura creatura cognoscunᷓ:hec autē nulla alia magis esse de
bent q3 illa que soli diuine subiacēt potestati:in qbus ei nulla creatura cooperaᷓ
⁊ huiusmodi est finis mūdi in quo erit dies iudicij. Non enim per aliquā causa3
creatam mundus finieᷓ:sicut etiā ⁊ mundus esse incepit imediate a deo. Rayne
rius in summa addit adhuc alias rōnes dicens: finis mūdi nō erit nisi completo
numero electoꝝ:sed numerus electoꝝ in superna felicitate locandus soli deo est
cognitus vt dicit sanctus Gregorius in quadā collecta. Addit ⁊ ali3 rōnem di
cens. In fine mundi cessabit dis motus corporū celestium:sed qñ cessabit motus
celi non pōt sciri ab homine:q2 celi quies nō est ab aliqua naturali causa: sed so
lum a diuina volūtate dependet. Unde concludiᷓ. falsu3 esse ꝙ aliqs sciat qñ iu
dicium est futurū. Ideo aliter dicendū. Nam ſm hebreos (vt dicit Nicolaus de
Lyra) octaua est hic nomen instrumēti musici eo ꝙ octo chordas habeat sic no
minati. Secundum hoc igitur:sensus huius tituli est psalmus Dauid super octa
uam:i.qui est aptus decantari instrumento tali. Et sic quando dicitur in organis nō
accipitur instrumētum sed cantus aptus ad tale instrumentū. Jacobus de valen
tia episcopus christopolitanus ait. In hebreo explicaᷓ modus cantandi:q2 can
tabatur cum toto conatu gradatim eleuando vocem vsq3 super octauam voce3.
Et rō est. Nā hic psalmus hēt decē versus ergo si in quolibet versu successiue ele
uabant vocem per punctum sequitur ꝙ ascendebant super octaua3 vsq3 ad de
cimum punctum. Sed melius dicendum cu3 sancto Thoma. Qui vult ꝙ sicut
hētur in historia leuitici vigesimo tertio. ꝙ in mense septimo iudei faciebant fe
stum tabernaculorum septem diebus:⁊ octauus dies inter omnes erat celeber
rimus. Erat.n.dies cetus atq3 collecte:que fiebant pro necessarijs ad cultum di
uinum ⁊ ad pauperes:⁊ forte Dauid fecit hunc psalmum ⁊ dicebatur in octauo

C Octauā re dicitur tēpus iudicij.

die. Pertinet autem festum istud ad misterium. Quia per octo significatur resurrectio quando colligentur omnes a quattuor ventis a summo terre vsq; ad summū celi Matth. 13. Ratio quare per octauā designatur resurrectio: quia in presenti duplex vita est. Una qua vacat homo rebus corporalibus alia spiritualibus. Prima vita significatur per quaternariū: qui numerus pertinet ad corpus. Nā corpus constat ex quattuor elementis: igne: aere: aqua: & terra. Et quattuor afficitur qualitatibus. s. sicca: humida: calida: & frigida. Et quattuor temporibus administrat. vere: estate: autūno: & hyeme: ad animā vero pertinet ternarius propter tres vires anime. s. rōnabilem: irascibilē: & concupiscibilem. Homo etiam obligatur diligere deum sub hoc numero ternario: videlicet ex toto corde: ex tota anima & ex tota mente: Peracta vero vtraq; vita. s. corporali & spirituali quasi septenario numero transacto veniet dies iudicij: & suis vnicuiq; promeritis ius reddetur. Uel ideo per octauā significatur resurrectio: quia octaua etate erit. Nam pma etas currit ab Adam vsq; ad Noe. Secūda a Noe vsq; ad Abraam. Tertia ab abraam vsq; ad Dauid. Quarta a Dauid vsq; ad transmigrationē babylonis. Quinta a transmigratione babylonis vsq; ad Christum. Sexta a Christo vsq; ad finem mundi. Currunt simul sexta & septima etas. s. quiescentiū & laborantium & post has. erit octaua etas resurgentiū. Hec ergo sufficiant pro expositione tituli huius psalmi.

Historia psalmi.

C Nunc accedendum est ad expositionē psalmi: sed propter quid psalmus iste sit cōpositus. hebrei & latini doctores varie loquuntur. Unde multipliciter exponitur apud hebreos & latinos. Placet tamen mihi opinio Nicolai de Lyra: qui dicit q; Dauid fecerit hunc psalmum: petens misericordiam super offensam diuinam qua iactanter & contra legem iussit populum numerari absq; oblatione argenti q; in tali numeratiōe precipitur dari Exodi. xxx. Propter quod propheta Gad de mandato domini dixit ei. Trium tibi datur optio: &c. vt habetur secundi Reg. 4. (vide etiam hanc historiam primi paralipomenon vigesimo primo). Dixit autem Dauid ad Gad. Coartor vndiq; nimis. Et hoc dixit quia videbat sequi penam horribilem super se & populum occasione sui. Et tunc fecit hunc psalmum.

Omine ne in furore tuo arguas me: neqꝫ in ira tua corripias me. ¶ Diuidit autē iste psalmus in tres partes. primo .n. ponit̄ pniā. scd̄o penitētie fletus. ibi [Laboraui.] tertio vtriusqꝫ fruct⁹. ibi [Discedite.] Premittit autē phemiū in quo captat beniuolētiam ex iudicis ꝑsōe: petēs a tribus icōmodis liberari: que patit̄ quis in peccato exñs. Primū est peruersitas actus. Scd̄m vulneratio ⁊ debilitas nãe. Tertiū reatus pene imminēs. Petit ergo a puersitate act⁹ liberari dicēs. [Dñe ne in furore ⁊c.] Unde nota ꝙ suā petitionē ⁊ pniāꝫ incepit a timore: iuxta Esaye.26. dr̄ a facie .t. vindicta tua dñe concepimus: ⁊ quasi parturiuimus: ⁊ peperimus spiritū salutis. A malis actibus liberat aliquis aliquē aut arguendo verbis aut corripiendo penis. Et vtrūqꝫ facit deus. Sꝫ argutio qñqꝫ fit ad emēdationē: ⁊ hoc in mīa. Psal. Corripiet me iustus in mīa ⁊c. qñqꝫ ad condēnationē: ⁊ hoc ē in ire. Et ideo dicit. O dñe cui⁹ me seruū nō abnego: cuius imperiis obtēperare desidero: cuius suaue iugū referre nequaqꝫ recuso. O dñe: qui potens es: ⁊ in ira ⁊ in misericordia arguere: argue me in mīa: ⁊ non in furore. Augu. Hic vre hic seca vt in eternū parcas. Hiere-
A mie.10. Corripe me verūtamē nō in iudicio. Ira ⁊ furor in greco idem sonāt. At Cassiodorus irā longā indignationē dicit: furorē repentinā mētis accensionē vocat. Que quo ad affectū in deū nō cadūt: sed iudicis effectus dānationis contra reū notat̄. Non .n. supplicat deo patri vt non arguat̄: sed ne in iudicij seueritate culpet̄: ac si dicere velit. Ne punias me ꝯm rigorē iustitie vt iudex iratus: sed castiga me ꝯm dulcorē mīe vt ꝑr benignus. Nā inter alios status quos d̄ oratores causis emergētibus indiderūt. cōcessiuā deprecationē esse dixerūt: cū reus non id qd̄ factū est defendit: sed vt ignoscat̄ expostulat. Qui status licet inermis apud terrena iudicia videat̄: humanisqꝫ viribus destitutus: inuicta tñ apud deū munitiōe precingit̄. Ut quē nulla preualēt argumēta defendere sola possit confessio vindicare. Petit ergo vt ante iudiciū non in iudicio corripiat̄. Quia qui ibi arguit̄ sine dubitatione dāāatur. Gregorius. Sācti presentē penā lucrū putāt: quia per hanc eternā euadere nō ignorant. Et idem. Iustus hic dꝫ atteri: vt in iudicio purgatus mereatur inueniri. Timē-
B da quippe est dies iudicij ꝓpter multa: Primo ꝓpter icertitudinē salutis. Ecclesiastes nono. Nemo scit vtrum odio an amore dignus sit. Scd̄o ꝓpter insufficientiā meritoꝝ. Ro. octauo. Nō sunt condigne passiones huius tēporis ad futurā gloriā: que reuelabit̄ in nobis. Tertio ꝓpter paucitatem electorum. Matth. vigesimo. Multi sunt vocati. pauci vero electi. Quarto quoniā iudex nō poterit aliquo modo flecti muneribus. Sophonie primo. Argentū eius ⁊ aurū eius non poterūt liberare eum in diem furoris domini. Quinto ꝓpter furibundam dñi apparitionem. Malachie tertio. Quis poterit cogitare diē aduentus eius? Job quartodecimo. Quis mihi tribuat: vt in inferno ꝓtegas me: ⁊ abscōdas me donec pertranseat furor tuus? Ibi dicit Gregori⁹ Quod mali mallēt esse in inferno qꝫ videre Christū iratū. Apocalip. 6. Dicēt montibus ⁊ petris cadite super nos: ⁊ abscōdite nos a facie sedētis sup thronū. Sexto ꝓpter elemētoꝝ cōmotionē Joelis tertio. Sol: ⁊ luna obtenebrati sunt: ⁊ stelle retraxerūt splendorē suū. Septimo qꝛ oēs creature pugnabūt ꝯ

Ira ⁊ furor quo ad deū sunt: et quo in deū nō cadūt.

Timenda ē dies iudicij ꝓpter multa.

Insensatos ⁊ dānatos. Sapiētie 5°. Ac/
cipiet armaturā zelus illius ⁊ armabit
creaturā ad vltionē inimicoꝝ. Octauo
q꞉ qui mō ꝑcutit virga ꝑcutiet gladio.
Esaye. 27. i die illa visitabit dn̄s in gla/
dio suo duro ⁊ forti ⁊ grandi sup leuia
than. Nono pp peccatoꝝ reuelatiōnē.
Matth. 10. Nihil optū quod non reue
let neq꞉ absconditū quod non sciatur.
Hieronymus. Peccata que hic per pe/
nitentiā nō delent in iudicio reuelabū/
tur. Prime ad corinthios quarto. Illu
minabit abscondita tenebraꝝ ⁊ mani/
festabit ꝯsilia cordiū. Decimo pp eterni
gaudij amissionē. Esaye. 26. Tollatur
ipius ne videat gloriā dei. Undecio pp
peccatoꝝ recordationē. Psal. [Si iniq
tates obseruaueris dn̄e: dn̄e qs sustine
bit?] Duodecimo pp inq̄sitionis subti
litatē. Sophonie p°. Scrutabor hie/
rusalem in lucernis. Terciodecimo pp
eterni iudicij maledictionē. Matth. 25.
Ite maledicti in ignē eternū. Quarto/
decimo pp snie irreuocatōez. Ps. Que
pcedūt de labijs meis non faciā irrita.
Quītodecio: q꞉ erit oīpotēs iudex nec
timebit aliquē. Exo. 15. Dn̄s quasi vir
pugnator oīpotēs nomē ei⁹. Sextode/
cimo: q꞉ sanguis christi clamabit ꝯ pec
catores. Esaye. 26. Reuelabit terra san/
guinē suū ⁊ non operiet vltra interfectos
suos. Ob has cās ⁊ similes petit ne in
furore iudicetur. Sed potius vt ei mi/
sereatur. Unde ⁊ subdit.

¶ Miserere mei domine qm̄ in/
firmus sum sana me domie: qm̄
cōturbata sunt ossa mea.

¶ Petit liberari a scdō. s. a vulneratio
ne ⁊ debilitate nāe. Et p° exponit in/
firmitatē in gn̄ali. Scdo in speciali ibi.
Sana ⁊c. Dicit ergo. [Miserere mei
dn̄e qm̄ infirmus sum.] Ad litteraz ex
visione eniz angeli ꝑcutientis populū.
Dauid ita fuit territus q꞉ de cetero fuit
q̄si languidus in tm̄ q꞉ nō calefiebat ve
stibus vt habet tertij Reg. p°. Morali
ter. Peccatū est spiritualis infirmitas. ¶ Peccatū ē spūalis infirmitas.
Nā infirmitas corporalis ex solutione
debite proportionis humoꝝ accidit sic
qn̄ affectiones aie non sunt ꝓportiona/
te est ibi spiritualis egritudo. Et iō di/
cit infirmus sum. Glo. infirmus suz nā
⁊ vicio adeo q꞉ iustitiā tuā sustinere ne
queo. Mira allegatio: infirmitatē cām
ponere medēdi (cū medico seculari mi/
mi soleant ostendi cā medendi.) At in/
firmitatis cōfessio celestis medici miaz
mouet, a quo facile impetrant remedia
cū ostendunt vulnera manifesta. Aug.
Argumentū pietatis est ostensio infirmi
tatis. Nō enim dixit miserere mei qm̄
mereor: sed q꞉ iustitiā tuā sustinere non
valeo. O clementiā magnā creatoris a
iudice ꝑcipimus qd rei dicere debeamus
Docemur pietatē petere ne nos iustitia
possit absumere. Et aduerte q꞉ multi/
plex est infirmitas. Est eniz infirmitas: ¶ Infirmitas multiplex.
nāe: pene ⁊ culpe. De infirmitate nāe
Gen. tertio dr. Puluis es ⁊ in puluerez
reuerteris. Et Job. 14. Hō nat⁹ de mu
liere breui viuēs tpe replet multis mi/
serijs. Que in tribus ꝯsistit. Prio q꞉ ex
nihilo est. Scdo q꞉ altera͠t. Tertio q꞉ a
de necessitate corrūpit. De infirmitate
ac miseria pene: ait psalmista. [Sagit/
te tue infixe sūt mihi.] Que sunt sollicitu
dinis: laboris ⁊ seruitutis. De infirmi/
tate culpe hic logr. dicēs. [Miserere
mei dn̄e qm̄ infirmus sum.] Hec infirmi
tas culpe maior oīum est qm̄ vulnerat ⁊
verme ꝯscie angit: Dei mie obstat: bo/
nis spoliat: annihilat ⁊ post mortē cre/
mat. Miserere ergo mei miseri. O dn̄e
in hac vita miseris mia debet. Percute
misericorditer vt medicus vt inde seq̄/
tur salus. Sana me, Exponit in specia/
li quomodo sit infirmus ⁊ hoc dupli/
citer. Primo q꞉ amisit suam fortitudi/
nem. Secundo q꞉ perdidit suaz discre
tionem. ibi [Et aia mea turbata est val
de.] Dicit ergo: sana me dn̄e. Hieremie

17. Sana

17. Sana me dñe ⁊ sanabor. Sana inq̃ tua medicina. Et opus est. [Quoniaȝ coturbata sunt ossa mea] .i. virtutes: ⁊ vires aīe ex toto turbata sūt. Peruenit hec infirmitas vsq̃ ad interiores sensꝰ. In depcatiōe eadē pseuerat. Egritudinē tabidā vsq̃ ad interiora venisse pio medico dr̃: ne differret auxiliū cui īminēr cognoscebat exitiū. Nā ne ossa carnis itelligeres: exponit cū subiūgit.

Et aīa mea turbata est valde.

Uidens enim angeluȝ cedentem populū occasione sui: ita fuit turbatus q̄ dixit ad dñm. Ego sum: q̄ peccaui. ego sum qui inique egi. Isti q̄ oues sunt q̄d fecerunt? Uertat̃ obsecro ira tua ɔ̃ me ⁊ ɔ̃ domū patris mei secūdi. Reg. vlti. Turbata est iquit aīa mea valde: quia peruersum hēt iudiciuȝ de agēdis vt. s. quod bonū est iudicet esse malū: ⁊ ecōuerso. Et amplius Marta non est sollicita circa frequēs ministeriū: nec Maria presidet ad contēplandū Deū. Bene autē: valde additū est: ne clemens auditor pateret̃ diutius differrēdū: si nimis eū non cognosceret fuisse turbatū. Ualde ergo aīa mea turbata est: q2 tota cuȝ oībus viribus suis est ɔturbata. Nam Inuenio legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee: ⁊ captiuātē me in lege peccati. Et sic quod nolo illō ego ⁊ qō vellem facere nō facio. A qua captiuitate ⁊ morbo nemo potest liberari nisi per gratiam tuam.

Sed tu domine vsq̃ quo?

Scȝ tardabis eā cōsolari sanādo ⁊ ɔsolando: q̄ solus sanare potes. Ubi nota q̄ Dauid hic orat ɔ̃ reatū dānationis. Et circa hoc tria facit. Primo enim ostēdit iminere periculum. Secundo petit gratie auxiliū. ibi [Conuertere.] Tertio exponit iminēs periculū. ibi [Quoniā non est in morte.] Dicit ergo infirmus sum: non possum per me surgere. Sed tu dñe qui potes erigere, vsq̃ quo non exaudies: sed sustinebis populi percussionem ⁊ meam afflictioneȝ? Et est modus loquendi ɔtrūcatus: sicut homo anxiatus: ⁊ territus non profert intentionē suā cōplete sed trūcate. Usq̃ quo ergo differs: q̄ vsq̃ ad finē preces suppliciū nō soles vllaten᷒ obliuisci? Abacuc p̄. Usq̃ quo clamabo: ⁊ non exaudies. vociferabor ad te vĩ patiēs: ⁊ nō sanabis? Supplicatio ista magnis cōmēdat̃ angustijs: vt recepta sanitas p̄ciosior possit agnosci. Et ituere q2 iusticiā dñi semp penitēs iste refugit: ⁊ consuetudinē eius benignitatis exposcit. Nec in hoc tā̄q̃ crudelis deus extimādus ē. Differt. n. dñs aliqñ sanare. Primo vt crescat desideriū. Gregoriꝰ. Desideria dilatiōe crescūt. Secūdo: vt donū sit gratiꝰ. Seneca. Quod gratū vis haberi raro effice. Tertio q̄a meliꝰ sapiūt: que pluris emunt̃. Quarto vt melius illatū custodiat̃. Augu. Facilitas venie parit incētiuū delinquēdi. Quinto vt cor purget̃. Gregoriꝰ. Differens cruciat: ⁊ cruciando purgat. Sexto vt grauitas morbi cōsideret̃. Gregorius. Cū se expedire nitit̃. veraciter cōspicit q̄̃ duris nexibꝰ ɔ̃tinet̃. O q̄̃ ex intimis cordis visceribus dicebat. Sed tu dñe vsq̃ q̄. Amāti. n. nihil satis festinat̃. Et in hoc ipsi penitenti periculosum videbatur q̄ non conuertebat̃. Ideo petit gratie auxilium dicens.

E Quare dñs differt exaudire.

Conuertere domiē ⁊ eripe animam meam.

Et tria tāgit. s. ɔuersionē: ereptionē: ⁊ saluationeȝ. Pro cōuersionis āplion declaratione est notādū. vt dicit sanctꝰ Thomas. sup hūc psalmū. Qz oculus hois nō illuminat̃ a sole nisi hēat directā opponē ad illū. Ita aīa si oȝ recipe lumē diuinū. oȝ hr̃e directū aspectum ad deuȝ. Et huiusmodi directus aspectus semper est paratus a deo: sed hō auertit se. Et oportet q̄ deus conuer-

tat eũ inquantũ prius ↄuertit ad nos cõuertendo nos ad se. Et iõ dicit cõuertere. Trenoꝝ quarto ↄuerte nos dñe ⁊ ↄuertemur. Cõuertere in quã dñe mihi iam cõuerso vt amplius ↄuertar. Tua n. conuersio causa nr̃e conuersionis est. Petrũ ad lachrimas cõuertisti dũ illũ respexisti. Uel conuertere. i. fac me cõuerti. Uel cõuertere ab ira: vindicta: ⁊ rigore iustitie ad dulcorem mĩe. Et qui quasi auersus videris a me pp peccatũ cõuertere ad me. Siue more nostro dr̃ Deo. cõuertere. sicut auersi solent rogari: quia aut respicere nolunt aut subuenire ↄtẽnunt. Hic vindicte relaxatio postulat' vt debitas de nobis iustitia ipsius non exigat vltiones. Eripe animã meã ab iminenti supplitio quod debet' errantibus. Uel eripe aĩam meã in cõuersione varijs modis impeditã seculi. s. pplexitatibus carnis cõcupiscentijs: iugo male cõsuetudinis. quasi qbusdã vinculis ligatã. Quoniã adhesit pauimento aia mea. adhesit in terra venter meus. In vinculis ⁊ ↄpedibus peccati trahor ad suspendiũ. ducor ad mortẽ. Sz eripe me de luto vt nõ infingar. Eripe de potestate tenebraꝝ ne moriar. Et postq̃z libaueris a mal' pduc ad salute.

¶ Saluũ ꝗ me fac pp mĩaz tuã.

¶ O q̃z pulcherime ista supplicatio pprijs ac proficuis sermonibus explicatur saluũ se petit fieri nõ s̃z merita sua. Sed pp diuinã mĩam in qua dum firma spes ponit: venia facilius ipetrat'. Oẽs enim p diuinã mĩam saluant'. Ad Titum tertio. Non ex operibus iustitie q̃ fecimus nos. Sed s̃m mĩaz suã saluos nos fecit. Trenoꝝ tertio. Mĩe dñi q̃ non sumus ↄsũpti. Uel saluũ me fac. i. fac me incolumẽ proficere in bono ne vlterius cadã. Propter mĩam tuã quia nihil de me presumo cũ iniq̃ egerint. Naz iusta debet' peccãti dãnatio. Op? est vt sanes quia post hanc vitã non est locus venie. Aug. Cuz hec vita transierit non restat nisi retributio. Merito ergo hic sibi festinat dimitti: quia post huius occasum, vt diximus non restat nisi sola retributio, meritoꝝ. Unde subdit.

¶ Quoniam nõ est in morte qui memor sit tui in inferno autẽ quis confitebitur tibi.

¶ Hic ostendit piculũ iminens. s. mortis. Est autẽ triplex mors. Prima naturalis. Scda peccati. Tertia eterne dãnationis. Sed quare in morte nullum esse memorẽ dei dicat dũ vicina possit amplius ira iudicis ↄtremiscit? Puto de illis h̃ s̃ificari q̃s dedit de' in reprobũ sensũ. Ut sic nõ habuerũt dei i notitia dũ viuerẽt ita in morte notitia illi? carerẽt. Aug. in sermone inocẽtũ. Hac aĩaduersiõe petõr pcutit' vt moriẽs obliuiscat' sui q̃ dũ viueret oblit' est dei. Uel in morte. s. pcti q̃s memor sit tui? q̃si dicat. Eripe aiaz meã te deprecor ne cõsentiã pctõ: q2 in pctõ meo nõ ero memor tui. Daniel. 13. Declinauerũt oculos suos vt nõ viderẽt celũ: nec recordarẽt iudicioꝝ iustoꝝ. Obcecati. n. peccatũ Sophonie p̃. Ambulabũt vt ceci q2 dño peccauerũt. Sapiẽtie scdo. Excecauit eos malitia eoꝝ: ⁊ nõ intellexerũt sacra Dei. Job. 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini: nescierũt vias ei?. Prouerb. 18. Impi? cũ in profundũ venerit pctõꝝ ↄtẽnet. Uel alr̃. vt li: i: instet mo post. Erit sensus. [Q̃m nõ ẽ in morte q memor sit tui]. i. post mortẽ nõ ẽ aliq̃s q̃ hẽat memoriã fructuosaz ad veniã: Quia aĩa rõnalis nõ h3 flexibilitatẽ arbitrij post mortẽ. Ecclesiastes. 11. Si ceciderit lignũ ad austrũ siue ad aqlonẽ in quocũq loco ceciderit ibi erit. [Ergo i iferno q̃s ↄfitebit' tibi]. i. confessione laudis diuine? Quasi diceret nullus. Ideo q2 in inferno nulla est redemptio. Timebat enim David ne magna pars populi: q̃ moriebat' subito in illa pestilẽtia triũ dierũ. decederet in pctõ mortali

Trip' ẽ mo

mortali ⁊ sic dam̄naret. Quod erat ei valde lugubre sicut ⁊ mors filij sui absalō: q̄uis ip̄m psequeret: eo q̄ ꝓbabiliter credebat ip̄z in pctō mortali decessisse sicut scriptū ē scđi. Reg. 18. Gemebat itaq̄ Dauid tā ꝓ pctis suis q̄z ppli subita decesione: vnde subiūgit.

Laboraui in gemitu meo lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrimis meis stratum meum rigabo.

Hec est secūda pars principalis huius psalmi: in qua asserit penitentiā suā magnis cruciatibus fuisse redemptā. Q̄m afflictiōe ꝓbabili maxime venialis efficit penitudo. Ponit ergo fletus siue gemitus pnie. Ubi tria vi̇ tangere. Primo cordis tristitiā. Scđo defectū rōnis ibi: [turbat⁹ est.] Tertio īfirmitatē v̄tutis: ibi [inueteraui]. Tristitia cordis tripliciter indicatur. Primo per suspiria: ⁊ gemitū. Scđo p corporis inquietudinem. Tertio per lachrimas.

G Tristitia cordis tripliciter indicatur.

Quātū ad primū dicit laboraui in gemitu meo pre anxietate cordis. s. suspirādo, trenoꝝ p̄mo. Multi gemit⁹ mei: ⁊ cor merens. Ps. Rugiebā a gemitu cordis mei. Et h̄ dicit laboraui: q̄r labor ē pugnare ꝯtra se. Labor iste bonū fructū h̄z. Sapiētie tertio. Bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fruct⁹: ⁊ penitēti valde necessarius q̄r vt ait ap̄ls ad Ro. 6°. Sicut exhibuistis mēbra vestra s̄uire imūditie: ⁊ iniq̄tati ad iniq̄tatē: ita nūc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationē. Gal. 5°. Qui āt sunt Xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vicijs: ⁊ ꝯcupiscētijs suis. Nec solū d3 esse exterior: s3 ēt interior ⁊ h̄ est in gemitu. Gemitus. n. dict⁹ est geminatus luct⁹ quē merito fideles apetūt: q̄m lugētes ꝯsolat: penitētes emundat: diabolū fugat: Xp̄o ꝯciliat amaritudo dulcis. lachrime felices: salutaris afflictio. Ad h̄ nos dñs p Hieremiā sexto hortat dicēs. Filia ppl̄i mei īduere cilitio ꝯsperge te cinere. luctū vnigeniti fac tibi plāctū amarū.

H Quid est gemitus.

Quātū ad scđm dicit. [lauabo ⁊c.] Ubi duo ponit. lectū. s. ⁊ stratū: ⁊ hec duo l3 ꝓ eodē accipiant: tñ proprietatē sequitur. Stratū dr̄ pāni: q sternunt in lecto. Lect⁹ illud qđ subtus ponit. Lectus ab electis ac molib⁹ herbis dict⁹ est supra q̄s antiquus q̄escētiū corpora remittebant in somnū. Per hoc aūt qđ dicit: [lauabo p singulas noctes lectū meū.] Dat itelligere q̄ q̄libet nocte surgebat: ⁊ apodiat⁹ iuxta lectū plorabat. Ut quem noctibus poluerat lachrimis ablueret Trenoꝝ p̄. Plorās plorauit i nocte: ⁊ lachrime ei⁹ i maxilis ei⁹. Trenoꝝ scđo. Deduc q̄si torrētē lachrimas per diē: ⁊ nocte ne taceant pupille oculi tui. Lr̄a Hieronymi h3 natare faciā lectū meū: ⁊ ē vt dicit scūs Thomas: locutio iperbolica: q̄r īpo(s)le vi̇ vt tanta fuisset copia lachrimaꝝ: q̄ nō solū faciē: sed etiā lectū lauisse diceret. Uel natare faciā. i. ad modū natātis me habeo ex inq̄etudine mea. Dicit aūt: lachrimis stratū meū rigabo. Quia ēt in lecto iacens plorādo pfundebat pānos lecti q̄si irriguū lachrimarū. Sed dubitat. Quare dicit p̄. laboraui in gemitu meo vn̄ ostēdit se iā penitētiā egisse: ⁊ postea dicit. [Lauabo.] q̄si pnittēs se factuꝝ penitētiā? Ad hoc rūdet. q̄ l3 peccator egerit pniā pfectā de peccatis suis p cōtritionē: ꝯfessionē: ⁊ satisfactionē: tñ debet semp dolere: flere: ⁊ penitere: quotienscūq̄ recordatus fuerit: illius pcti. Nā si post actā pniā qs ꝯplaceret sibi fecisse illud pctm̄ tūc redderet sibi culpa. Un̄ ad habēdū remissionē reqrit ꝯtinuatio pnie. Sicut de beato petro legit q̄ singulis noctib⁹ surgebat hora q̄ Christū negauerat: ⁊ flebat ita q̄ facies eius videbat adusta ex fluxu lachrimaꝝ vt dicit clemēs in itinerario suo. Moraliter lect⁹ in q̄ hō q̄escit est ꝯsciētia: q̄ mūdis corde est reqes: s3 malecordatis tormē-

J Quid sit stratū ⁊ qd lectus ⁊ pro quo accipitur.

K Dubiū

tum. Sicut lectꝰ gratus est sanis: ⁊ gra uis infirmis. Hūc lectū potest homo la chrimis quāuis paucis lauare. Si eū contingat celesti inspiratione deflere. Hie. 4°. Laua a malicia cor tuū. Stra tum significat cumulum peccatorū qđ ideo lachrimis rigat᷑ vt eodē saluberri mo imbre resoluto hō in nouā messem virtutis adolescat. Fiatq; ex peccatore iustus: ex lugēte letus: ex egroto sanis simus. Nam lachrime lauant delictum qđ pudor est confiteri: vt dicit Crisosto mus. Trenoꝝ scđo. Defecerunt pre la chrimis oculi mei. Per singulas. ait no ctes. i. per singula pctā. De singulis enī pctis dꝫ hō penitēdo plorare. Nota tñ ꝙ triplex est genꝰ bonaꝝ lachrimaꝝ. s. Compūctiōis. Ps. fuerūt mihi lachri me mee panes die ac nocte. Cōpassiōis Hie. 9°. Quis dabit capiti meo aquā: ⁊ oculis meis fontē lachrimarū? Et. De uotiōis: h̄ est illud irriguū qđ dedit ca leph axe filie sue. Irriguū superius sunt lachrime ꝓ dilatatiōe pr̄ie: inferiꝰ ꝓ in colatu huius miserie. Primas habuit dauid ꝓ pctō cōmisso dicēs. Lauabo ꝑ singulas noctes lectū meū. Scđas ha buit ꝓ ꝑcussionē ppli dū diceret. Ego sum q peccaui: ⁊ ego inique egi: isti qui oues sunt qđ fecerūt? scđi Reg. 24°. Et tertias habuit dū diceret Psalmo. 119°. Heu mihi q̄ incolatus meus ꝓlonga tus est. Consequenter cum dicit.

L
Triplex genꝰ bonaꝝ lachrimarum.

¶ Turbatus est a furore oculus meus: inueteraui inter omnes ini micos meos.

¶ Ponit defectū rōnis. Turbatus est oculus meus. i. rō mea. vel a furore suo q̄ turbabat᷑ ɔtra peccata ꝓpria. Reco gnoscebat. n. in statu ꝑsecutiōis ꝙ pro pter pctā sua iuste affligeret᷑. Et hec ira nō cecat: sed turbat. Uel ad litterā. Tur batus est oculus meus. i. ꝑ dolore cor dis: ⁊ pre lachrimis obscuratus est vi sus meus. Uel a furore. i. ab impetu pas sionis turbatus est oculus meus: quia sup cecidit ignis: ⁊ nō viderūt solē. Uel a furore tuo dñe deus quo me punis q̄si prouocatus a me q̄ turbaui te Esaye. 38°. Attenuati sunt oculi mei suspicien tes in excelsū. Quid. n. formidolosius q̄ȝ illū irasci: q si nō misereat᷑. hominē extinguit? Triplicē dei furorē scriptura commemorat. Unū in adam q̄n dixit ei. Adā vbi es? ⁊ expulit eū de paradiso. Secundū quo dat malos in reprobum sensum. Tertiū q̄n tradent᷑ reprobi in eternū suppliciū. De quo Job vigessi mosexto. Colūne celi cōtremiscunt. Hie ronymus. quotiens diē iudicij intueor toto corpore ɔtremisco. Et merito tur batus est oculus meus: quia inuetera ui. i. multo iam tēpore in peccatis vixi membrū factus veteris hominis. Hic ponit infirmitatem virtutis. Inuetera tum se dicit ad similitudinē veteris ve stis: que nec est vsui nec decori. Nā nec decorem adijcit nec frigus repellit. In ueteraui inquit inter omnes inimicos meos. s. vicia. ⁊ demones: ⁊ malos ho mines. Baruc tertio. Quid est israel ꝙ in terra inimicoꝝ es? Inueterasti in ter ra aliena: cum mortuis deputatus es? ⁊ cū descendentibus in infernum. Ho mo dicitur inueterari propter multas causas. Una est: quia sicut senes ami tūt visū corporalē sic peccatores ami tunt visum spiritualē Psalmus. Cōpre henderunt me iniquitates mee: ⁊ nō po tui vt viderem. Itē amittunt virtutē gu stādi sic peccatores spiritualiter. Unde dixit berzelai ad Dauid secundi Reg. 19°. Octogenarius sum hodie: nūquid vigent sensus mei ad discernēdū suaue aut amarum. Itē senes amittunt audi tum sic ⁊ peccatores. Ecclesiastes vlti mo. Obsurdescent filie carminis. Item senes fiūt tremuli sic ⁊ peccatores Ps. Ibi trepidauerunt timore vbi non erat timor. Item senes infatuantur. Sic ⁊ peccatores ad Roma. primo. Dedit illos in reprobum

M
Furor dei triplex.

N
Hō peccator assimilat seni.

in reprobum sensum. Prime ad Corinthios.14. Nolite pueri effici sensibus. Item senes sunt ppe finez. Ad hebreos octavo. Quod antiquatur et senescit ppe interitū est. Item senes pleni sunt rugis sic et peccatores Job sextodecimo Ruge mee testimoniū dicunt cōtra me. Item senes sunt imundi. Sed qs immundior peccatore? Deuteronomij.32. Peccauerunt ei et nō filij eius in sordibus. Omnes similitudines senū habui dūz in pctis vixi et peccatis cōsensi: nec ab illis immunis fui. Quia Xo nō est inanis tantus labor penitentie ideo sequitur.

¶ Discedite a me oēs qui operamini iniquitatē qm̄ exaudiuit dominus vocem fletus mei.

¶ Hec est tertia pars pncipalis. In qua enumeratis afflictiōibus. emēdationis partem ingredit et fructus fletus ac penitentie ponit. Unde hic se exauditum ostēdit et exinde gratulat. Et circa hoc tria facit. Primo eniz a se repellit inimicos. Secūdo confitet se esse exauditu3 ibi. [Qm̄ exaudiuit]. Tertio pnunciat inimicorū euentū ibi. [Erubescāt]. Dicit ergo. Discedite etc. Ubi q aliqs propter petm̄ afflictus fuerit: post datā indulgentiā insultare pōt inimicis vel inducētibus eum ad peccatū dicendo. Discedite a me quia societatē vestraz nolo. Hoc quippe modo se pbat ad plenā correctionē venisse: quia se voluit a malorum societate diuidere. Hec separatio et si nō possit esse loco: fiat tamē animo. Non ad superbiam vt phariseus. Qui dicebat Luc. decimo octauo. Non sum sicut ceteri hominum. Sed ad cautelā. Quoniam vt dicitur prime ad Corinthios quintedecimo. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Ecclesiastici tertiodecimo. Qui tetigerit picez inquinabitur ab ea. Seneca. Potius videndū est cū qbus edas q̄ȝ quid edas. Et idē i tertio dira. Sumunt a puersantibus mores. Et idē ad luciliū. Cuz his puersareq te meliorē facturi sunt: illos admitte: quos tu potes facē meliores. Et iteȝ ad eundē. Nulla res magis animū induit honestatē: nullaqȝ dubios et inclinatos ad praua: magis ad rectū reuocat q̄ȝ bonoꝝ assidua cōuersatio. Et idē in tertio de ira. Nō tm̄ valitudini p fuit sana regio salubreqȝ celū q̄ȝtuȝ aīs parū firmis conuersatio melioris. Qd itelliges si feras māsuescere videris cōuictu nr̄o. Hinc sapiēs puerbioꝝ tertiodecimo. Qui cū sapiētibus gradit sapiens erit: amicus stultoꝝ silis efficiet. Et Ps. Cū sctō sctūs eris et cū viro innocēte innocēs eris et cū puerso puerteris: 28.q.1.c.sepe. Sepe maloꝝ consortia et bonos corrūpūt: q̄ȝto magis eos: q ad vicia pni sunt. Et.23.q.4.c.qsqs. Quō incorruptus poteris pmanere: q corruptis sociaris: scdē ad Corinth.6. Propter qd exite de medio eoꝝ: et separamini dicit dn̄s et immundū ne tetigeritis et ego recipiā vos et ero vobis in patrē et vos eritis mihi in filios et filias. sequēter cū dicit. [Qm̄ exaudiuit]. Prenunciat se exauditū. Ubi aduertendū est: q supi⁹ tria pmisit. s. orōnē. cū dixit. [Miserere]. Scdo deprecationem. dicēdo. [Cōuertere]. Tertio luctū ibi. [Laboraui]. Et hec tria dicit exaudita ordine retrogrado. Et pmo gemituȝ. Gemitus sanctorū vocē hȝ apud Deum. Eccl.35. Non despiciet vocē pupuli: nec viduaȝ si effundat loquelā gemitus. Nonne lachrime vidue ad maxillā descendunt et exclamatio eius super deducenteȝ eas. A maxilla enim ascendūt vsqȝ ad celū: dominus exauditor nō delectabitur in illis. Sed quomodo cognouit Dauid se esse exauditum? Respondeo q certificatus fuit Dauid per x̄bū Gad pphete dicentis sibi. de mandato domini q edificaret altare i area oran hiebusei et sibi sacrificaret. Deus aūt nō pcipit sibi offerri sacrificiū ab hoīe: nisi placat⁹ fit

Q Cōsortia mala. lor. sūt vitāda.

Questio.

erga eũ. Scḋo ꝫ intellexit per descẽsus ignis ḋ celo sup holocaustũ suũ: vt hr̃ ꝑ' paralipomenõ.xxj. Qui desceñsus signũ est diuine placationis et acceptiõis: sicut exponũt doctores de oblatiõe Abel. Ge ne.4. Et de oblatione Helie tertij. Reg. xviij. Exaudiuit inquit dñs vocẽ fletus mei.i.efficacẽ fecit vocẽ flet⁹ mei. Pro/ pterea dicebat illa sctã mulier. Judit.8. Indulgẽtiã ei⁹ cũ lachrimis postulem⁹. Qz vt dĩ. Interdũ lachrime põdera vo cis hñt. Tob.3. Cepit orare cuz lachri/ mis: ibi dicit glo. Orõ deũ lenit: lachri/ ma cogit: Bernardus: O humilis lachri ma tuũ est regnum: tua est potẽtia: ante ꝯspectũ iudicis intrare nõ vereris: sola si itraueris nunq̃z sola redibis: siqd pe tieris obtinebis: vicis inuincibilẽ: ligas oĩpotẽtẽ. Hoc inuẽit.4. Reg.20. de Eze/ chia rege cuius lachryme deuz vicerũt. Hic nobis exẽplũ dat̃ ꝙ fideles orãtes exaudiunt̃. Deinde cum subiungit.

Q
Potẽtia hũi/lis la/chryme.

Exaudiuit dominus depreca/ tionem meam.

R
Quid sit dep̃/catio.

Ponit deprecationez. Deprecatio est (ꝫm Cassiodorũ) cũ pietate freq̃ns orõ. Et sola est q̃ nimia decet: et iportuna ꝯci liat. Dep̃catio ꝓprie dr̃. ꝓ remouendis malis. Luc.1. Exaudita ẽ dep̃catio tua.

Dñs orationẽ meã suscepit.

De bõis ṽtutib⁹ adipiscẽdis: q̃ duo necẽia sunt: qz egressus vicij ṽtutũ ope/ rat̃ ingressuz. Hic ĩtuere magnũ exulta tiõis archanũ. Ut orõnẽ suã et auribus dicat auditã. et q̃si oblatiõez aliquã fuis se susceptã: sic.n. facere letantes solẽt: vt diuersis modis eadẽ repetãt: vñ magno impetu gratulatiõis exultãt. Et nota ꝙ posuit ꝫ ter dñs: vt supplicatiõib⁹ suis: sctãz trinitatẽ affuisse mõstraret. Et qz deus penitẽtẽ exaudiuit: iã liber a pctis optat et orat ꝓ inimicis suis: vt exẽplo suo conuertantur et dicit.

Erubescant et cõturbentur ve/ hementer oẽs inimici mei cõuer/ tant̃ et erubescãt valde velociter.

Ponitur hic inimicorum euẽtus: ac si diceretur. Tu dicis inimicis tuis. Di scedite. Sed quid erit discedẽtibus a te? Certe erubescant etc. Hec verba pos sunt exponi et in malo: et in bono. Si in malo accipiantur tunc per modũ ꝓnun ciatiõis itelligẽda sunt: q̃si dicat: Erube scãt ꝑ detectiõe pcti. corã oĩb⁹ Esaye ꝫ. Erubescetis sup hortis: quos elegeratis cũ fueritis velut quercus defluẽs folijs. Et ꝯturbẽt̃ timore et tristitia mirabili. Sapiẽtie qnto. Turbabunt̃ timore ho ribili. Et io dicit: vehemẽter.s. in aĩa et i corpe recognoscẽdo culpã ꝓpriã et glo/ riã sctõꝝ. Sapiẽtie qnto. Hij sunt quos aliqñ hũimus i derisũz et i silitudĩnẽ im properij. Nos isensati vitã illoꝝ estima bamus isaniã: et finẽ illoꝝ sine honore. Ecce quõ iter filios dei cõputati sunt: et iter sctõs sors illoꝝ est. Et erubescãt: qz erit eis hec cognitio ad ꝯfusionẽ et hoc valde velocit̃. Esaye.30. Subito dũ nõ sperat̃ veniet cõtritio eius. Thes. qnto. Dies dñi sicut fur i nocte veniet. Si aũt accipiant̃ in bono: tũc dicta sunt ꝑ mo/ dũ orõnis. Ubi petit q̃tuor ꝓ eis. Pmo erubescẽtiã de pctis: qz hoc est ꝑncipiũ emẽdatiõis vite. Hic est lapis: quo ꝑcus sus est Golias in frõte.1. Reg.16. Eccl. 4. Est ꝯfusio adducẽs gloriã. Scḋo do lorẽ de pctis dicẽdo ꝯturbẽnt̃. Ps. Cõ/ mouisti terrã et cõturbasti eã. Hic est an gelus: q descẽdebat in piscinã et moue/ bat aq̃. Debet.n. penitẽs hr̃e vehemen tiaz doloris plusq̃z hũit delectationẽ in pctõ: vt dicit sctũs Thomas. Tertio cõ uersionẽ ad deũ. Unde dicit: ꝯuertant̃. Esaye.31. Cõuertimini. sicut in ꝓfundũ recesseratis filij israel. Quarto erubescẽ tiã.s. interiorẽ. Est.n. erubescẽtia princi piũ et finis emẽdatiõis. Quia.s. a ꝑnci/ pio erubescit qs oculos hoium et ex ꝫ dolet et vitat mala. Ro.6. q̃ẽ fructũ ha buistis tũc in illis i qbus nũc erubesci/ tis? In fine ṽo erubescit oculũ rõnis sue

S
Quantũ vehe/mentiã dolo/ris penitẽs/ dz hr̃e.

T
Erube/scẽtia ẽ/ pncipiũ/ et finis e/mẽda/tionis.

et oculum

et oculū dei. Luc. 18. Publicanus a longe stans nollebat nec oculos ad celū leuare. Hoc autē dz fieri valde velociter. Eccl. 5. Ne tardes cōuerti ad dñm: et ne differas de die in diē. O desideriū sctē mētis eximiū: qs. n. in cā sua ampli⁹ petere potuit: q̄ȝ iste qui pro inimicis suis acerrimis postulauit? Taliū itaqȝ dñs miseref: q mīe momēta nō negligūt: sicut i euāgelio scriptū est. Bti misericordes. qm̄ ipsi mīaȝ consequent p eū cui ppriū est semp misereri et parcere.

Orō in fine huius psalmi dicenda.

Exaudītor oium deus: exaudi nostroꝝ fletuū supplicē vocem et tribue infirmitatibus nrīs ppetē sospitatē: vt dū dignanter gemitū nrī laboris suscipis: tua nos semp misericordia consoleris. per dñm etc.

Titulus secundi psalmi.

Beati quoꝝ remisse sunt iniqtates. Huic psalmo titulus pponitur. Intellectus Dauid. Hieronimus habet eruditio Dauid. Iste titulus est nouus. Quia cum iste Psalmus in ordine psalmoꝝ sit trigesimus pmus. Nulli pcedentiuȝ psalmoꝝ est appositus: lȝ in multis sequentibus sit inuenire hūc titulū. Et licet in oibus psalmis q̄dam sint ad eruditionē: tamē psalmi quibus spāliter hic titulus pponif. signaf q in illis tractaf aliqua ṽitas cōis: nō solū ptinēs ad vnā psonā: sed q̄si ad dei prouidentiā. vel ad aliqd aliud arduū. Et nota q i hebreo huic titulo pponif lr̄a Lamech. ad designādū q dauid est datiui casus. Sensus g̃ tituli talis est. Intellect⁹ siue eruditio data Dauid. Et signaf q aliqd pfunduȝ ipsi Dauid fuit reuelatū. Sed qd sit illud nō appet ex lr̄a tituli. Propter qd varie hebrei et latini loquunf. Tū sensus queȝ psequif Rabi Salomō satis vf cōgruus: vȝ. q Dauid fecerit hunc psalmū: qū sibi fuit reuelatū a deo dimissuȝ sibi pctm̄ adulterij cū bersabee et homicidij vrie. Qd nō pōt sciri ab aliquo nisi p spālē dei reuelationē. Alioqn posset scire aliqs certitudinaliter se hr̄e grāȝ sine q̄ nō remittif culpa. Reuelatū āt fuit dauid pctm̄ eius ee dimissum p Nathā pphetā: qñ dixit Dauid peccaui dño. Dixit nathā ad Dauid. Dñs quoqȝ transtulit pctm̄ tuū nō morieris. scḋi Reg. 12. Et postea per pniaȝ et orones deuotas meruit vt sibi reuelaref dimissio pcti: q̄ȝtū ad culpā. Hic titulus non solū cōpetit Dauid q̄ȝtū ad reuelatiōes sibi factas: sed cōpetit etiā cuilibet penitēti: q dȝ itelligere se peccatoreȝ esse vt pctā accuset. Et si qua bona facit intelligat a deo esse: et deo tribuat. Sed quia iste Ps. [Beati quoꝝ]. Est secūdus Ps penitentialiū. Ideo sciendū q qa in primo egit: de cōtritione cordis in hoc 2o agit de confessiōe. Materia huius psalmi est peccatorū recognitio et accusatio. Intētio est monere hoies ad cōfessionē et penitentiā. Uirtus aūt huius psalmi est opposita cōtra hoc execrabile humani generis viciū: ne qs dño putet abscondi tum qd in cōsciētie sue penetralibus recōdit occultū. Diuiditur aūt Ps iste in tres partes. In pma enim ponif pctoꝝ remissio. In scḋa via ad remissionē ibi. [Quoniā tacui]. In tertia desiderium sanctoruȝ de remissione: ibi. [Pro hac orabit]. Circa remissionē peccatoruȝ. primo ponit aliqua ex pte dei remittentis. secūdo illud quod est ex parte hoīs cui peccatū remittitur: ibi. [Nec est in spiritu]. In peccato nāqȝ tria sunt cōsideranda. Primo dei offensa. Secundo aie macula. Tertio pene reatus. Que tria deus peccatori conuerso remittit. Remittit offensaȝ: tegit maculā et pene reatum tollit nō imputādo peccatum. Quantum ad primum dicif.

A Materia. Intentio et virt⁹ huius psalmi

B Tria in pctō cōsideranda

Eati quoꝝ remisse sunt iniquitates. ¶Beati iquã sunt in spe: qui tandẽ erũt beati i re. Beatus eni ille est i spe in quo pcedit cã beatitudinis: ⁊ via q̃ est virtus ⁊ pcipue pfecta. Unde in quo pfecta vtus appet pot dici beatus in spe. Sicut arbor bñ florẽs pot dici fructificãs. Et bñ beati sunt quoꝝ remisse.i. dimisse sunt inigtates. Quia ecõtra hñtes pctã miseri sunt ⁊ in angustia constituti. Unde puerbioꝝ.25. Justitia eleuat egenũ: miseros facit pctm̃ pplos. Esaye.57. Nõ est pax impijs: sed q sine pctõ sunt hñt eã. Item beati: qꝛ eis oia optata succedũt. Nõ.n. optant nisi illud vnũ: qd̃ est necessariũ. Luc.x. Et Ps. Unaꝫ petij a dño hãc reqrã vt ihabitẽꝫ in domo dñi oibus diebus vite mee. Pctõribus aũt etiã ecõtrario. Nec.n. hñt in pctõ refectionẽ qd̃ maxime desiderãt. Hieronymus. Uoluptas habita famẽ nõ facietate, parit. Beati ergo sunt quoꝝ remisse sunt inigtates.i. dissolute igne cõtritionis. Quantũ ad secundum dicit.

E — Peccata habẽtes sunt miseri.

¶Et quorum tecta sunt peccata.

¶Pctã sunt aie macule. Hieremie.2. Qꝫ vilis facta es iterãs vias tuas. Qñ qs hꝫ in se turpe ⁊ illud tegit: tũc oculos intuentium turpitudo nõ offendit. Deus aũt remittẽdo offensaꝫ tegit turpitudinẽ pctõꝝ. Sed qño? Totalr.f. abluẽdo aiaꝫ. Jn pctõ.n duplex est deformitas. vna ex puatione gr̃e q̃ pctõr priuat: ⁊ hec totalr tollit ⁊ nõ tegit: qꝛ dat ei gr̃a. Alia est macula ex actu pterite petit: ⁊ hec nõ delet qꝛ nõ dat ei q nõ fecerit: sed q nõ iputet ei ad culpãt ⁊ hec tegit. Precipue in ꝯfessione pctã tegunt. Qñ qui in ꝯfessione deo pctã detegit illa diabolo tegit vt non possit ea amplius legere in chirographo suo nec accusare i die iudicij. Uñ i psalmo. Reuela dño viã tuã ⁊ spera in eo. ⁊ ipe faciet. Quid? Illd̃ qd̃ seqt. Educet qsi lumen iustitiã tuã ⁊ iudiciũ tuuꝫ tanqꝫ meridiẽ.i. Jn die iudicij ostẽdet te iustũ esse. Qui vo pctã mõ tegũt celãdo: reuelabunt in die iudicij. Eze.16. Nudabo ignominiã tuã corã eis. Osee.2. Sta tuã eam nudã ſm diez natiuitatis sue. Esaye.26. Ue q pfundi estis corde vt a dño abscõdatis cõsiliũ quoꝝ sunt i tenebris opera ⁊ dicũt quis videt nos? Quantum ad tertium dicit.

D — In peccato duplex deformitas.

¶Beatus vir cui nõ imputauit dominus peccatum.

¶Quod de reatu pene itelligit: qꝛ pena nõ reseruat ei p pctõ. Dañ.3. Oia ergo que induxisti sup nos ⁊ vniuersa q̃ fecisti nobis in vo iudicio fecisti. Et nota q triplex pctm̃ hic insinuat.s. pctm̃ originale pctm̃ actuale mortale: ⁊ pctm̃ veniale. Primũ signat p inigtatẽ: q̃ est quãdã inequalitas: ⁊ hoc in originali inqꝫtuꝫ in ea vires aie recedũt ab eqlitate innocentie: ⁊ h dimittit p baptismũ. Pctã mortalia nõ solũ dimittunt cõtritõ: sed ⁊ tegunt eo mõ quo exposuimus. Pctã vo venialia nõ iputant ad vitã eternã. Uel id triplex pctm̃ hic insinuat p pmũ intelligendũ pctm̃ qdcũqꝫ sit añ baptismũ: p scdm̃ pctm̃ cõmissuꝫ post baptismũ. p tertiũ pctm̃ factũ post ꝯfessionẽ. Uel id ter pctm̃ ponit: qꝛ tripliciter cõtingit peccare, vꝫ.p maliciã: p fragilitatẽ ⁊ p ignorãtiã. Et h corde: ore ⁊ ope. Et intuere q penitẽs iste ppria fcã cognoscẽs ⁊ ad exẽpla illius publicani: q (tunso pectore) oculos non leuabat ad celũ: totis viribus (humiliato corde) suspirãs nec iuocare maiestatẽ psumpsit: sed beatos dicit qbus remisse sunt iniqtates. Hic absolõnẽ desiderãs pctõꝝ ⁊ nec tñ audẽs illa postulare. Merito ergo

E — Triplex pctm̃ h insinuat.

vocat

vocat eos beatos: q hec añ meruerūt: vt ⁊ pctā igne ɔtritionis sint dimissa: ⁊ p cōfessiōné sint tecta ⁊ qbus nō referuant ad penā. Sed qa ex pte hoīs reqrit φ nō sit fictus: aliās nō ɔsequit gratiā. Sapiētie pzio. Spūs sctūs disciplīne effugiet fictū. Et ideo subiungit.

❡ Nec est in spiritu eius dolus.

❡ Dolus.n. esset in spū eius. Si doleret ⁊ ɔfiteret ⁊ nō vellet emēdare. Qd īnuit dñs contra hypocritas ⁊ dolosos dicēs Matth.7. Ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Ois arboꝛ q̄ nō facit fructū bonū excidet ⁊ in ignē mittet. Nō enī sufficit ꝓducere florē cogitatiōis in mēte ⁊ folia verboꝝ in oꝛe: nisi sequat fructus opis in satisfactione. Si tñ tps hēat. Un̄ dñs Matth.7. subiungit: q̄si explanās qd dixerat. Nō ois qui dicit mihi dñe dñe itrabit in regnū celoꝝ: sz q fecerit volūtatē pr̄is mei q i celis est ipe itrabit in regnū celoꝝ. Quasi dicat. Nō sufficit dicere in coꝛde dñe p cōtritionē ⁊ dñe in oꝛe p ɔfessionē: nisi dicat tertio dñe p satisfactionem. Pōt tñ ⁊ oz istud qd dr̄. [Nec est i spū eius dol⁹.] Referri ad quodlibet illoꝝ triū vt.s. sit verus doloꝛ in contritione: vera accusatio in cōfessione ⁊ vera ponderatio in satisfactione. Sed heu.

❡ Quoniā tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarē tota die.

❡ Hec est scda ps hui⁹ psalmi: vbi ponit via ad remissionē pctōꝝ. Et qꝛ opposita iuxta se posita magis elucescūt. Et iō circa hoc duo facit. Pzio.n. ponit statū pcti: siue ipedimentū ad remissionē pctōꝝ. Scdo ponit cōuersionē: q̄ est cā remissiōis pcti. ibi. [Delictū meū]. Dicit ergo qm̄ tacui ⁊c. Nec iudica in vbis Dauid ɔ̄dictionē aliquā esse. cuz se tacere dicat pzio ⁊ postea clamare se tota die dicit. Tacebat.n. qd dicendūz erat: ⁊ clamabat qd tacere dēbat. Et in vtroqꝫ fuit pctm̄. Pzimo tacebat pctm̄. voce. nō cōfitēdo ⁊ pctm̄ pctō addēdo. Duz.n. pctm̄ adulterij cū bersabee voluit occultare occidi fecit vriā. Tacebat ēt pctm̄: nō faciēdo debita sacrificia i lege pcepta. Et h erat pctm̄. Prouerbioꝝ .28. Qui abscōdit scelera sua nō dirigef: q aūt ɔfessus fuerit ⁊ reliq̄rit ea inueniet grãz. Esaye.6. Ue mihi qꝛ tacui. Job.16. Si tacuero non recedet a me. Moꝛe vulneris coꝛpalis. Qd si nō apit ad curā i putredinē huat occultū. Qm̄ ḡ tacui p cōfessionē: inueterauerūt ossa mea. Jdest v̄tutes aīe p pctm̄ fracte i fractiōe ⁊ vetustate pdurauerūt. Quasi dicat. Qm̄ fracturā ossiū nō ostēdi medico: iō nō fuz sanat⁹. Sed eo piculosioꝛ q̄ vetustioꝛ est fractura. Jnueterauerūt i. qt ossa mea. i. cōsumpte sunt v̄tutes aīe mee. Qm̄ q malū qd gessit nō apit: eas ēt q̄s hēt v̄tutes pdit. Boetius. Si opē rā medicātis expectas opꝫ vt vuln⁹ detegas. Gregorius. Duz putredo q̄ itus feruet eijcit: ad salutē vuln⁹ apit. Hanc aūt taciturnitatē ꝓcurat lupus spūalis .s. diabol⁹ ne si clamauerit post eū effugef de coꝛdib⁹ eoꝝ. Et qꝛ nō solū pctm̄ est i mali occultatiōe: sz ēt in bōi ostētatiōe. Et iō de ostātatiōe adiūgit. [Dū clamarē tota die] offēdēdo me: ⁊ iustū me ostēdēdo p iactātiā. Mali copiā hūi ⁊ occultū seruaui. Et ɔ̄trio. Boni inopiā hūi ⁊ p laude vana venale exposui. Et nō in pte: sz i toto. vñ dicit. tota die Esa. 5. Expectaui: vt faceret iudiciūz. ⁊ ecce iniqtas: iustitiā ⁊ ecce clamoꝛ. Sed qd fecit dñs? Cōuertit eū. Pzio p flagelliū. Scdo p cognitionē ꝓpe ifirmitatis: ibi. [Cōuersus suz i erūna]. Tertio p ɔpūctiōez ɔsciē: ibi [dū ɔfigit spia.] Dic ḡ.

❡ Qm̄ die ac nocte grauata est sup me manus tua: ɔuersus sum in erumna mea: dū ɔfigit spina.

❡ Peccatoꝛi grauis manus est: que flagelat: ⁊ ponderosa que vindicat. pzimi Reg. 5°. Manus domini grauissima. Manus dñi pec catori ē grauis.

[Die ac nocte.] Continuũ tẽpus signi/
ficat. Et merito sensa fuit grauis que a
castigationis pondere nõ recessit. Ali/
ter. n. feliciter non esset humiliatus nisi
eũ manus diuinitatis imprimeret. Ve/
G Vexatiõ dat intel/lectuz. xatio dat intellectuz: et stultus in culpa
reddit sapiens in pena Esaye. 26. in tri/
bulatiõe mea inuocaui dñm. Ps. Tri/
bulatio: et angustia inuenerũt me: man
data tua meditatio mea ẽ. Et alibi. Im
ple facies eorũ ignominia: et querẽt no/
men tuũ dñe. Ponit mõ cognitionẽ pro/
prie infirmitatis: q̃ generat ex flagellis
ideo subiungit. Conuersus sum in erũ/
na mea idest ad cognoscenduz erumnã:
et miseriã meã. Conuersus ergo fuit in
erumna: q cecidit de superbia. Ut q añ
clamauit p elationẽ: nunc cõfiteat dño p
humilitatez. Cui ideo salutis spes red/
dijt: qm̃ in suis opibus mortifera facta
cognouit. Cã itaq̃ grauissima iõ pmit/
tit vt ad cõfessionẽ pficuã correctus ani
mus adducat. Tertiũ est cõpũctio q̃ ex
duobus p̃cedẽtibus generat. Uñ dicit
[Dũ cõfigit spina] .i. Dũ remordẽte cõ/
sciẽtia: cõpunctio pungit cor: et vulnerat
sicut sagita siue spina. Prouerbiorũ. 20.
H Liuor vulneris absterget mala. Uel dũ
Quid p spinã si/gnificat configit spina. i. dũ firmat in me pctm̃:
cõuersus sum: nõ ad te: sed ad pctm̃. Uel
spina accipit p spina dorsi: q̃ tenet totũ
hoiez rectũ: et signat supbiã: q̃ qñ cõstrin
git: hõ corrigit. Uel dũ rõ (q̃ sicut spi/
na est regẽs dorsuz) deprimit. Itẽ p spi
nã opulẽtiã diuiciarũ intelligere possu/
mus: iuxta dictũ Job. 30. Esse sub senti
bus delicias cõputabant. Dũ hec spina
cõfigit: hõ ad deũ cõuertit. Uel s̃m he/
breos. Cõuersus est humor me⁹ in sici/
tatẽ estatis. i. Ex agrauatiõe man⁹ tue:
q̃cq̃d in me carnale: et humidũ fuit con
uersuz est ĩ sicitatẽ estatis. Hieronym⁹
hz. Uersatus sum in miseria mea: dum
exardescit messis. i. ad modum messis
anni. Deinde dicit.

¶ Delictum meum cognitũ tibi
feci: et iniustitiã meã nõ abscõdi.

¶ In supiori v̾su ostẽdit statũ pcti: siue
ĩpedimẽtũ remissiõis peccatorũ. Uñ q̃r
ostẽderat vñ fuerat vulneratus: nũc re/
fert vñ curaz (dño largiẽte) pcipit. Et
ponit. primo cõfessionẽ. Scdo efficatiã
confessionis: ibi. [Dixi cõfitebor.] Po/
nit cõfessiõez dicẽs. [Delictũ meũ cogni
tũ tibi feci: et iniustitiã meã non abscon
di.] O igenuosa simplicitas: illi dic de/
lictũ fuisse manifestũ: cui nihil est occul
tum. Ad quẽ plus clamat cã q̃z lingua.
Qui et si ab hoie non audiat: certius tñ
oĩa nouit: q̃z ille q facit. Sed q̃d p deli/
ctum: et q̃d p iniustitiã propheta intelli
gat? Quidã putauerũt: delictũ leue esse
pctm̃: q̃si negligẽtius derelictũ: iniusti/ I Quid p dilictũ et q̃d p iniustiã pphã intelli/get.
tiã aũt immane aliq̃d seuũq̃ cõmissum.
Sed hic puritas cõfitẽtis ostẽdit: vt nec
id passus sit celare quod credebat fore
veniale. Alij dicũt: q̃ pphẽta duo pctã
hic cõfitet: vz bona q̃ omissit p delictuz
intelligẽs: et mala q̃ cõmisit p iniustitiã
exprimẽs. Hec duo q̃libet hõ dz cõfite
ri. Nõ q̃ deus nõ cognoscat: sed qñ hõ
recognoscit pctm̃ suũ: tunc vult etiaz q̃
deus cognoscat vt ignoscat Augu. Qñ
homo detegit. Deus tegit: si hõ agno/
scit deus ignoscit. Sed quia difficile est
subito recolere: tam omissa q̃z cõmissa.
Ideo dz esse cõfessio premeditata Esa.
38. Recogitabo tibi oẽs annos meos
in amaritudine anime mee. Ideo sub/
iungit propheta: et dicit.

¶ Dixi confitebor aduersuz me
iniustitiã meam dñe: et tu remisisti
impietatem peccati mei.

¶ Idest ex p̃habita deliberatiõe acces
ad cõfessionẽ Eccl̾esi. 42. Quodcũq̃ tra
des numera: et appende: datũ v̾o: et ac/
ceptũ oẽ describe. Dixi ergo p̃us in cor
de vbi de⁹ videt: et si nõ dũ sit vox in ore
est ãt in dei aure. Cõfitebor. i. simul cor/
de: et ore fatebor. Nec menciar in excu/
sando vel accusando. Aduersuz me. nõ
pro me

pro me:nō ꝙ primū:dicēdo. Alius me induxit. Nō ꝙ nām dicēdo. Ex fragilitate sic accidit. Nō ꝙ deū dicēdo. Nō potui resistē. Nō ꝙ diabolū dicendo. Serpēs decepit me. Nō ꝙ fatū dicēdo. Fata coegerūt me. Ambrosius:⁊ habet .15. q.j.c. Nō est ꝙ cuiq̃ nostrā ascribamus erumnā. nemo inuitus trahit ad culpā nisi ppria volūtate deflexerit. scđi Reg. vltio. Ego sū q peccaui ego sū q iniq̃ egi. Iniustitiā meā:nō bōa mea vt phariseus Luce.18. Jeiuno bis in sabato: decimas do oiū q̃ possideo. Sic faciūt hypocrite:q pctā celant:⁊ bona dicūt. Similes sepulcris dealbatis q̃ a foris apparēt hoibus speciosa intus vo sunt plena ossibus mortuorū:⁊ oi spurcitia. Subiūgit ppheta. [Dño] .i. ad honorē dñi.s. vt seruiā ei de cetero Josue.7. Fili da gliam deo israel:⁊ ɔfitē atq̃ indica mihi qd feceris. Ex hijs pꝫ sex esse ɔditiōes bone ɔfessiōis. Licet theologi in q̃rto sniarꝫ.d.17. ponāt sexdecim:tñ q: oēs nō sunt necessarie:sed q̃dā de cōgruitate siue ad bñ esse iō illas hic inserere nō curaui. Quas aūt propheta hic ponit intuere diligēter. Prio ɔfessio dꝫ esse integra:tam respectu bonoꝝ omissorū q̃z respectu maloꝝ cōmissoꝝ:vñ dicit. [Delictū meū cognitū tibi feci:⁊ iniustitiā meā nō abscōdi.] Scđo dꝫ esse pmeditata:vñ dicit. [Dixi] .i. delibera ui ex premeditatiōe. Tertio dꝫ eē vera vñ dicit. [Confitebor] .i. simul corde:⁊ ore fatebor. Quarto dꝫ esse accusatoria vñ dicit. [Aduersum me.] Quinto dꝫ esse de pprijs peccatis vñ dicit. [Iniustitiā meā.] Sexto dꝫ esse satisfactoria vñ dicit. [Dño.] Ex hijs aūt oibus sequit remissio peccati. Jdeo ppheta cōcludit. [Et tu remisisti ipietatē peccati mei.] Hic magna pietas diuinitatꝫ ostēdit:vt ad solam promissionē deuotiōis. subito peccata laxauerit: qū sic indicat pium votū quemadmodū operātis effectum. Et vide q̃z velox sit dei mīa

R Cōfiteri pō dꝫ aduersus se:⁊ nō ꝯtra alios.

L Mala sua pec cata et nō bōa ɔfessio ne sunt dicēda.

M Sex cōditiōes ɔfessio. nis ponunt ꝯ a pphe ta.

erga peccatorē. Non dū confitet vt audiat dñs:sꝫ ɔfiteri pmittit qd audit de⁹: ⁊ votū p ɔfessiōe reputās dimittit. Sed oritur dubiū. Si tanta est efficatia confessiōis:ꝙ nō solū qū qs actu confitet: sed habens ppositū ɔfitendi consequit remissionē. Juxta dictū Esa.65. Et erit añq̃z clamet ego exaudiā:qd ergo op⁹ est ɔfiteri? Ad hoc dubiū rñdet sanctus Thomas:ꝙ propositū opandi operatur ex virtute rei proposite vt fiat:vnde si cessat opatio illius rei cessat effectus. Jdeo necesse est pseuerare in proposito. Et facienda est cōfessio ministris ecclesie si fieri pōt:alioqn nō prodesset cōtritio. Quia nisi confiteret:ex sua in obediencia damnaret. Jn confessione etiaꝫ actuali multa bona quis consequitur. Nam virtute clauium confitenti pars pene dimittitur. Et propter verecundiam (quā in confessione homo habet) amplius ei gratia ɔfert. Dominus autem Ugo cardinalis super Matheum sextodecimo capitulo. hoc dubiuꝫ sub alijs vbis soluit. Et dicit ꝙ multiplex est peccati vinculū. Primum est culpe siue captiuitatis (quo qs tenet vt fugere nō possit.) Secundū est pene siue seruitutis (quo peccator cōpellit reddere vsuras diabolo). Tertiū est vinculum eterne dānationis. Quartū est vinculū expiationis. Quintū est vinculū perpetue detestationis. Sextū est vinculū pnitatis ad male operandū vel difficultatis ad bene operandū. Dicit ergo ꝙ dñs cū dimittit culpam in contritione. soluit a vinculo captiuitatis:⁊ seruitutis absolute:sed a vinculo eterne damnationis cōditionaliter. vꝫ.s. digne confiteatur. si facultatē habet:aliter nō absoluit ab illo vinculo. Et per hoc pꝫ rñsio ad dubiū propositū. Sed qūo absoluitur a tribus alijs vinculis. Dicit ꝙ a vinculo expiationis absoluit per satisfactionē penitētie. licet ligetur vinculo detestationis perpetue. A vinculo aūt

N Dubiū. (margin: Dubiū.)

O Uincu lus pcti multiplex.

pronitatis ad male operandū: vel diffi/cultatis ad bene operandū. absoluitur per exercitiū operis gratie: in quo confertur virtus diuturnalis. Et ad hoc propositū satis congrue applicant̄ verba aristotelis. in post predicamentis in capitulo de oppositiōe. Ubi ait. Ex prauo studiosū possibile est fieri. Prauus enim ad meliores exercitationes deductus: et ad doctrinā: et ad modicū aliqd proficiet vt melior sit. Si vero semp vel modicū cremētū sumpserit: palā est q aut pfecte mutabit̄: aut satis multū cremētū sumet. Peracto igit̄ pncipio ōnarratiōe vel satisfactiōe: venit ad cōclusionem deprecationis sue dicens.

¶ Pro hac orabit ad te ōis sanctus in tempore oportuno.

¶ Hic pphēta ponit desideriū sanctoꝝ de remissione pctōꝝ. Et tria facit. Primo ponit̄ desideriū sanctoꝝ. Scd̄o monitio peccatorum ibi. [Nolite fieri sicut equus: et mulus.] Tertio concludit̄ pō in actiōe gratiaꝝ. ibi. [Letamini.] Circa pmū duo facit. Primo exprimit desideriū sanctoꝝ ad remissionē peccatoruꝫ in gñali. Scd̄o in speciali: sui ipsius refugiū ostendēs. ibi. [Tu es refugiū meum.] Circa primū adhuc duo facit. Primo ponit desideriū sanctorū: signo orationis. Scd̄o orōnis effectū ostēdit ibi. [Uerūtn̄ in diluuio.] Dicit ergo. Quia tu remisisti impietatē pcti mei: p hac re. s. p remissione peccatoꝝ orabit ad te ōis scūs. Ubi tria dicit: vꝫ p quo orandū. Scd̄o qs dꝫ orare. Tertio qn̄ debemus orare. Orādū est p remissiōe pctōꝝ: et h̄ cuilibet ē necessariū: qꝛ oēs peccauim⁹. Prie Joā. p̄. Si dixerimus qꝛ pctm̄ nō habem⁹ ipsi nos seducim⁹: et v̄itas in nobis nō est. Matth. 6°. Dimitte nobis debita nr̄a. Si ergo aliqs est peccator. dꝫ deū orare vt ei culpā dimittat. Si est per pniam iustificatus: dꝫ deum orare ne reincidat in pctm̄: et vt ei pena dimittat̄. Si ēt aliqs eēt cui reuelatuꝫ fuisset q est in dei grā: et q nūqꝫ peccauerit mortaliter: dꝫ rogare deū vt ei gratia cōseruet̄. Quia nā ppter infectam et corruptā nām non est inuenire quēqꝫ p̄ter Christū: et beatā virginē: q non peccauerit saltē venialiter. Jō vniuersaliter debemus p remissione peccatoꝝ deū orare: Eccl'iasti. 38. Ora dn̄m: et ipse curabit te. Exemplo cananitidis: q̄ post Xp̄m clamabat dicēs: Matth. 15. Miserere mei dn̄e fili Dauid filia mea. i. aīa mea vel cōsciētia mea male a demonio vexat̄. Et exēplo centurionis: q accessit ad Christū: et dixit Matth. 8. Dn̄e puer meus iacet in lecto paraliticus: et male torquet̄. Sed qs dꝫ orare: R̄ndet pphēta: ōis sanctus. Et hoc iō: qꝛ q nō est a peccatis alienus: in supplicationibus dꝫ eē p̄mixtus. Tū pp incertitudinē sue iustificationis. Prime ad Corin. 4°. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Tū qꝛ pseuerātis in pctō orō non est accepta. Gregorius. Cū is q displicet ad intercedēdū mittit̄ irati iudicis aius ad deteriora puocat̄. Ōis itaqꝫ sancti orō tā p se qꝫ p peccatis alioꝝ est vtilis. Jacobi vltio. Multū valet deprecatio iusti assidua. Gregorius. Apud deū pfecte diluit propria: q pie plāgit aliena. Qn̄ h̄o orō est faciendar R̄ndet pphēta. Jn tpe oportuno. s. grē: et pn̄tis vite: qꝛ nouissime clausa est ianua Matth. 25. Esa. 55. Querite dn̄ꝫ dū inueniri pōt: inuocate eū dū ppe est. Ecclesiastes. 8. Omni negocio tps est et oportunitas. Secūde ad Corin. 6. Ecce nunc tp̄s acceptabile ecce nūc dies salutis: Joā. 9. Operamini dum dies est: venit nox qn̄ nemo potest operari. Apo. 10. Jurauit angelus per viuentē in secula: qꝛ amplius tempus non erit. Jn hoc ergo tempore orandū est. Tamen inter omnia tempora: oportunius est tēpus sanitatis: et tūc gratior est deo orō nr̄a. O medicina salutaris. Contra morbos omniū

P
Pro quo orādū: qs et qn̄ debemus orare.

Q
Per te p⁹ oportunum qd pphēta intelligit.

omniū peccatoꝝ. Diuersa remedia pre stant egrotis: ꝫ vno antidoto (si pura mēte sumit) delictoꝝ oīuȝ venena vincunt. Sed heu. Tempus pdimus: vel violētis ⁊ īportunis negocijs: vel volu ptuosis opib⁹: vel desidiosis negligentijs. Et lȝ iā modo tēpus opportunuȝ.

¶ Uerūtamen in diluuio aquaꝝ multaꝝ ad eū nō approximabūt.

¶ Hic ostendit effectus orationis vȝ. qn̄ oratio nr̄a non sortit effectū. s. in diluuio aquaruȝ. Hoc est in multitudine peccatoꝝ. In operibus voluptatū. In diuitijs rerū tēporaliū. In abundantia verboꝝ. Et in diluuio falsaꝝ doctrinarū. Ad eū. s. Deū (quē ore orāt) nō approximabūt: sed potius elongabūtur. Deinde cum dicit.

¶ Tu es refugiū meuȝ a tribulatiōe: q̄ circundedit me: exultatio mea erue me: a circūdātibus me.

¶ Hic primo exprimit desideriū suum in spāli. Scōo effectū d̄siderij. ibi [Intellectū tibi dabo.] Circa primuȝ duo facit. Prio. n. ostēdit vnde spē concipit orādi. Secūdo subdit petitionem. ibi [Erue me.] Spem aūt petēdi cōcipit ex duob⁹. Primo q2 deus est speciale refugiū iustoꝝ. Scōo q2 eoꝝ est spāle refugiū in tribulatione. Dicit ḡ. [Tu es refugiū meū a tribulatione q̄ circūdedit me.] Refugiū est ad qō cōfugit. vt picula declinent. Et vide ꝙ iste peni tēs nō ad solitudines inuias. non ad castroꝝ munita. nō ad hoīs auxilia conuolauit: sed ad deū: q̄ circuentes spiritales inimicos poterat dissipar̄. Scōi paralipomenon. 20. Cū ignoramus quid agere debeamus. hoc soluȝ residui habemus vt ad te oculos nr̄os dirigam⁹. Ad hoc refugiū oēs penitentes debēt conuolare. Quia vt ait psalmista. Petra refugiū herinatijs. Idest Christus refugiū est peccatorib⁹. A tribulatione. s. tētationis que circūdedit me idest vndiqꝫ opressit. ita ꝙ nō patet refugiū. A dextris. sūt p̄spera. A sinistrꝭ. aduersa. Ante. vana glia. Retro. delectabilis peccatoꝝ memoria. Sup̄. diabolus. Infra. carnis tyrān⁹. Intra. cogitationū tumultus. Extra. totus mūdus. Tribulo: ab hijs ⁊ me psecunt sicut pharao filios israel egrediētes de egipto. Exultatio mea supple. tu es. per spem: ⁊ cōsolationē. Scōe ad corinthios p̄. Qui ꝯsolat nos in omni tribulatiōe nostra. Psal. Scōm multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo. cōsolationes tue letificauerunt aiaȝ meā. Exultationē suā dicit dn̄m. a quo sibi nouerat esse parcendū. Deiñ exprimit qd petit cū dicit. [Erue me a circūdātibus me.] Nā cū dic exultat⁹ o mea: accepti bn̄ficij vr̄ eē pfessio. Dū subiungit erue me: ad huc piclitantis indicat timorē. Sȝ q2 iā gaudebat in spe ⁊ ad huc timebat in re: congrue vtrūqꝫ subiūctū est. Possumus eniȝ aio gaudē cū mala p̄ntia nouim⁹ fine celerī mo termināda. Ut dicēdū: ꝙ penitētes ⁊ si affligant onere pnie: reficiunt tn̄ spe retributiōis eterne. Dolēt gaudēdo. ⁊ gaudēt dolendo. p̄mi Esdre. 3. Nō poterat qsq̄ꝫ cognoscere vocē clamoris letātiū ⁊ vocē flet⁹. [Erue me a circūdātib⁹.] idest libera me ab inimicis meis. s. demonib⁹ ⁊ nalis hoib⁹: vicijs: ⁊ pcu piscētijs: q̄ circūdederūt me vndiqꝫ. vt non euadā. Iob. 19. Obsederūt in gyro tabernaculuȝ meū. Deinde cum dicit.

¶ Intellectū tibi dabo: ⁊ instruaȝ te in via hac qua gradieris firma bo super te oculos meos.

¶ Ponit effectū sui desiderij. Nā deus ꝫ loqt: peccāti: penitēti: ⁊ desiderāti: rn̄dēdo. Intellectū tibi dabo: quasi dicat de⁹. Dū i pctō fuisti itellectū nō hūisti. Nūc vo q2 es ꝯuers⁹ ppiciabor tibi ⁊ idulgebo. Et tria tibi faciā. Donū itellect⁹ dabo: ⁊ te instruā ⁊ te custodiā. O

Tentationes: vndiqꝫ erpti mūt homines.

pnie inextimabilis medicia: q̄ nó solū a
pctis absoluit:sz ét ſcrōꝝ p̄mia cócedit.
Dabo igt tibi itellectū.i. notitiā p̄ñtiū
vt ea ptrāseas:ꝛ sic eris expedit⁹. Eter
noꝝ bonoꝝ vt ea appetas:ꝛ ad ea cur/
ras:ꝛ sic eris feruens. Infernaliū ꝛ té/
poraliū penaꝝ vt eas fugias:ꝛ sic eris
timidus. Et tui ipsius notitiā vt humi
lieris:ꝛ sic eris solicit⁹. Dabo inqt in/
tellectū vt cognoscas bona que omisi/
sti:dāna que incurristi:mala que comi
sisti. Ut cognoscas peccatoꝝ tuoꝝ ma/
gnitudinē:turpitudinē:ꝛ multitudinē.
Ut cognoscas dei cōtra pctōres seueri
tatē:erga penitētes pietatē:ꝛ circa iu/
stos liberalitatē. Iste intellectus est de
quo in psalmo dr̄. Intellectus bon⁹ oi/
bus facientibus eū. Hunc intellectū tri
plicit dñs dat:vz p inspirationē. Apoc.
3. Ego sto ad ostiū ꝛ pulso. Job.4. Por/
ro ad me dictū est verbū absconditū ꝛ
quasi furtiue suscepit auris mea venas
susurrij eius. Scdo p predicationē psal/
mus. Declaratio sermonū tuoꝝ illumi
nat.ꝛ intellectū dat paruulis. Tertio p
vexationē. Esaye.28. Sola vexatio da/
bit intellectū auditui. Hec differētia est
inter dare intellectū ꝛ instruere. Quia
intellectū dat ad cognoscendū. Intelli/
gere enim.(Scdm casiodorū) est bene
agere ꝛ ad Dei mandata vota cōuerte/
re. Ipse enim intellectus est:quez tituli
veritas indicauit:quē penitentibus po
testas dñi clementer infundit. Instruit
autē ad opandū quasi nescientē docet:
ꝛ veluti inermē.gladio salutis accigit.
Intellectū dando pficit aiam hominis
ad prompte agendū. Instruit dñs dum
mouet animā hominis ad bene operā/
dum. Sed gratia ꝛ donū recipitur fm
modū nāe nr̄e ꝛ non eo modo quo pos
sit ad oia vitanda ꝛ iō nec̄ia est sup hoc
ptectio Dei ꝛ defensio. Uñ subiungit.

S
Intelle
ctū dñs
dat tri/
pliciter

T
Dria l/
ter dare
intelle/
ctū ꝛ in
struere.

**In via hac qua gradieris fir/
mabo super te oculos meos.**

Idest ptegā te. Scdo paralip.16. Oculi
dñi ɔtéplant vniuersaz terrā ꝛ prebēt
fortitudinē hijs q corde pfecto credunt
in eum. Per hoc aūt quod dicit (In via
hac q̄ gradieris.) Ondit ꝙ oia que sūt
in hac vita.sunt via. Ideo ea ptransire
debemus. Solus deus finis ē ꝛ termi
nus ad quē eundū ꝛ vbi imorandū.qc/
quid aūt citra Deuz est:via est ꝛ in illa
non est imorandū. Per hoc aūt quod
dicit (firmabo super te oculos meos).
Respectus mīe Dei ꝛ custodia notat.
Nec tn̄ ait ponā:sed firmabo.i. ponā:
ꝛ non remouebo ne.s. qs tibi noceat ꝛ
vt vsq3 i finē pseueres custodiā. Oculos
dñi gratiā ꝛ mīam hic intellige. Acce/
pto ergo intellectu ex peccatore efficit
predicator:ꝛ q p penitentiā meruit au/
reā:nūc per p̄dicationē vult acquirere
aureolā:monitionē alijs faciens. Quia
boni pricipis est:nō solū cogitare de se:
sed etiā de sua gente. Conuertit itaq3 se
ad peccatores vt ad penitētiā reddeāt.
O mutatio dextere excelsi. Qui prius
pctm̄ defendebat: humanū gen⁹ como
net ne vanis subdat erroribus dicens.

U
Dra: ꝛ
mia sūt
ocli do
mini.

**Nolite fieri sicut equus ꝛ mul/
lus in quibus non est intellectus.**

Et hic primo ponit monitionē. scdo
comīnationē.ibi [i chamo] Deus dat
homini intellectū (quo excedit alia ani
malia) vt scdm intellectū ac rōnem vi/
uat. Qui ergo idignū se reddit dono i/
tellectus cōparat aialibus brutis Psal
mus. Cōparat⁹ est iumentis insipienti
bus ꝛ similis factus ē illis. Bernard⁹
Puto o Adā si iumēta loq possent di/
cerent. Ecce quasi vnus ex nobis fact⁹
es. Locutio hec prophetica:metapho/
rica est. Aliud eniz dr̄:aliud significat.
Quid ergo pphetap equū ꝛ qd p mu/
lū intelligat audiamus. Alij p equū po
pulū gentilē indomitū:p mulū vero iu
daicū populū (tarde credētē) itelligūt.
Alij aūt p equū supbū:p mulū:pigruz

X
Cōpat
hō pec
catorē
ꝛ mulo.

Y
Per e
quuz ꝛ
mulū:
qd pro
pheta i
telligat

ad bñ operandũ dicunt. Alijs placet p equũ luxuriosum accipi: z p mulũ ite cũdũ bonis opibus. Nõ nulli per equũ aperte peccantes aiunt: p mulũ xpo ebrietas designãt. At alij volunt p equũ (qui sine discretione sessoris seruit arbitrio: nec eligit cui obediat: sz a quocũqz fuerit ascensus excurrit. Mulus autez qz patienter accipit sarcinas qbus fuerit oneratus: nec pcipit qbus oneribus grauet) phiberi homines huiusmodi diabolicis fraudibus insidere z viciorũ oneribus pregauari. Nolite ergo esse stolidi sicut equus nõ discernẽs iter sessores. an. s. sit Xpus vel diabolus. Et nolite esse sicut mulus: q quodlibet onus i. peccatũ indifferenter portat. Quidaz subsuppicunt: quod ,ppheta p equũ hũc mundũ z per mulũ carnẽ nostrã intelligit. In quibus duabus bestijs eqtat z sedet diabolus ad pugnandũ contra aiaz hominis. Per quas bestias inducit oia septẽ vicia mortalia. Nã mundus: q per equum intelligit: superbiã: inuidiam: irã: z auaritiã. caro aũt q p mulũ significat: luxuriã: accidiaz: z gulã inducit. Uniuersaliter tñ p equũ z mulũ significant sequentes apetitũ sensitiuũ z vita brutali viuentes. Deinde cum dicit.

¶ In chamo z freno maxillas eorũ cõstringe qui non approximant ad te.

¶ Ponit comminationẽ. Primo per modũ orationis. Scdo p modũ prenunciatiõis. ibi [Multa.] Dicit ergo: i camo z freno zc. Quasi dicat. Monui q nõ fiant sicut equus z mulus: q si non agẽ scunt fac eis sicut equo z mulo. s. in camo z freno maxillas eorũ constringe: loquacitatem cõprimendo z cibos subtrahẽdo quibus vtunt ad voracitatem. Maxilla eniz loquutioni z gustui deseruit: (vt dicit sanctus. Thomas.) Constringe o Dñe maxillas eorũ. copias victualês parcius dando: vt ieiunioz necessi-

tate conclusi creatoris subdant iperio. z vt ad arbitriũ tui incedant ne suis voluptatibus efferant. z q erecta ceruice per superbiaz a te elongant. coarta: z reprime z penis ac laboribus affige vt humiliati tibi obediant: z relicto inuio pctõrũ: sequant te p viã pnĩe. Si homo viuit z se hẽt vt decet hominez: tractat eũ Deus sicut hominẽ scilicet monitionibus z doctrinis. Sed qñ recedit a dignitate hominis: tractat sicut brutũ animal. Aliqñ tñ i freno hoc est maiori tribulatione: aliqñ in camo. s. minori tribulatione. Esaye. 37. Ponã circulũ in naribus tuis z frenũ in labijs tuis z reducã te in viã p quaz venisti. Sicut frequenter legit in libro iudicium: q filij israel Deo recalcitrantes p idolatriaz: tradebant in manus affligentiũ eos z sic reuertabantur ad verum Dei cultũ: Consequenter cum dicit.

3 Quãdo vir hõ vt decet hoiem tractat a Deo vt hõ: alioqn vt aial brutũ.

¶ Multa flagella pctõris sperãtem aũt in dño mĩa circundabit.

¶ Ponit prenunciationẽ z p quid parat malis. Scdo quid parat bonis. ibi [sperãtem.] Malis parant a Deo flagella: ideo deberẽt cessare a peccatis z non esse sicut equus z mulus. Uel hũc versuz ptinua cũ versu imediate pcedẽti: sic. [Maxillas eorũ pstringe: qz multa flagella pcõris.] Quasi dicat. Ideo te rogo vt tu verberes eos virga pñtis tribulationis: quia compatior eis sup flagellis q patiuntur in pñti z patient in futuro: nisi conuertantur ad te. Peccatores primo flagellantur miseria sue contritiõis. Eccle. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus z iugum graue super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum: vsqz in diem sepulture in matrem omniũ. Secundo flagellantur remorsu cõscientie. Hiere. 2. Arguet te malitia tua z auersio tua increpabit te. Tertio inquietudine illata a demonibus. Hieremie. 16.

AAA Flagella pctõrũ multa in fut.

Seruietis dijs alienis die ac nocte:qui non dabūt vobis requiem. Job trigesimo. Qui me comedunt non dormiūt. Quarto:cogitationibus ꝛ solicitudinibus. Exodi. 8. Ecce ego imittam in te ꝛ in seruos tuos ꝛ in populum tuum ꝛ in domos tuas omne genus muscarum. Quinto:amore diuitiarū. (que a domino Matth. 13.) spine dicuntur. Et quanto magis cordi inseruntur p amorē:tanto magis pūgunt p dolorē:quia cū labore acquirunt:cum timore possident ꝛ cū dolore amittunt. Jdeo sēp pungunt. Esaye. 14. Erit babylō in possessionē hericij. Job. 30. Eē sub sentibus delicias cōputabant. Sexto:a iudice superiori Ro. 13. Uindex est in ira ei:q male agit. Septimo:ab alijs peccatoribus. Abacuc primo. Facies hoīs quasi pisces maris:q.s.se inuicem comedunt. Jtē multa flagella peccatoris in futurū. Multa in quā in virtute: quia intensa. Multa induratione:quia eterna. Prouerbiorum. 19. Parata sunt derisoribus iuditia ꝛ mallei pcutiētes. Job. 27. Apprehendet euꝫ quasi aqua inopia:nocte opprimet eū tempestas:tollet euꝫ ventus vrens ꝛ auferet:ꝛ velut turbo rapiet eum de loco suo. Job. 20. Breuiter cōcludit. Ois dolor irruet su per eū. Tunc maxime qñ deus arguet peccatorē:ꝛ statuet ꝯ faciē eius. Quid aūt bonis paraſ:ondit cū dicit. ⌊Sperātē aūt in dño mīa circūdabit. ⌋Mīa potest hic esse ꝛ nominatiui ꝛ ablatiui casus (vt dicit sanctus Thomas.) Nā mīa circundabit eū:qui spe certa ꝛ formata atqꝫ debita sperat in dño. Tunc enim talem mīa circundabit:quādo illi dicetur illud qđ hētur Matth. 25. Euge serue bone ꝛ fidelis:intra in gaudiū dñi tui. Hoc totum erit ex Dei mīa. Et quia plus dabit ꝙ homines meruerūt. Hieronimus. Jn bonis clementia excedet meritum. Et quia meriti fundamētum.s.fides:charitas:ꝛ alie virtutes ex mīa pura habentur. Ro. 9. Non est volentis neqꝫ currentis:sed Dei miserentis. Et quia tā paruis meritis tam magnum premiū promisit. Ro. 8. Nō sunt cōdigne passiones huius temporis:ad futuram gloriā:que reuelabitur in nobis:si si mīa: est ablatiui casus. Tunc sic exponitur. Dñs sperantem in se mīa circundabit. hic in presenti vndiqꝫ protegendo eū:ne sit locus relictus vnde possit ad eos diaboli hostilitas itroire. Jn futura autem beatitudine: ex Dei mīa circunquaqꝫ habebit materiam letitie. Supra se in diuina visione:sub se:vidēdo tormenta inferni que euasit ex Dei gratia. Circa se ex societate grata tam sanctorum hominum:ꝙ etiā beatorꝫ angelorum. Ultimo concluditur psal. Jn actione gratiarum. dicens.

Flagella peccatorꝫ multa i futurū.

¶ Letamini in domino:ꝛ exultate iusti: ꝛ gloriamini omnes recti corde.

¶ Jntuere hic fructū pnie. Nam post lachrimas ꝛ fletū:cōsolationē inducit. Unde oēs psalmi penitentiales a luctu incipiunt ꝛ in letitiā finiunt. Jn hac autem conclusione hortaſ iustos ꝛ rectos ad bonā opationē ꝛ rectā intentionem dicens⌊letamini ꝛc. ⌋quasi dicat. Duo sūt necessaria homini. Recta opatio: ꝛ hoc facit iustitia. Et recta intentio ꝛ h facit letitia. Letari (ſm cassiodorꝫ) est tacite mentis suauitate mulceri. Exultare est:ꝯcitati animi feruore gaudere. Letamini ergo interius in corde:exultate exterius in corpore. Non tamē in vobis:nec in mundo:nec etiam in meritis vestris:sed in gratia Dei qua iustificati estis. Phil. quarto. Gaudete in dño semper:iterum dico gaudete. Sequitur. ⌊Et gloriamini oēs recti corde. ⌋Recti corde:sunt qui conformant volūtatem suam. volūtati diuine:vt ꝛ Christus docuit dicēs. Nō quod ego volo: sed quod tu. Et ista rectitudo est gloria

Recta opatio ꝛ recta intētio necessaria sunt hōi.

Letari ꝛ gaudere ꝛ exultare qd.

sanctorū

sanctoꝝ. Scḋe ad Corin. ꝑ. Gloria nr̃a
hec est: testimoniū cōsciencie nr̃e. Consi
deremus fr̃es carissimi. qd penitēs iste
meruerit: vt ipse manifesta voce rn̄de/
ret: cui totis viribus supplicauit. Ille
pauloante ꝓstratus. Ille q pctōꝝ mole
fuerat cōpressus: inter iustos anumera
tur: inter rectos recipit̃. Ut quāto ꝑus
satisfaciendo fuerat humiliatus: tanto
post veniā videat̃ excelsus. Quapro/
pter iā ipse beatus est: qui hic sn̄ia pijssi
mi iudicis noscit̃ absolutus. Huc iudi
cem ꝛ nos grata importunitate rogare
debemus: q nobis i euāgelio policet̃.
Petite ꝛ dabit̃ vobis: querite ꝛ iuenie
tis: pulsate ꝛ aperiet̃ vobis. Omnis. n.
qui petit accipit ꝛ qui querit inuenit ꝛ
pulsanti aperiet̃. ab eo qui eternaliter
penitentes coronat.

Oratio in fine psalmi dicenda.

Domine sancte pater: q remissis de/
lictis: beatitudinem te confessis tri
buis: exaudi vota nr̃a ꝛ confracto pcti
aculeo spirituali nos exultatione per/
funde. Per dominum ꝛc̄.

Titulus tertij psalmi.

Domine ne in furore tuo ꝛc̄. Huic
psalmo titulus preponit̃. Psalmus
Dauid in cōmemoratione. Addit scūs
Augustinus sabati: lꝫ hoc i hebreo nō
reperiat̃: tn̄ tanto pr̄i nō est derogādū:
quē etiā plures doctores latini (q post
eū fuerūt) sequunt̃. Uideamus ergo ꝑ/
mo: que mā huius psalmi est: q̄ cogni/
ta. facillime explanatio tituli patebit.
a Circa mās huius psalmi. diuerse opiniōes
At q2 diuersi diuersa sentiūt. Ideo sin/
guloꝝ breuiter tangā opinionē. Nam
Cassiodorus vꝫ sentire: ꝙ Psalmus iste
totus ad beati Job viuacissimā ꝑtinet
passionē. Qui superator fuit vite mor/
talis. Carnis sue debelator. Triūpha/
tor ingentiū suppliciorꝝ. Ut scilicet pe/
nitētibus onera sua redderet leuia: quꝫ
grauissime temtatiōis referunt̃ exēpla.
Rabi aūt Salomon dicit ꝙ Dauid fe/
cit hunc psalmū in persona totius ppli
israel collectiue ad cōmemorandū pctā
populi corā deo ad humiliationē: ꝛ di/
uine misericordie ipetrationē. Rabi vo
chambi vult ꝙ Dauid in h psalmo itro
ducit Adā harison. i. p̄imū hoiēꝫ: qui
enumerat oēs miserias suas que sibi ex
pctō ipsius primi hois ꝓuenerunt. Ni/
colaus de Lira tꝫ ꝙ Dauid fecerit hūc
psalmū de seipso ad memorandū pro/
pria pctā notabilia corāꝫ dn̄o que fue/
rūt precipue duo. vꝫ pctm̄ in facto vrie
ethei de quo habet̃. 2. Reg. 11. Et pec/
catum cōmissum in numeratione popu
li. 2. Reg. 24. Et ita videt̃ ꝙ in ꝑncipio
psalmi deploret peccatū secundū: tanꝙ
magis vicinū tempori in quo fecit hūc
psalmū: secundo loco deplorat primuꝫ
pctm̄: in illo. s. versu: qui icipit. Miser
factus sum. Et lꝫ de vtroqꝫ fecerit psal
mos speciales: hunc tn̄ psalmū fecit de
vtroqꝫ simul. Et dato ꝙ fuisset certifi/
catus de dimissione totius culpe ꝛ pe/
ne: tn̄ vtile fuit ei ad sui humiliationeꝫ
corā deo talia recordari. Quꝫ plures aūt
expositores latini asserūt ꝙ Dauid fe/
cit hunc psalmū: loquens in persona tā
sua q̄ꝫ etiaꝫ alioꝝ peccatoꝝ penitentiā
agentiū. Ita ꝙ potest exponi de quoli/
bet peccatore. Unde materia hui⁹ psal B Materia hui⁹ psalmi.
mi est multiplex afflictio ꝛ miseria pec
catoris dolentis pro peccatis suis. Nā
in hoc psalmo (vt patet intuēti) implo
rat dei misericordiam: describit suā mi/
seriam: promittit emendā: ꝛ petit cōser/
uationem diuinā. His intellectis faci/
le titulus psalmi exponitur. In hoc qđ
scribitur: Psalmus Dauid: auctor no/
minatur ꝛ quilibet penitens intelligit̃.
Quod autē additur: in cōmemoratio
ne: subaudi peccati. Quod quia omni/
modis effugere non valemus: certe ip/
sum delictum semper in cōmemoratio/
ne habere debemus. Quatenus dū cul
pe memores sumus a delictoꝝ frequē/
tia nos ipsos tēperemus. Uel in cōme/

moratione sabati.i. recordatiõe eterne requi: quã bñe optat ⁊ perdere formidat. Quilibet.n. penitẽs in recordatione peccatorum generat in corde dolorem: ⁊ in recordatione premiorum accenditur per amorẽ. Ex his p₃ que mã huius psalmi est: ⁊ quis tituli sensus.

Omine ne in furore tuo arguas me: neq₃ in ira tua corripias me. ¶ Psalm⁹ iste in partes duas diuidit. In prima parte petit misericordiã. Scdo loco exponit miseriã. ibi [Qm̃ sagitte.] Mĩa petit a iudice cuius pena timet. Nõ tñ petit vt non arguat: sed ne in furore condẽnet. Qñ deus aliquẽ in furore arguit non parcit: sed exterminat. Unde furor qui venit ab infenso iudice rõnabiliter formidat. Uerberatio aũt que venit a quieta mente correctio est. Prouerbiorum.9. Argue sapientẽ ⁊ amabit te. Illa erigit vltionẽ: ista emẽdationẽ prestat. Hinc est ꝙ rogat vt non arguat in furore: ne in eum dãnatio ꝑpetua vindicet. Et aduerte ꝙ furor ⁊ ira nõ ponũt comotionẽ in deo: qa sapientie.12. dicit cũ tranquillitate iudicat: s₃ quo ad effectu₃ dicunt de deo. De ira dñi. Sãct⁹ pr̃ Augustinus in libro enchiridiõ pulchra breuitate disseruit dicẽs. Cũ aũt de⁹ irasci dr̃. nõ eius significat ꝑturbatio q̃lis est in aĩo irascentis hoĩs: sed ex humanis morib⁹ trãslato vocabulo: eius vindicta (q̃ nõ nisi iusta est) ire nomẽ accepit. O dñe cui ꝓpriũ est misereri ⁊ parcere: ne in furore tuo .i. ſm rigorẽ iustitie tue arguas me cũ reprobis me dãnãdo: neq₃ in ira tua .i. indignatiõe leniori corripias me pena purgatorij me cruciãdo. Qm̃ illi pene nulla pena mũdana comparabilis est. Quia vt dicit sanct⁹ Augustinus. Ille ignis sic se h₃ ad nostrũ sicut se h₃ veritas ad picturam. Hic ergo emẽda ⁊ sic hic purga vt ignis purgatorij nõ sit mihi op⁹. De ira deniq₃ vel furore illa sufficiãt: que in psalmo prio dicta sũt. S₃ q₃ mĩa nõ h₃ locu₃ nisi vbi est miseria. Et iõ prio cõmemorat multiplicẽ suã miseriã. Scdo petit diuinũ auxiliũ. ibi [ne derelinquas me.] Cõmemorãdo miserias quas patiebatur (a deo illas infligentem) dicit. ¶ Igneis purgatorij acerbitas

¶ Quoniã sagitte tue infixe sunt mihi: ⁊ confirmasti super me manum tuam.

¶ Sagittas dñi ꝑcussiones qb⁹ ꝑcutitur genus humanũ ob ade peccatũ vocat. Et sunt he esuries: sitis: calor: frigus: lassitudo: ⁊ infirmitas. Que pena litates sicut sagitte in arcu intenduntur: ⁊ postea in obiectũ corpus infiguntur. Has sagittas dñs ardẽtib⁹ effecit. Idest igne peccati originalis ⁊ fomitis succẽsis. Et notãter dicit infixe sunt: q₃ vsq₃ ad interiora ꝑuenerunt: nec cito siue ad horã ꝑmãserũt: sed manẽt vsq₃ ad finẽ seculi: ne.s. dedecus culpe aliqñ sit sine decore iustitie. Hoc aũt fecisti tanq₃ bonus magr̃: vt v̄beribus castigatiõis afflictũ redderes emẽdatũ. Et sic ꝯfirmasti sup me manũ tuam graues sagittas mihi infligendo: ergo ne in furore tuo arguas me: qm̃ malis pñtib⁹ vehemẽter afflict⁹ su₃. Tu aũt dñe cũ hic vindicas: ibi parcis: q₃ clemẽtia tua in idip₃ duas nõ erigit vltiones. Sicut scriptũ est Naũ p. Nõ iudicat dñs bis in idipsu₃. Ut aũt magis piũ iudicẽ ad misericordiã ꝓuocaret: ostendit prefatas sagittas vniuersaliter esse sibi infixas. Unde dicit. ¶ Pena filiorum ade ob ade peccatum.

¶ Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: nõ est pax ossibus

meis

meis a facie peccatoꝝ meorum.
¶ Esaye p̃. A plãta pedis vſq₃ ad ver/
ticẽ capitis nõ eſt in eo ſanitas. Ro. 7°.
Scio ꝙ nõ habitat in me bonũ. i. in car
E ne mea. [A facie ire tue.] qñ vz con/
Vultus ſidero tue iuſtitie rigorẽ. Vult⁹ ire eſt
ire qd timor future vindicte ſub magno pa/
ſit. uor cogitat⁹. Vñ adeo ſe petit ab ira fu
tura liberari: qñ ab indignatiõe ventu/
ra oino ſic ſe dicit eſſe ꝑterritũ: vt ſani/
tatẽ corporis oimõ non hřet. More fa/
muli verecũdi: q añq̃₃ verbera patiat:
futuris iã tormẽtis vehemẽter affligit.
Qui ṽo mẽte calloſus eſt nec ipſas pe/
nas dũ infligunt horeſcit. Subiũgit ẽt.
[Nõ eſt pax oſſibus meis.] Hic ia₃ ni/
mietatẽ doloris exprimit: ⁊ qui dixerat
carnẽ ſuã nõ eẽ ſanam: nũc dicit ẽt oſſa
fuiſſe turbata: que ſunt forciora carne.
Grauior qdẽ pena eſt: q̃ vſq₃ ad interio/
ra deſcẽdit: nec aliqd in tactũ relinquit
qñ ab ea: ipſa corꝑis firmamẽta q̃ciun/
tur. Vel alr̃. [Nõ eſt pax oſſib⁹ meis.]
Hic oſtẽdit interiorẽ miſeriã. i. pctm̃ ꝑꝑ
qd̃ patit tribulationẽ. Quaſi dicat. Au
feret ſanitas carnis pre cõſideratiõe ire
tue. Sed recognoſcẽdo pctã mea etia₃
ſpiritus concutit. Per hoc inſinuat ꝙ
plus dolebat de culpa q̃₃ de pena. Non
eſt inqt pax oſſib⁹ meis. i. ſpiritui meo.
[Et hoc a facie peccatoꝝ meoꝝ.] i. pre
multitudine: ⁊ grauitate peccatorũ: nõ
poſſu₃ hr̃e pacẽ mentis. Ps̃. Tota die
ꝯtriſtatus ingrediebar. Eſa. 48. Nõ eſt
pax impijs dicit dñs: Eſa. 59. Viã pa/
cis neſcierũt: ⁊ non eſt iudiciũ in greſſi
bus eoꝝ. Ad impetrandã beniuolẽtiã
addit adhuc aliũ modũ loquendi: vt nõ
ſe iniuſte perculſſum dicat: ſ₃ pctis ſuis
videat īputare qd̃ patit: vñ dicit.

¶ Qm̃ iniquitates mee ſupgreſ/
ſe ſunt caput meum: ⁊ ſicut onus
4 graue: grauate ſunt ſuper me.

Tria ex ¶ Tria ſunt q̃ exagerant pctã. ſ. mul/
agerãt titudo peccatoꝝ: grauitas: ⁊ reiterãtio
peccata

Nã quanto qs frequẽtius peccat: tãto
cius pctm̃ grauius eſt. Quãtũ ergo ad
primũ dicit. [Qm̃ iniquitates mee ſuꝑ
greſſe ſunt caput meũ.] Per inigtates
ſignat multitudo peccatoꝝ: qr ſicut aq̃
hoiem obruit: ita pctã ſubmergũt ho/
minẽ. Aqua aũt hoc nõ facit niſi qñ tm̃
excreſcit ꝙ caput excedit. Quaſi dicat.
Sic multiplicate ſunt iniquitates ꝙ ſu
per caput meũ aſcenderũt. Ps̃. Infixus
ſu₃ in limo ꝓfundi. Scd̃i Paralipome
non vltimo. Peccaui ſuꝑ numerũ arene
maris: ⁊ multiplicata ſunt pctã mea. Et
dicit. [Suꝑ caput meũ] i. ſuꝑ mẽtẽ vel
rõnẽ meã. Caput. n. noſtrũ rõ eſt: ſupra
quã inter bona collata celſius nil habe
mus. Ipſa. n. duce (domino preſtante)
dirigimur. Ipſa nos ad bonos actus:
proficuaq₃ perducit. Qua₃ ſi iniquitas
oppreſſerit ita vt trahat in conſenſum
peccati illa ꝓrinus victaq₃ ſuccumbit. G
Nota tñ ꝙ tripliciter ſe hz hõ in pecca Hõ tri/
to vt dicit hic ſanctus Thomas. Quã/ pl'r ſe hz
doq₃ eſt tm̃ in concupiſcentia: ⁊ mẽs re/ in pctõ.
ſiſtit: ⁊ tunc peccatũ nõ attingit caput.
Qñq₃ conſentit ex paſſione: ⁊ tunc licet
ꝑueniat ad caput non tñ ſupergredit.
Sed qñ letant cũ male fecerint: ⁊ exul/
tant in rebus peſſimis tũc inigtates ſuꝑ
grediunt caput. Quãtũ ad ſcd̃m dicit.
[Sicut onus graue grauate ſunt ſuper
me.] Scilicet ꝑꝑ magnitudinẽ. Nã pec
cata ſicut plũbũ õprimũt: ⁊ nullũ onus H
tã graue põt eẽ q̃₃ iniqtas: cuius graui/ On⁹ pec
tatem illi ſoli ſentiũt: q eã deponere cu/ cati.
piũt: ⁊ mẽtẽ ad celeſtia ſubleuare appe
tũt. Nõ. n. illi grauis vr̃: q adhuc in illa
delectat. Quantũ ad tertiũ dicit.

¶ Putruerũt ⁊ corrupte ſunt ci/
catrices mee a facie inſipiẽtie mee.

¶ Peccato. ſ. iterũ cõſentiẽdo: ⁊ ipſum
inuoluntate renouando. Cicatrices. n.
ſunt p̃cedẽtiũ vulneꝝ ſanata veſtigia:
quas grauius contigit affligere. qñ eas
contigerit ad trãſacta ꝑicula remeare.

Et pre ōsinuitate putrescūt:ꝛ corru/
pte sunt iō fetēt. Et quēadmodū si ob/
ducunť cicatrices exterius:ꝛ nō sanan
tur vulnera interius:tunc(vt dixinus)
putrescūt. Sic est de peccato:qñ factuꝫ
eius exterius intermittiť:ꝛ tñ volūtas
eius interius recludiť:nō sanať:sed pu
trescit:ꝑpter q̄ docet Esayas p̄ capº. sa
nāre vulnera dicens. Lauamini mundi
estote:aufferte mala cogitationum ve/
strarū:q̄escite agere ꝑuerse. A corde.n.
incipiēda est curatio spūalis:aliter non
sanať vulnus aīe. Hoc qδ dicit(putrue
runt)ꝑcipue respicit pctā carnalia. Uñ
Joel.p̄. Cōputruerūt iumenta in sterco
re suo. Dicit Gregoriꝰ. Iumēta in ster/
core suo cōputrescere:est carnales ho/
mines in fetore luxurie vitā finire. Uel
cōputruerūt:qñ non solū in se sunt pu/
trefacti:sed exalant ꝑ infamiā ad alios.
Qualiter solent exanimata cadauera
circunstātes fetore horribili offendere.
Subiūgit:ꝛ dicit. A facie insipientie
mee .i. ꝓp insipiētiā:ꝛ stultitiā meāq꞉
non sentiebā amaritudinē pctī:ꝛ dolo/
rē vulnerꝫ meoꝝ:nec suꝫ vsus viribus
a te mihi colatis:nec viribꝰ in baptismo
receptis. Nā si sapiēs fuissem:saporas/
sem amaritudinē peccatoꝝ:ꝛ nō ita di/
misissem vulnera putrefieri:sꝫ medico
ostēdissem:ꝛ medicinā recepisseꝫ Am/
brosius. Periculosissime egrotat:q se
egrotare ignorat: Esa.5. Propterea po
pulus meus captiuus ductus est:q꞉ nō
habuit scientiā. Baruc tertio. Qm̄ non
habuerūt sapiētiā perierūt ꝓpter suam
insipiētiā. Sepe cōtingit qñ medicus ꝑ
insipiētiā curat q̄ vulnus putrefit. Sic
ex insipientia hoīs nescientis sibi bene
cauere patiť recidiuū. Prouerbiorum
14. Errāt q operanť malū:ꝛ ita stultus
atq꞉ insipiēs ostēditur q semel sanatus
recidiuat. Postq̄ꝫ ꝓpheta in supioribꝰ
versibus ostēdit:q̄ sunt pctā sua:q꞉ mul
ta:grauia:ꝛ reiterata. Hic agit de pacis
sublatione dicens.

Miser factus suꝫ:ꝛ curuatus
sum vsq꞉ in finem:tota die contri/
status ingrediebar.

Et primo ponit suā inquietudinem.
Secundo ponit remediū consolatiōis.
ꝛ spei ibi. Dñe ante te. Inquietudinis
aūt cām primo assignat dicēs. Miser
factus sum .i. miseriā meam ego reco
gnosco:qm̄ a deo ꝑ pctm̄ auersus sum
tanq̄ꝫ ingratus:seruus:ꝛ captiuus pctī
factus. Nā nulla maior miseria q̄ꝫ pec/
cato seruire. Prouerbioꝝ.14. Miseros
facit pctm̄ ppl'os:q꞉ eterne miserie obli
gat peccatorē. Et ꝑ pctm̄:illi pene obli/
gatus est in q̄ oē desideriuꝫ frustrabiť.
Sꝫ heu q̄ꝫ pauci aduertūt hāc miseriaꝫ
Apoch.3. Dicis q꞉ diues sum:ꝛ nulliꝰ
īdigeo:ꝛ nescis:q꞉ miser es ꝛ miserabi/
lis. Qui ꝟo a deo separať hꝫ aīum in/
curuatū:ꝛ iō subiungit. Curuatꝰ sum
vsq꞉ in finē. Q꞉ ꝓp grauedinē peccati
depressus suꝫ:ꝛ terena tm̄ respicio:nec
ꝑ affectū ad supiora tendē pctā mea me
ꝑmittūt. Scdi Paralipo.36. Incuruatꝰ
sum multo vinculo ferri. Ps. Oculos
suos statuerunt declinare in terrā. Et h̄
nō parū tpīs:sed vsq꞉ in finē.i.totaliter.
Et ꝟe vsq꞉ in finē. Qm̄ tota die cōtri/
status ingrediebar. Dicēdo tota die:
simul:ꝛ noctes designat: Ro.9. Dolor
ꝯtinuus cordi meo. Qδ aūt dicit. Cō/
tristatꝰ. Tristitiā designat de q̄ aplus
scd̄e ad Corin.7. Que.n.ſm deū tristi/
tia bona est. Quā opꝫ eē ꝯtinuā: Augu — Tristitiam de peccatis opꝫ esse ꝯtinuā.
stinꝰ. Sempꝑ doleat:ꝛ δ dolorē gaudeat.
Hec tristitia est cū spe:ꝛ exercitatiōe bo
noꝝ opeꝝ. Uñ dicit. Ingrediebar .i.
in vita:ꝛ bonis operibus proficiebaꝫ.
Licet quidā hoc dictū sic exponūt. Cō/
tristatus suꝫ amissa leticia spirituali:ꝓ/
pter pctā mea:ꝛ ꝓpter murmurationē
synderesis contra malum. Ingredie/
bar. idest perambulabam viam hu/
ius vite. Et hoc ideo.

Quoniam lumbi mei:impleti
sunt

sunt illusionibus: non est sanitas in carne mea.

¶ Hic ppheta ponit cām tristitie: q̄re s. ꝯtristat: ⁊ est miser. [Quā lumbi mei ípleti sunt illusióibus.] Quā p illusionē demonis icurri peccatū adulterij. Lra Hieronymi hꝫ: ipleti sunt ignominia. Quia valde ignominiosum fuit ꝙ David incurrerit tm̄ flagitiū cū esset rex: ⁊ pphera. Carnalis ēt delectatio implet hoīes illusióibus: q2 diabolus vtit sensualitate nr̄a sicut instrō. Nō ꝙ diabolus possit cogere hoīes ad coitū. Sꝫ tm̄ pōt allicere: ⁊ tentare. Et vbi nos debiles cōspicit ibi nos ipugnat. De carnales sensualitates potius vocāde sunt illusiōes q̄ꝫ delectationes. Pᵒ q2 statim post: vellet homo nō peccasse. Vñ cū q̄dam mulier magnū preciuꝫ petiuisset a quodā p̄ho vt ei in pctm̄ consentiret: sapienter rn̄dit. Non emo tanti penitere. Scdo q2 per momētaneā delectationē: eterno incendio obligat peccator: ⁊ talis nō pōt peius illudi. Gregorius. Momentaneū est qd̄ delectat: eternū qd̄ cruciat. Et idē. Quid insanius q̄ꝫ p modica delectatiōe carnis: eternis se mancipare supplicijs? Iste aūt illusiōes ex duplici cā pueniūt. (vt dicit sanctus Thomas.) Qñq3 ex corruptiōe: q2 caro sem p q̄rit ꝯueniētia sibi quantū est de se. Et nisi spiritus retineret. opꝫ ꝙ delectetur in eis: at q2 impossibile est ꝙ spūs semp sit vigil: ⁊ ideo illudit. Qñq3 pueniūt tales illusiones ex spiritu proprio qñ. s. aliqs sepe inserit in se tales cogitatiōes carnales: ⁊ hoc est pctm̄ veniale pmo. Demum si consentiat fit mortale: ⁊ hoc recognoscit q̄si nō ex carne: sed q2 non est sanitas in carne mea. Ro. 7. Scio q2 non habitat in me bonum. i. [In carne mea.] Et adverte ꝙ hic ponit vicium quo maximé humana laborat infirmitas. s. illusio. Ut mō in oratiōe prostrati supfluas res videamur appetere. Mō psalmodiā dicētes terrena cogitemus: Et lꝫ caro diuersis frāgat angustijs: originalibus tamen vicijs non est excepta. Ista illusio in scdo dñi aduentu curabitur. quādo ⁊ carnis vicijs carebimus: ⁊ imissiones diabolicas vltra nō paciemur. Sed in hac vita.

K Carnalis delectatio implet homines illusiōib⁹

L Illusiones duplici ex cā pueniunt.

¶ Afflictus sum: et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

¶ Ipsa qdē vba repetit: sꝫ vehemētiora scā sunt dū in vno vsiculo colligūt. Possumus. n. corpore curuari: ⁊ aīo nō humiliari. Sed hic ideo vtrūq3 coniunctum ést: quia multiplex calamitas liberuꝫ nihil relinquit. Ponit ergo hic magnitudo tristitie. Et signum eius: ibi. [Rugiebam.] Sed quia duo posuit in tristitia. Pᵐū ꝙ est contristatus. Secundū ꝙ est incuruatus. Et hec duo (vt iam diximus) hic repetit. Et de vtroq3 nimis: quia vndiq3 est calamitas. s. taꝫ in corpore q̄ꝫ in corde: ⁊ hoc pp̄ter magnitudinē mali quod incurerat: q2 peccatum est maximū maluꝫ. Et ideo affligitur multis doloribus. Itē pp̄ter amissionē boni: Hieremie. 2. Vide: ⁊ scito q̄ꝫ malum est dereliquisse dominuꝫ. Item sm̄ origenem propter immutationē status: de statu gratie: ⁊ virtutis in statum peccati: Boetius. Magnum infelicitatis gen⁹ est: fuisse felicē: Job. 29. Quis mihi det vt sim iuxta menses pristinos: sm̄ dies quibus deus custodiebat me? Itēꝫ propter deiectionem: ⁊ vilitatem. Hieremie. 2. Q̄ꝫ vilis facta es. nimis iterans vias tuas. Ponit deinde signum sue tristitie dicens. Rugiebam a gemitu cordis mei. Rugire proprium beluarum est. Hic autem vt gemitum ostēderet fortiorē: ipsis se cōparat: q̄ validissimo fremitu: suū velle declarāt. Per rugitū ergo vehementiā exprimit fletus. Job tertio. Quasi inundātis aque: sic rugit⁹ me⁹. [Rugiebā.] i. amarissime

M Peccatū est maximū malum.

flebam: cōsiderans tantas meas miserias interiores et exteriores. Trenorū primo. Multi gemitus mei et cor meum merens. Nā ex afflictiōe humiliatio et ex humiliatione procedit gemitus. Ad hoc penis et flagellis peccator affligitur vt a sua superbia humilietur. Quatenus qui letus et elatus perpetrauit peccatū: afflictus et humiliatus reddeat ad lamentū. Ad literam. Afflictus et humiliatus fuit Dauid quā fugit de hierusalē propter persecutionē Absalonis filij sui vt habetur .2. Reg. 15. Et quia hō positus in tribulatiōe necesse habet ad deū recurrere. Ideo subdit.

¶ Dñe añ te oē deseriderium meū et gemit⁹ meus a te nō ē abscōdit⁹.

¶ Hic prudens ac fidelis dei famulus: sue cōsolationis remedium in solo deo ponit. asserens quia nihil in se habet de quo consoletur. Dicit ergo. [Dñe ante te omne desideriū meū.] Supple est: suspirādo tuū auxiliū: nec aliud est in mēte nisi esse ante te. Non cōtra te: quia nihil desidero nisi quod tibi placet. nec habeo hominem ad quē cōfugiā et ideo ad te: qui omne desideriū meū et nosti et approbare potes et facere vt et ego ipse sim apud te recurro. Et qui cōsueuisti videre afflictionē populi tui: vides et et gemitū meum. Unde subiūgit. [Et gemitus meus a te nō est abscōditus.] Ille enim gemitus non absconditur deo quā pius est. qui pro aīe liberatione persoluitur. Nā multi gemunt perdētes diuicias: desideria turpia perquirētes: sed ille gemitus et ille fletus diuinitati probatur abscōditus: sed quod est (vt diximus) pro celestibus adipiscēdis et si absconditur ab hoībus tñ a te nō est abscōditus. Ergo si vis apponas mihi cōsolationis remediū: qui nosti secreta cordiū. Corporis. n. erūnis flebili allegatione decursis. Nunc ad mentis venit grauissimos dolores.

¶ Cor meū conturbatū est: dereliquit me virtus mea: et lumē oculorum meorum et ipsum non est mecū.

¶ Tria enim sunt in hoīe intellectus: qui dirigit: volūtas que imperat: et potentia executiua. Et hec tria dicit desesse sibi. Nam peccatū tria aufert homini: scilicet velle bonū: posse bonū: et nosse bonū. Quo ad primū dicit. [Cor meū conturbatū est.] Passionibus succūbēdo et pacē et tranquilitatē cōsciētie pro solicitudine mūdi amittēdo. et inde sequitur dolor. Quo ad scdm dicit. Uirtus .s. executiua. quā originaliter accepi a primo parēte. vt nō haberē corruptionē interiorē aut exteriorē: dereliquit me propter peccatū et inde pauor. Quo ad tertiū ait. [Et lumē oculorum meorum nō est mecū.] Lumen oculorum rōnis imperturbata iudicij: per quod hoīes vitant malū et faciūt bonū: non est inquit mecū. Et inde error. Uel lumen oculorum meorum deus est: de quo Joānis primo. Erat lux vera: que illuminat oēm hoīem venientē in hūc mundū. Et hoc lumen nō est mecū propter peccatū. Quia vt dicit Esaye. 59. Peccata vestra absconderūt faciē eius a vobis. Et Psalmista Supercecidit ignis et non viderunt solē. Hactenus cōfessus est: que sit passus a superiori. s. deo penas infligente et que sit passus a se intus. Nūc enarrat que patitur a foris. Dicens.

¶ Amici mei et proximi mei aduersum me appropinquauerunt et steterunt.

¶ Amici sunt a nro siquidem sanguine extranei: sed charitate coniūcti. Amicus enim dictus est: quasi aio equs: quia equali nobis volūtate cōiūgitur. Amicitia. n. est volūtas erga aliquē rerū bonarum illius: ipsius cā quē diligit cōpari volūtate. Proximi aūt sunt: qui nobis parētela sociantur. Hec enim duo sunt quorum humanitas consueuit gaudere solatijs. Sed cōsideremus queso quā vehemens erat afflictio: quā ab amicis et proximis talia sustinebat. Ut qui solēt esse remedia

Tria sunt in hoīe

Amici nomen quid importat.

Quid proximi sunt.

dia

dia calumniatum multaruȝ: fuerint cumulus passionū. Grauiora quidē sunt mala que ab amicis patimur. Quia nō solū pena: sed etiā amissa charitas nos cruciat. Ad litterā hoc apparet de absalone filio eius: ꝛ amasa nepote suo: ꝛ achitophel consiliario suo: q persequebant David vsqꝫ ad mortē: vt hētur. 2. Reg. 16. Uel David loquit hic ex persona penitentis: cui peccatores semꝑ solent aduersari. Unde dicit. Amici mei .i. qui prius erant amici: ficti tn̄: ꝛ nō in veritate fundati. Eccles. 6. Est amicus qui cōuertit ad inimicitiam. Et primi .i. carne cōiuncti. Miche. septimo. Inimici hoīs domestici eius. Hij ergo aduersum me appropinquauerūt: ꝛ steterūt, i. in facieȝ cōtradixerūt: ꝛ steterunt absqꝫ verecundia. Nota tamē q amici dupl̄r affligūt: (vt dicit hic sctūs Thomas) persequendo. scȝ ꝛ delinquendo: quia ex hoc ipso q nō iuuant affligūt: ideo subiungit.

Amici dupl̄r affligunt.

¶ Et qui iuxta me erant de longē steterunt ꝛ vim faciebant qui querebant animam meaȝ.

¶ Conqueritur hic rursus de amicis: q eū: ꝛ in bono dirigere: ꝛ confortare debēt: tanqꝫ illi q ei familiaritate: ꝛ carne iuncti erant. Cū dicit [De longe steterunt] hoc est. De salute mea parū curauerūt. Job. 6. Ecce non est auxilium mihi in me: necessarij quoqꝫ mei recesserunt a me. Ps. Elongasti a me amicū ꝛ proximū. Consequēter de inimicis conqueritur dicēs. [Et viȝ faciebāt qui querebant animam meam.] Per eos qui penitentis animam querunt. (Supple perdere) demones cum ministris suis designat. Qui quanto vident aliquem in dei amore persistere: tanto ei morteȝ anime magis nitūtur inferre. Intuere ergo qꝫ pulchre ostēdit ab omni genere hominuȝ se fuisse afflictū: videlicet: ab amicis a primis ꝛ demū ab inimicis. Sed aduerte q duplex est genus inimicorum. Quidā enim sunt inimici capitales ꝛ occidūt. Alij sunt qui non sunt capitales: ꝛ de vtrisqꝫ hic loquit. De primis dicit. [Uim faciebāt q querebant animam meā] .i. querebant me occidere. De secundis ait.

Inimicorum duplex genus.

¶ Et qui inquirebāt mala mihi locuti sunt vanitates.

¶ Idest mendaciū contra me dixerūt. Et veluti detractores: q ꝛ si crimia nō inueniāt falsa tn̄ sepe numero imponūt. De hijs magnꝰ basilius dicebat. Musca sanā carnem non curat: ꝛ vlceri insidet. Et Gregorius. Cuȝ bona que vident accusare nequeunt: mala que non vident ad accusationē trahunt. Ne autem aliquis modus persecutionis pretermitteretur subiungit.

¶ Et dolos tota die meditabāt.

¶ Ac si aperte diceret. Persecuti sūt me ope ꝛ ore: persequent ēt ꝛ corde: dolos tota die. i. assidue meditantes. Et nota q de hijs tribꝰ ꝑsecutionibus nō agit hic recto ordine. Quia primo est peccatū cordis: deinde oris: ꝛ tertio operis. Transuertit hic ordineȝ ad innuendum ꝑuersitatē peccati. De hijs [illegible] Luc. 6. dicit. Beati eritis cū vos oderint homines ꝛ exprobrauerint ꝛ eiecerint nomē vestrū tanqꝫ malū ꝓpter filiū hominis. Deinde cum dicit.

¶ Ego autem tanqꝫ surdus non audiebam ꝛ sicut mutus non aperiens os suum.

¶ Ponit atqꝫ ostendit hic patientiaȝ a se exhibitam. Pro cuius ampliori declaratione ē sciēdū. Quod hoīes qn̄ affligunt nisi patiēter portēt. ꝓ: io cōmouent in aīo: deinī derident in v̄bis: sed remediū q nō cōmoueant in aīo est: q sit sicut surdus nō audiēs v̄ba iniq̄ vel dissimulās se nō audire. Et ideo dicit. [Ego āt tāqꝫ surdus nō audiebā.] Et in h̄ magna ꝑfectio patiētie ostēditur.

Patientie perfectio.

Nihil.n. pōt esse fortius:nihil magis
egregiū q̄z audire noxia:ꝛ non rn̄dere
ꝯria. Remediū vero ꝙ nō deordinet in
vbis est:ꝙ sit sicut mutus. Vn̄ dic̄. Et
sicut mutus non aperiēs os suū. Qui
labia sua nullo sermone aspero: nulla
ꝯ deum remurmuratione cōmouit. O
tranqllitas sancte mentis:foris verbis
iniuriosis premebat: ꝛ intus ipassibi-
lis erat. Hanc fortissimā atq̄z constātis-
simā paciētiā sancti martyres habue-
rūt. de qbus ecclesia cantat. Ceduntur
gladijs more bidētiū:nō murmur reso
nat:nō q̄rimonia:sed corde tacito mēs
bene cōscia cōseruāt paciētiā. Quod
autem subiungit.

Et factus sū3 sicut homo non
audiens ꝛ non habens in ore suo
redargutiones.

Idem dicit quod primo dixit:s3 hoc
repetit ad maiorē expressionē. Vel illō
refert ad patientiam exteriorē istud ad
interiorē. Vel primū ad ꝯtumelias:istō
aūt ad laudes siue ad adulationes qui-
bus p inanē gloriā non mouebat. Nec
eis me exemaui:sed adhuc factus sum
sicut homo non hn̄s in ore suo redargu
tiones qbus eos redarguerē:q̄r me in-
iuste ꝑsequebant arguendo. Et ergo
sensus. Illos q me arguebant nō redar-
guebā:sed patienter sustinebā:licet eos
possē3 redarguere. Ro.13. Non vos me-
ipsos defendentes charissimi:sed date
locū ire. Hec quatuor per ordinē tāgit.
Job.3. Nonne dissimulaui? nōne silui?
ne quieui? ꝛ venit sup me indignatio. Dis
simulaui q̄r non ostendi ipatiētiā exte
rius. Silui q̄r nō reclamaui. quieui q̄r
non fui turbatus interius. Venit super
me indignatio:q̄r non repulli eam. excu
sando me. Placz hoc in loco alegoricā
expositionē (que de Dn̄o Jesu Xp̄o e[st])
breuiter inserere. Et licet tota a princi-
pio pōt exponi de Christo:q̄r queda q̄
conueniunt ei in persona ꝑ̄ris

Expō allego rica.

aūt in ꝑsona sua:s3 ab illo loco. Affli
ctus sum ꝛc̄. magis ꝓprie in persona
Christi exponit. Ut dicat ipse Christꝰ.
Afflictus sum in passione multiplici af-
flictione. s. sputis:alapis: obprobrijs:
crucis afictione:spinarū3 coronatione:
vestis illusione:aceti potatione:manuū
ꝛ pedū fossione ꝛ huiusmodi. Et humi
liatus sum nimis. q̄si dicat. Ecce si alios
in humilitate. Rugiebā a gemitu cor
dis mei. i. fortiter ꝛ teribiliter quan-
tū ad malos clamabā dicens. In manꝰ
tuas dn̄e cōmēdo spiritū meū. Sed nō
in vanū clamaui:q̄r exauditus su3. Vn̄
addit. Dn̄e an̄ te oē desideriū meū3. J.
Heb.5. Cū clamore valido ꝛ lachrimis
preces offerens exauditus est pro sua
reuerentia. Cor meū ꝯturbatū est:tristi
tia naturali:pro passione ꝛ cōpassione.
Matth.26. Cepit Jesus cōtristari ꝛ me
stus esse. Dereliquit me virtus mea. Et
h̄ fm̄ opinionē iudeoꝝ dicētiū. Alios
saluos fecit seip̄3 non pōt saluū facere.
Lumē oculoꝝ meoꝝ nō ē mecū. Idest
apostoli excecati fuerunt ꝛ me non co-
gnouerunt p verā fidem. Non est iugi
mecū. Quia percusso pastorē dispersi
fuerunt oues gregis. Amici mei ꝛ pxi
mi mei idest iudei ꝛ iudas aduersū3 me
appropinquauerunt Matth.26. Ecce
appropinquat q me tradet. Et steterūt
in obstinatione. Nec recesserūt a mali-
cia. Et q iuxta me erāt. s. apostoli q me
comitabant: de longe steterunt:q̄r me
dereliquerunt. Et vi3 faciebāt q que-
rebant aiam meā. i. iudei q moriolēter
[illegible] ad principē sacerdotum3.
Et q ingrebāt mala mihi. Idest iu
dei q ingrebant verū inuenirent in eo
cām mortis. Locuti sunt vanitat. ꝛ.
Idest, in vanū:q̄r non poterant aliquid
probare cōtra eum. Et dolos medita
bant tota die. i. a maligna cogitatio-
ne nunq̄z cessantes. [illegible]
[illegible]
[illegible] Quasi

agnus coram tondente se obmutescet. Joannis. 19. Mihi non loqueris. [Et nō habens in ore suo redargutiones.] Id est ac si non sit sapiens ad respondendum. Luc. 23. Illusit eum: ⁊ despexit eum herodes. Que etiā sequūtur congrue ad hanc allegoriam aptari possunt: sed ad primū sensum reddeamus. Passionum suarum narrationem compleuit: nunc venit ad medicine salutaris auxiliū. Quoniam inter tot calamitates asperas: eius confidentia nō defecit: sed semper sperauit in dn̄o qui pōt tristitiā in gaudiū cōmutare. Et ideo petitionē suam exauditam putat: quia se in dn̄o sperasse confidit. Dicit ergo.

¶ Quoniam in te domine speraui: tu exaudies me dn̄e de⁹ meus.

¶ Quasi dicat in te solo causam meā pono: q2 tu es spes mea. Nō eniz emolumēto aliquo pn̄tis tēporis: sed tantū tuo amore vror. Nam maledictum me iudicarem si in homine confiderē. In te aūt speraui: q2 tristia in leta mutas. Et ppter te passiones enumeratas sustinui remediū a te expectando. Dic penitēs: qd speras de deo? Dixi iā. [Tu exaudies me domine deus meus.] Dicit hic origenes. Quandoqz hō orat: ⁊ nō exaudit: q2 non audit eum precipientem: sed qui obedit deo ⁊ legi: exaudit̄ tunc. Quia ergo patienter sustineo psecutiones: tu exaudias me. Nunc causas enumerat cur eū dn̄s dignet̄ audire: ⁊ ideo dicit.

a
Homo qn̄qz orat ⁊ nō exauditur.

¶ Quia dixi: ne quando super gaudeant mihi inimici mei: ⁊ dū commouēntur pedes mei: super me magna locuti sunt.

¶ Nā inter grauissimos estus malorū: illā partē penitēs magnopere custodire dz ne de lapsu ipsius insultet inimicus. Insultāt aūt ⁊ gaudēt impij ac demones: qn̄ homine ad negrie sue vota

x
Demones ⁊ i[illegible]

conuerterint. Dū fideliū ruinam: suam putant esse victoriam: Inde enim irridēt impij. vnde dolent pij. Naz pij affliguntur casibus alienis. Consolationem lapsis: ⁊ solatium cupiunt afferre deceptis. Sicut ait Apostolus Gal. 6. Fratres si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis: instruite hmōi in spiritu lenitatis. Construitur autem iste versiculus sic: Quia dixi: idest petij a te deprecando ne quando. i. aliqn̄ supergaudeant mihi. Hoc est insultent in me: inimici mei. vz demones: ⁊ mali homines. Et pro quia. [Dum commouentur pedes mei.] i. dum affectus titubant. Pedes enim hic significant nostrorum actuū qualitatem: per quam in hac vita quibusdaz gressibus ambulamus. At isti pedes dum fuerint humanitatis fragilitate comoti: statim impios inueniunt irrisores, qui magna in eos inuectione consurgunt: sicut alibi dicit Psalmus. Qui tribulant me: exultabunt. Si motus fuero. Sequitur. [Super me.] i. contra me. [Magna locuti sunt.] proloquerent̄: quasi tenentes me victum: si a rectitudine iustitie viderint me declinare. Ergo domine exaudies. i. exaudias me. Naz hebrei non habent optatiuum: sed loco eius vtuntur futuro indicatiui modi. Quoniam si nolles me defendere: ⁊ non tuereris me: me vtiqz hostes superarent: ⁊ sic gauderent ac insultarent super me. Et etiā exaudies.

pij qn̄ do exultant.

y
Hebrei carent optatiuo.

¶ Qm̄ ego (supple sciēs me deliquisse) in flagella paratus sū ⁊ dolor meus in conspectu meo semper.

¶ Pro declaratiōe huius versiculi: cōsiderāda sunt duo gn̄a hominū. Quidā sunt: q hic nō flagellant̄: sed reseruātur eterno igni: de qb⁹ ait Greg. Signū eterne reprobationis est: qn̄ deus nullum flagellum dat homini in mundo. Unde ō beato patre ambrosio legit̄ q

z
Quidā hic nō flagellant̄ sz eterno igni reseruant̄: quidaz vo hic affligūtur.

noluit hospitari in domo illius: q sem per fuerat in pperitate. Alij sunt: qui flagellant in hoc mundo: qz deus corripit eos vt filios: Hebre. 12. Flagellat omnem filiu que recipit: Augu. Si exceptus es a numero flagellorum. exceptus es a numero filiorum. De his duobus generibus bonorum. Lactantius in quinto diuinarum institutionu: capitulo 21°. ita pulchre loquitur. Deus homines pro liberis habet: sed corruptos ac viciosos: luxuriosos: et delicate patitur viuere: qz non putat eos emēdatiōe sua dignos. Bonos autē: quos diligit castigat sepius: et assiduis laborib9 ad vsuz virtutis exercet. Nec eos caducis: ac mortalibus bonis corrumpi: ac deprauari sinit. Unde nemini dz mirū videri si pro nostris sepe delictis castigamur a dnō. Immo vero cū vexamur ac premimur: tūc maxie gratias agimus indulgētissimo patri: qui corruptellā nostrā nō patitur lōgius pcedere: sz plagis ac verberib9 emēdat. Ex q intelligimus nos deo cure eē: qm cū peccam9 irascitur. Et iō dicit. [Qm ego i flagella paratus sum] .i. Sustineo patiēter qcqd inflixeris. Et qz dolor est medicina doloris. Sicut qn hō sustinet extractionē dentis: vt liberet a dolore dentiū. Sum inqt patus ad flagella: qm hēo aliū dolorē quē desidero curare. Sz qs dolor est iste? Dolor vtiqz de peccatis: q fm rōnē maxim9 ē dolor. Et iō ait. [Et dolor me9 in cōspectu meo semp.] Ro. 9. Dolor ptinuus cordi meo. Et notāter dicit. [In cōspectu meo semp.] Quia assidue oculo itellectus respicio pctm: nō ad delectādū: sed ad dolēdū. Impi9 se defendit: et se defendendo: factor sui pbat exitij. Justus aūt ptra se irascit. Uñ se accusando subiungit.

Dolor de pctis sz rōnē est maximus.

Qm iniqtatē meā anūciabo: et cogitabo pro peccato meo.

Quasi dicat. Ideo doleo quia peccatum meū considero. Per qd apparet vnde premissus dolor ille: existere potuisset. Nam si de peccato suo minime doluisset: nequaqz puritas tante confessionis appareret. [Annunciabo ergo iniquitatem meā.] idest alte manifestabo: in quo maximū remedium sentio. qd maxime fit in cōfessione: que letificat confitentez. Uerū ne crederes in confessionibus hanc solam pronunciationem semper sufficere potuisse addidit. [Et cogitabo pro peccato meo.] Ne. s. aliquid remaneat incontritū vel non dictū in confessione: Esaye. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. [Uel cogitabo] .i. solicitus ero: et sedule curā agā. Quia talia (te donante.) faciā: q meuz possint abolere peccatū. Scilicet fletus adhibebo: elemosinas faciam: disciplinas suscipiam: peregrinationes aggrediar. Et ab hoc quod deliqui: mandatorum tuorum me obseruatione purgabis. Sic enim est de eo: qui post confessionem de peccato non cogitat: sicut de vulnerato: qui vulnus suū medico detegit: et post emplastrū apponere vilipendit: vel negligit. Et nota qz hic ponuntur tres partes penitētie. Naz hoc quod dicit. [Dolor meus etc.] Refertur ad contritionem. Et hoc qd dicit. [Iniquitatem meam anūciabo.] Refertur ad confessionez. Hoc aūt qd ait. [Cogitabo pro peccato meo.] Refertur ad satisfactionē. sequitur.

Tres partes pni.

Inimici aūt mei viuūt: et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt: q oderunt me inique.

Origenes hunc versiculum cuz precedentibus sic continuat. Penitens aliquando si dimitteretur in pace cogitaret de pctō in pnia: sed tot tribulatiōes ptra cuz insurgunt: qz videt sibi: qz debeat se defendere. Tamē iste dicit qz licet viuant: et prosperentur inimici mei.

non tū

Nullo tpe de bet bō resistere a pnia.

non tñ dimitto dolorez de pctis. Nullo enim tpe d3 bonus resilire a pnia: q̄3uis nec in psperis agnoscat amicus: nec in aduersis abscōdat inimicus. [Qui ode runt me inique.] Jdest cōtra equitatē: quia amicum et sine culpa. et pro bonis reddentes mihi mala. Ideo subiungit.

¶ Qui retribuunt mala p bonis detrahebant mihi: qm̄ sequebar bonitatem.

Non reddere mala pro malis lex carnis est: bōs p bōis lex nāe bona p malis ē pfecto. mā: mala p bo nis per. uersos.

¶ Quanta malignitas persequētiū eū fuerit hic aperte notatur. qm̄ mala pro bonis retribuebant. Nam mala p ma lis reddere lex carnis est. Bona pro bo nis lex mentis: ac nature. Prouerbiorum. 8. Ego diligentes me diligo. Bona pro malis est perfectorum et lex dei. Matth. quinto. Diligite inimicos vestros bñfa cite his q oderunt vos. Sed retribue re mala pro bonis: puersorum est: et est lex diaboli. De huiusmodi conq̄rebat dñs p prophetā Hieremie. 18. Nunqd red dit pro bono malū: qr foderunt foueā aie mee: et hoc pprie faciūt detractores. Uñ bene dicit [Detrahebāt mihi.] Qz graue sit peccatum detractionis. Audi apostolū. Ro. primo. Detractores deo odibiles. Et nota q triplex ē detractio.

Detractio triplex.

(vt dicit hic sanctus Thomas.) Quarum vna est mala: qñ detrahit homo homi ni de pctō: etiam si peccata sint occulta. Quia si sunt occulta nō sunt publican da per modū detractionis. Alia est pe ior qñ quis d̄trahit de falso. Tertia est pessima qñ detrahit qs nō homini: sed virtuti. Uidelicet: si dicas castitatē esse malā. Et sic est i pposito. Quia (dicit) sequebar bonitatē detrahebant mihi. Esaye. 5. Ue qui dicūt malū bonū: et bo num malū. Prouerbiorum. 13. Detestant stulti eos qui fugiūt mala. Et quartodecimo. Ambulans recto itinere et timēs deu3 despicit ab eo: qui infami gradit via. Dan. 4. Non inuenerūt occasionē Danieli nisi in lege. Glo. Felix cōscien tia. cui non pōt imponi nisi q seruat le gem dei sui. Sed qa hec mala et detra ctiones huiusmodi sunt hoibus intole rabilia: nisi ex dei gra. Ideo exclamat ad dñm: ne ab ipso relinquat dicens.

¶ Ne derelinquas me dñe deus meus: ne discesseris a me.

¶ Penitens iste sanctissimus (indulgē tia dñi) de preteritis periculis absolu tus: ponit orationē: in qua primo petit non amoueri. s. presentiā dei a se. Unde dicit. [Ne derelinquas me.] Subtra hendo tuū auxiliū. [Ne derelinquas me.] Fragilitati mee: qr dimissus non potero subsistere. Uel. [Ne derelinq̄s me.] In tribulatione: qm̄ ad te cōfugiē tibus presto es. Psalmus. Cū ipso sum in tribulatione. Uel. [Ne derelinquas me.] Permittendo me cadere in tenta tionem vt peccē. Hec puto cū quadam anxietate mētis dicebat. Quia grauior est bone 9scientie metus errare post ve niam: vt qui d3 gratiā: iterum incurrat of fensam. Ne ergo derelinquas me dñe: quē timeo: deus: quē colo: Meus: quē diligo [Ne discesseris a me.] Penitus a me subtrahēdo gratiā tuā: tanq̄ elon gatus a me. Idest ne per absentia3 grē tue dimiseris me perire. Deus. n. qñ a nobis discedit auios sectamur errores: quia necesse est (absente via rectissima) semper errare. Et si punctu3 et in modico derelinq̄s: ne tamē omnio discesseris a me. Aliqñ enim mater derelinq̄t pue rū: vt videat si stare et incedere possit: s3 tñ non discedit ab eo: sed iuxta eū est: vt si forte titubare ceperit: apponat manū ne cadat. Sic et tu dñe ne discesseris a me: ita q a bono desistam: sed potius.

¶ Intende in adiutorium meu3: dñe deus: salutis mee.

¶ Prius petijt ne derelinqueret a do mino. Nūc enixius supplicat: vt in ad iutorium eius dignet intendere. Quo niam contra illum se nouerat certamen

haberet:qui dixerat. Ponam sedē meā ad aquilonem:⁊ ero similis altissimo. Quibus.n.verbis hostis ille imanissimus vinceretur:nisi ille intēderet(quo respiciente)poterat nō parere? Et nota q̄ istū versiculū dicit ecclesia in principio horarū. Quia versiculus iste valet contra omnes tentationes. Unde cū incipimus orare:diabolus nos tentat: propter qd̄ petit auxiliu3:⁊ dicit.[Intende in adiutorium meū].i.da te intentum vt me adiuues ad pugnandum contra hostes:⁊ ꝯ peccati recidiuū. Et cellerime p̄sta mihi auxilium [Dñe.] Qui me de nihilo creasti:qui etia3 me ꝓprio sanguine in suū emisti.[De⁹.] actor dator:⁊ omnis boni promissor:⁊ rector salutis mee. Uñ nota q̄ hic finaliter petit gratiā cōsumantē:quā expectat ab eo:qui dedit:conseruantē:promouentē:preuenientem:⁊ subsequentem. Ecce regula penitentis ipleta est: Saluatus exultat:qui pridē peccatorū tabe putruerat. O penitentiū beata securitas. O se humiliantium mirabilis altitudo:vt confitendo reddeat ad gratiam:qui propria se extimatione damnauit. Ad quam gratiā nos perducat salutis auctor. Jesus christus amē.

[Margin: Uersus q̄ ē celebratur in incipit in principio horarum.]

[Margin: BB Gratia multiplex.]

Oratio in fine psalmi dicenda.

Mitte dñe salutare tuū:infirmitatib⁹ nr̄is:vulnerū cicatricūq3 mortalium potentissime mediator:vt oēm gemitū dolorēq3 nr̄u3:corā te deplorantes:valeamus euincere insultationes aduersantiū viciorū. Per dñm.

Titulus quarti psalmi.

¶ Psalmus dauid qñ venit ad eū nathā pphēta cū intrauit ad bersabee.

Miserere mei Deus ⁊c. Huius tituli aperta declaratio habetur.2. Reg.vndecimo et.12.capitulo. Quando Dauid erat in prosperitate:⁊ misisset ioab cum exercitu suo contra filios amon:⁊ ipse mansit in hierusalem. Uiditq3 mulierem lauantem se:⁊ concupiuit eam:⁊ adulterauit atq3 occidit ⁊ fecit viruni eius. Quod tamē displicuit deo. Et missus est ad eum nathā pphēta. Et reduxit eum in detestatione peccati sub similitudine ouis perdite. Uñ Dauid dixit. Peccaui. Et dimissum est ei peccatum. Patet ergo historia tacta in titulo huius psalmi.

[Margin: A Declaratio tituli per historiam.]

¶ Materia autē psalmi istius in ipsa historia inclusa:est vera peccatorū cognitio:salutifera contritio:⁊ confessio:⁊ diuine misericordie iploratio. Intentio est:monere peccatores ad penitētiā salutare3:exemplo suo. Et ne quisq3 in prosperis rebus se extollat vel in virtute presumat. Quia si Dauid post tot victorias:post donum spūs sancti:post tantā familiaritatē cū deo:⁊ post prophetiā peccauit:quantū debemus cauere nos:qui fragiles:⁊ peccatores sumus? Prie ad Corinthios.10. Qui se existimat stare videat ne cadat. O peccata in rebus letissimis plus cauēda. In saulis persecutione numerosas virtutes exercuit: at positus in regni securitate peccauit. Quo factō docemur. Felicitatē mundi istius nō oportere ꝑquiri:quando magis in afflictione ꝑficitur:in prosperitate peccatur. Est et intentio huius psalmi: peccatores ad spem venie reducere. Cum dauid post adulteriū:⁊ homicidium recuperauit gratiā pphetie. Et dū peccata sua nititur plixius abstergere:dedit vñ se generalitas possit absoluere. Fecitq3 vt lachrime sue.dum p posterorū ora decurrunt nulla tpis plixitate siccentur. Dulcissimus.n.ps.iste appellatur de amaro cōpunctiōis fonte descendēs. Uñ ⁊ ecclesiarū vsu receptū est:vt quotiēs peccatorū venia petitur.per istum magis dño supplicetur. Psalmū qñ in nullo psalmorū tāta virtutis humilitas inuenitur: q̄ tñ penitētibus maxie est necessaria. Ut rex potēs:⁊ in prophetali culmine cōstitutus:tanq3 extremus hoium sua

[Margin: Materia psalmi.]

[Margin: B Intentio huius psalmi.]

[Margin: C Iterum intētio psalmi.]

[Margin: D Cōmendatio huius psalmi.]

festinauerit

festinauerit peccata deflere. Deinde q3 in hoc psalmo: nõ vt in ceteris psalmis penitẽtialibus al'qd difficile dr. Quale est illõ in pmo. Lauabo per singulas noctes lectũ meũ: lachrimis meis stratum meũ rigabo. Et in scdo. Grauata est sup me manus tua. Et in tertio. Cõputruerunt cicatrices mee. Et in qnto. Quia cinerẽ tanq3 panẽ manducaba3. Et i sexto. De profundis clamaui ad te dñe. Et in septimo. Quia psecutus est inimicus aiam meã: humiliauit in terra vitã meã. Huius aũt dulcissimi psalmi: nec numerus quidẽ a misterio vaccat. Nam in ordine psalmoꝝ. quinquagesimus est. Et hic est numerus iubileus: vt dr Leuitici. 27. In quo fiebat remissio oium debitoꝝ. Unde cõgruit hic numerus huic psalmo. in quo agit de plena remissione pctõꝝ. Nã si puro corde dicatur: delicta dissoluit: chirographum nr̃e obligationis euacuat: ⁊ nos a debitis delictoꝝ: tanq3 remissiõis annus (prestante dño) reddit immunes. Quantum aũt ad psalmos penitentiales ponit quartus. Na3 primus ptinet ad cordis contritionẽ. Unde dixit. Lauabo per singulas noctes lectũ meum. Secundus ptinet ad oris cõfessionem. Unde dixit. Dixi confitebor. Tertius pertinet ad satisfactionem. Unde dixit. Afflictus su3 ⁊c. Hic aũt quartus pertinet ad effectũ pnie. In quo ostenditur quõ pnia restaurat hoiem ad perfectũ. Unde pro tanto iste psalmus posterior collocat in ordine (respectu triũ precedentiũ) licet prior factus fuerit tẽpore. Hunc psalmũ itaq3 fecit David: nõ statim post adulteriũ: sed post mortẽ vrie ethei: ⁊ postq3 accepit bersabee in vxorez sibi: qñ videlicet venit ad eũ Nathã pphēta. Nã hoc ex titulo huius psalmi patet: in quo ⁊ culpa noiatur: ⁊ venia designat. Sed vnũ adhuc restat declarandũ. s. Cũ cõmisisset David duo peccata: vz adulteriu3 ⁊ homicidiũ quare scriptura nominauit tm̃ adulteriũ. Ad hoc rñdet sctũs Thomas ⁊ dat duas solutiones. Primo dicit: vt designet q in scrutãdis ⁊ publicandis pctis alioꝝ non simus prõpti: sed valde parci. Et h signat Matth. 25. Ubi dñs merita bonoꝝ enumerat diligenter: ⁊ demerita maloꝝ pertrãsijt. Scdo ad denotandũ q qñ quis facit duo pctã: ⁊ vnum facit pp aliud: vnũ transit in speciẽ alterius. Sicut qui cõmittit furtũ vt fornicetur: dicit potius fornicator. Conscius itaq3 David suorum peccatorum. Dixit.

Margin notes (left): E Connexio numero huius psal mi. — 4 Tẽpus q David hũc psalmũ edidit — [illegible] Dubiũ

Iserere mei deus secũdũ magnã misericordiã tuã. ¶ Psalmus iste diuidit in duas partes. Primo enim implorat mĩam. Secundo pmittit emendã ibi. [Docebo iniquos.] Circa primũ duo facit. Primo petit culpe relaxationem. Scdo sanctitatis ⁊ gr̃e restauratione3 ibi. [Dm̃ iniquitatẽ.] Petit ergo prio dei misericordiam cũ dicit. [Miserere mei deus.] Ubi notant quatuor. s. gratis miseria. Difficilis offensa. Dei omnipotentia. Et eiusdem misericordia. Primum notatur in hoc quod dicit. [Miserere.] In quo fatetur suã miseriam. Nam miseros facit populos peccatum. Sicut enim non est vere felix: qui abundat diuitijs: fruit voluptatibus: pollet honoribus: sed q fruit deo. Ita nõ est miser: qui est paup: debilis ⁊ infirmus: sed qui est peccator. Dicit ergo. [Miserere.] Quasi dicat ad tuam misericordiam confugio: vt grauibus vulneribus tyriacam remissionis infundas: quia magna est miseria mea. Ponit deinde difficilẽ offensam cũ dicit. [Mxi.] Pro graui enim offensa

Margin notes (right): H Quatuor notãtur in hoc versu. — I Qui felices q ve miseri vere sunt.

K Nomē ppriu3 Dauid tacuit. cuius conscius sibi erat. tacet propriu3 nomen (qd odiosum erat) et proponit pnomen qd mere significat substantia3. Si enim diceret. Miserere mei Dauid vel regis. Posset ei dns rndere. Nonne tu es Dauid ille: quez ego elegi sm cor meu. et rege israel feci de post fetantes te accipiens? Quomodo ergo ausus fuisti offendere me? Hac rone tacet nome quod (vt diximus) erat odiosum pnomen ponit qd substantia3 mere significat quam dns fecit et no odit. Quia vt di Sap. ii. Nihil deus odit eop que fecit. Exprimit deinde dei potetia cuz dicit. Deus. Qui omnia potes: cui omnia equaliter subijciunt: queq nulla latet cogitatio: qui vides culpa3: vides et pnia3. Ultimo ponit dei misericordia: qua diffinire no poterat: sed tn peccatis suis ea3 grandiore oimodis sentiebat. Nam de graui pcto desperandum esset nisi magna misericordia adesset. Dicit ergo. [Secundu magna misericordia tua.] Ac si diceret. Querat parua misericordia tua: qui nesciendo peccauit. Ego enim no ex ignorantia: sed ex propria malitia peccaui. Igit subueni graui vulneri sm magna medicina tuam. Graue est qd habeo: sed ad oipotentez confugio. De meo ta letali vulnere desperare: nisi tm medicum repire. [Secundum magna misericordia tua inqt miserere mei.] Misereris cui vis. Ro. 9. Miserebor cui voluero. Ergo si volutati tue subest misereri: miserere mei. s. peccatoris. No vult cotendere: no querit disputare: non allegat misericordie cam: no seruitia que fecit deo: no pericula que sustinuit pro eo: sed breui vtit via. misericordia dei magna implorando.

L Misericordia dei multiplici cā dī magna. Que multiplici ca magna dicitur. Primo sua in copzensibilitate (qua oia implet) et in oibus h3 locum. Na et iusti pp dei misericordia3 innocentia seruauerunt Aug. Dne gratie tue deputo mala que no feci. Peccatores et couersi sunt ad iusticia pp dei misericordia3. Prime ad Timotheu. i. Misericordia consecutus sum. Ite3 in pcto existetes. dei misericordia experti sunt. Trenop tertio. Misericordie dni multe q no sumus cosumpti. Ite3 di magna sublimitate. Quia miserationes eius super oia opera eius. Item di magna duratione. Esaye. 54. In misericordia sempiterna misertus sum tui. Item di magna virtute. Que forma serui imposuit dno mudi. Deum hoiem fecit et imortale mori coegit. Fecit certe vt panis esuriret: fons sitiret: virt9 infirmaret: et redeptor venderet: et vita moreret. Item magna per effectu: qz ex oi miseria. pot homo per misericordia eleuari. Ideo cofidenter peto. [Miserere mei deus sm magna misericordia tua3.] Uerutn aliqs potest sperare de misericordia diuina duplici ratione. Una ratio est ex cosideratione diuine nature. Alia ro est propter multitudine effectuu diuine misericordie. Quia in oibus a pncipio mudi iuenit effectus ipsius misericordie. Et ideo dicit.

¶ Et sm multitudine miserationu tuaru dele iniquitate meam.

¶ Sed querit: quare Dauid no dixit miserere sm oipotentia3 vel sapientia. Ad hoc rndetur: sm Aristotele: octauo Ethico. q princeps magnanimus: magis inclinat ad petitione cu narrant: et memorant sibi bnficia que fecit: et magis etia3 delectat vt comendetur eius largitas et magnificentia q3 eius potentia. Cum ergo Dauid intedat hic inclinare deu. ad petitione sua: no potius memorat misericordia: narrando preterita bnficia: multipliciter et diuersis exhibita. Preterea nullu eccelentius opus dei pt explicari: q3 sit effectus ipsius mie. Nam sm Augu. Plus est ex impio facere piu q3 creare celu et terra. Qui aut implorat miserationu multitudinem

M Eccelentissimu op9 dei.

tudinē: ostendit sue culpe multiplicitatem. Ait ergo. Scdm multitudinē miserationū tuarum (supple) miserere mei. Quasi dicat. Reminiscere miserationū tuarū que a seculo sunt. Naz fm multitudinē miserationum tuarū. Liberasti Noe de diluuio. Abraā de vr caldeorum. Jacob de manu esau. Israel de afflictione ꝛ captiuitate egypti. Danielez de lacu leonū. Jonam de ventre ceti. Et tres pueros de camino ignis. Et aduertē ꝙ hec est differentia inter mīaz ꝛ miseratione. Nam mīa dicit habitū virtutis. Miseratio vero actuz. Que mīa ꝛ miseratio, dr̄ magna in vtroqꝫ genere quātitatis. s. in ɔtinuo ꝛ discreto. Multitudo aūt mīe Dei attendit̄ penes multitudinē offensionū. frequentiā dimissionū: ꝛ multitudinē offendētiū. Qm̄ deus multa dimittit: ꝛ multotiēs: ꝛ multis. Magnitudo vero attendit̄: iuxta magnitudinē miserentis: vel peccatorum. Idest qꝛ magnus est qui dimittit: ꝛ magna dimittit. Juxta hanc multitudinez ꝛ magnitudinē tuaz. Dele (inquit) iniqtatē meaz: vt nec vestigiū peccati remaneat. Prudentissime aūt i delictis suis: nullū volebat remanere vestigium: qm̄ ille solus in libro vite conscribit̄: cuius oīa peccata delent̄. Dele inqꝫ de aīa maculam. De libro tuo memoriā. De conscientia remordentē vermē. De affectu appetitū. Et de gestu errorē. Dele siue dimitte iniqtatē meā: tu q attendis cōtemptores vt corrigas: attendis nesciētes vt doceas: attendis confitentes vt ignoscas. Quia vero magna mīa opponit̄ magno peccato: ꝛ multitudo miserationū multitudini peccati. Propterea adhuc subiungit.

Multitudo ꝛ magnitudo misericordie dei penes qd attēdatur.

Amplius laua me ab iniqtate mea ꝛ a peccato meo mūda me.

Hic petit remoueri imūditiā culpe: Nō eniz q hēt mentē bn̄ dispositā: plus abhorret imunditiā culpe ꝙ̄ austeritatē pene. Et ideo dicit. [Amplius laua me.] Quasi dicat. Peto vt deleas penaz: sed amplius peto. ꝙ mundes maculā. Uel ampli⁹ laua me ꝙ̄ ego itelligo ꝛ plusꝙ̄ te rogare sufficiā. Ro. 8. Nā qd oremus sicut opꝫ nescimus. Ephesios. 3. Ei qui potens es oīa facere supabundanter ꝙ̄ petimus aut intelligimus. Uel ampli⁹. i. pfecte ꝛ ex oi parte multū laua me. Et merito multū lauari indiget: q multum inquinatus est. Nō eniz pāno sordido sufficit simplex lotio: sꝫ multe lotiones ꝛ ɔfricationes adhibent̄ antequā dealbet̄ ad plenū: sic ꝛ in aīa. Uñ. 4. Reg. 5. dictū fuit naamā syro. Uade ꝛ laua te septies in iordene. i. multotiens. In hoc itaqꝫ petit ampliorē lotionē ꝛ mundationē. Et ostēdit peccati sui diuturnitatē. Macule qdē in vestibus recenter pactē de facili abluunt̄: sed inueterate dē difficili. A tp̄e aūt quo Dauid comisit adulteriū cū bersabee: vsqꝫ ad reprēsionē p nathā transiuit annus vel circiter. ꝙ patet ex hoc: qꝛ puer quē cōceperat bersabee erat nat⁹. Uñ dix̄ sibi nathā: Filius qui natus est tibi morte morieт. Studiose ergo qdē oꝫ dilui: q criminū veneno obfuscatus est. Qm̄ curiose ꝛ cito nō abluit̄ q tenebrosa infectione maculat̄. Amplius ergo laua me: ꝙ̄ possunt mundare legales hostie. Quia dr̄. hebre. 10. Impossibile est sanguine hircorū aut taurorꝫ auferi peccata. Uel. Amplius. i. intus laua me: iudei lauant qd̄ de foris est tantum: vt dicitur Matth. 23. Uel Amplius laua me ꝙ̄ alios qa plus ceteris peccaui. Tum quia scienter ex propria malicia ꝛ non ignorāter. Tum quia multipliciter ꝛ longo tempore. Secūdi paralipomenon vltimo: Peccaui super numerum arene maris: ꝛ multiplicate sunt iniqtates mee: laua ergo me fonte ꝛ aq̄ misericordie ꝛ gratie tue: ab iniquitate mea: vt dimittas que cōsciētia metuit ꝛ adijcias qd̄ oro non presumit. Et a peccato meo mūda

Ecclesiastici ca 23. Ephesios 3.

O Plus ē abhorrē

me.i.a peccato carnis mee:quod p cor
ruptionem carnis ꝯtraxi Augustinus.
Mulier longe libido prope:longe fuit
quod vidit. In se fuit quo cecidit. Mū
da ergo me:quia nullus mundatur nisi
a te. Job.14.quis potest facere mundū
de immundo conceptū semine:none tu
q solus es? Et dicit duo.s.iniquitatē z
peccatū. Iniqtas est ꝯria iusticie:z sic
iniquitas fuit inquantum alium lesit p
homicidiū. Peccatū vero est ꝯriū mūdi
tie. z hoc est adulterium quo se poluit.
Uel qz iniqtas plusq̄z peccatū sonat:er
go penitens iste cū orat vt ab iniquita
te lauetur:z a peccato mundet᷑ : tam a
grauiori q̄z a leuiori culpa curationē
postulare videt᷑. Nota tū q in hijs tri
bus versib⁹ quos hucusq̄ exposuim⁹.
quattuor verba ponunt᷑. s. Miserere:
Dele:Laua:Et munda. Miserere ſm
euāgeliū:nō ſm legē que non remittit:
sed iubet lapidare. Miserere inq̄z mei
tue creature:qz nil odisti eor q̄ fecisti.
Dele culpā quā non fecisti. Laua aīam
quā tua imagine signasti. Et mūda cor
pus in quo aīam insignitā tua imagine
posuisti. Consequenter cum dicit.

P Differētia inter iniqtatē z iniusticiā

¶ Quoniam iniquitatē meam
ego cognosco:z peccatum meū
contra me est semper.

¶ Hic p̄mo cōfitet᷑ culpā. Scḋo ipsam
culpam exagerat.ibi [Tibi soli pecca
ui.] Tertio ei⁹ originē demonstrat.ibi
[Ecce enī.] Recognoscit ergo culpā
suā:z dicit. [Quoniam iniqtatem meā ego
cognosco.] Sed aduerte:q ppter tres
causas qdā peccata sua nō cognoscūt.
Primo qz nō aggrauant᷑ ex grauitate
peccati. Prouerbiorum.18. Impius cum
in profundū peccatorum venerit contē
nit. Ps. Comprehenderunt me iniqui
tates me:z non potui vt viderem. Se
cundo quia non recordātur. Ecclesia
quinto. Oblitus est deliciarum suarū.
Tertio ppter adulationes hominum.

¶ Tres cāe propter quas peccata non cognoscūtur

Et ideo cū alij laudant eū de peccato
ipse nō recognoscit. Sed felix z qui pec
catū suum recognoscit sicut David:quī
non dissimulauit:sed cognoscendo puni
uit. Et videbat ad dolendū ne deus vi
deret illud ad puniendū. Nā inter cete
ra necessaria ad detestationē peccati est
humilis recognitio ipsius peccati. Nec
tm̄ cognosco me illud fecisse:sed ipsum
semp ante me est:quasi quedā figurata
imago. Quod quotiens corde respicio
totiens comissum deploro. Etenim illi
soli probant᷑ peccata agnoscere:qui ea
propria execratione videtur damnare.
Ait ergo. Peccatum meum:non alie
nū.quia non intueor alios oblitus mei:
nec affecto stipulā eijcere de oculo fris
mei cū sit trabes in oculo meo. [Corā
me est semper.] quasi dicat. Nō posui
post dorsum meum quod feci:fuit enī
post me qñ ad me missus est propheta
z de oue pauperis similitudinem pro
posuit:semper:adiecit non ad horā vt
quidam faciunt.de quibus Jacobi p̄.
Consideravit se z abijt. Sed littera no
stra hēt: [cōtra me est semp.] Hoc est
vt contrarium z nociuum z detestabi
le.vt accusans:corrodens:z cudens:z
conterens : ac mordens conscientiam.
Debemus itaq̄ peccatum contra nos
z coram nobis habere vt cōfiteamur
Deo. dicentes.

P Peccatū cōtra nos z corā nobis debemus habere

¶ Tibi soli peccaui z malū corā
te feci : vt iustificeris in sermoni
bus tuis z vincas cū iudicaris.

¶ Hic culpam suam exagerat per respe
ctum ad deum:z hoc dupliciter.qz z iu
dicē non timuit z testē non erubuit.cū
tū dn̄s per Hieremiā vigesimo dicat.
Ego ero iudex z testis. Sed nunquid
non peccauit contra vriam:quem occi
dit z contra alios qui occasione mortis
vrie mortui sunt? Peccauit vtiq̄ eos of
fendendo. At tanq̄z iudici z punire po
tenti soli Deo peccauerat. Nam si quis

de populo

de populo errauerit ꝛ deo peccat ꝛ re/
gi: sed qñ rex deliquit soli deo reus est:
qꝛ hominē non hēt: q eius facta dñu/
dicat. Merito ergo rex deo tm̄ se dicit
peccasse: qꝛ solus erat qui eius potuis/
set admissa discutere. Et qꝛ illum vbiqꝫ
esse nouerat. iure coꝛam ipso malū se fe
cisse deploꝛat. Arguens dementiā suā:
qꝛ nō expauit tanto iudice presente pec
care. Sequitur ¶ Ut iustificeris in sermo/
nibus tuis. ¶ Sermōes aūt dñi merito
iustificari dicunt: qm̄ sine dubio semꝑ
eius dicta complentur: sicut ipse dicit
Math. 24. Celū ꝛ terra trāsibunt ver
ba aūt mea non ꝑteribunt. Et ideo pe/
to mihi misereri. vt iustificeris. i. vt iu/
stus ꝛ verax īueniaris ¶ in sermonibus
tuis. ¶ Idest in tuis ꝓmissiōibus. qbus
mihi ꝓmisisti de fructu ventris tui po/
nā sup sedē tuā. Promisisti et veniā pe/
nitenti. Ezechielis. 18. In quacūqꝫ ho/
ra peccatoꝛ ingemuerit oium iniqtatū
eius nō recoꝛdaboꝛ. ¶ Et vincas cū iudi
caris. ¶ Idest. Cū quidā praue itellige/
tes iudicent te nō misereri criminaliter
lapsis cōuince eos ꝛ sniam illoꝛum de/
strue parcēdo mihi criminaliter lapso.
Uel vincas diabolū: cum iudicaris ab
eo dicente nō debere hoi peccata dimit
ti cum multa ꝛ grauia sint. Sed tua mīa
vincat iniquū iudicium eius: q sine car
ne peccauit ꝛ mei miserere. Quoniam.

¶ Ecce enim in iniquitatibus cō
ceptus sum ꝛ in peccatis cōcepit
me mater mea.

S Radix ois culpe ē peccatū oꝛiginale.

¶ Hic ponit radicē culpe. Radix enim
ois culpe actualis: est peccatū oꝛiginale
qđ a parētibus infectis ꝯhitur. Quia
quilibet descēdens ab Adā ꝑ carnalē ge
nerationē: siue ꝑ rōnem seminalem: ꝯhit
ipm petm̄ oꝛiginale in vnione aīe ad coꝛ
pus. A quo pctō nullus eccipit nisi so/
lus ille: quē virgo nō ex humano semi/
ne: sed mistico spiramine cōcepit: ꝛ non
amissa ṽginitate pepit. Quod tm̄ petm̄
ꝛ si sit vnū in essentia. multa est tm̄ in v/
tute. Quia est inclinatiuū ad alia pctā
ꝛ et ꝑbet occasionē ad alia mala vñ ꝛ
multis hoibus nūcupatur vt colligi pōt
in glo. Ro. 4. ꝛ. 5. capi. Licet ergo Da/
uid ex legittimo matrimonio ꝛ de sancto
viro Iesse gñatus fuerit: vt dī Ruth vl/
timo: tm̄ in oꝛiginali est natus. Et qꝫuis
parentes ipsius ꝑ circūcisionem ꝛ lega/
lia fuerint mūdati: tm̄ in eis remāsit fo/
mes: vñ homo gñat filios carnales fm
carnē. Ideo necesse erat: vt filius geni/
tus ex circūcisis circūcideretur sicut mō
natus de baptizato baptizatur. Istius tm̄
versiculi sensus est iste. Quid dicam me
modo fecisse ꝑ que arguoꝛ: qui iā in oꝛi
ginali pctō ꝛ in iniqtatibus ꝓboꝛ esse
cōceptus. vt ante peccata ꝯxerim qꝫ vi
te principia recepissem. Et ꝑ hoc patet qꝫ
petm̄ hoīs magis est remissibile qꝫ pec
catū demonis: qꝛ hō patitur difficultatem
ad bonū ꝛ hꝫ ꝓnitatem ad malū. Neqꝫ
enī nouū est illū peccare: qui in iniqtati
bus est cōceptus ꝛ in delictis est geni/
tus. Uerūtñ nō arbitreris qꝫ dauid. hic
petm̄ in parētes refundat: sicut Adā in
Euā. ꝛ eua in serpētē: sꝫ potius miseriā
suā manifestat ac miserie sue ostēdit cō
tinuationē. Quod peccatū oꝛiginale ꝛ
si nō teneamur confiteri cū sit extra vo/
luntatē nostram. humilitatē nihilomi/
nus ꝓphete attēdere debemus. Quid
enim humilius. Quid simplicius qꝫ de
vno peccato redargui ꝛ simul oia con/
fiteri? Merito ergo isti sic facile vī in/
dulcum: qui post absolutionis donum
multis modis se nititur ostēdere crimi
nosum. Hoc etenim deus valde diligit.
Unde ꝛ subdit.

T Petm̄ homis magis remissibile qꝫ demōis

B Oꝛiginale nō est ꝯfitēdū.

¶ Ecce enim veritatē dilexisti: in/
certa ꝛ occulta sapiētie tue mani/
festasti mihi.

¶ Quasi dicat. Ecce in euidenti est qꝫ
dilexisti veritatem in confitente accu/
sante seipsum. Quia si penitens vere se

accusat: tu vere excusas: et si ipse vere peccatum agnoscit, tu vere ignoscis. Hanc veritatē deus supra sacrificia plus requirit. Nō enim deus delectat penis nostris: sed confessionē querit erroris. Sicut scriptū est Ezechielis. 18. Nolo mortē peccatoris: sz vt magis conuertat: et viuat. Incerta et occulta sapiētie tue inq̄t māifestasti mihi. Incerta sunt: q̄ omnino discerni non pñt: sed aliquibus ambiguitatibus colligunt: vt sunt futura ɔtingētia: q: non habēt determinatā veritatē. Occulta vero sunt: q̄ nec oculus ɔspicit: nec mens humana diiudicat: vt est diuina essentia: et alia capacitatē nr̄am excedētia. Hec duo nō solū sibi reuelata dicit: vt puta sub similitudinibus et imaginibus corporalibus: sed manifesta ꝓfitet. 3. Reg. 23. Deus israel loqut᷒ est mihi. Et infra. Sicut lux aurore mane oriente sole absq̄ nubibus rutilat. Et nota q̄ collata sibi munera pulchra diffinitione cōplectit. Dicendo. n. incerta et occulta sapiētie tue manifestasti mihi: prophetia qd sit ostendit. Omnis hic aliud addit reatui suo. vt cū beneficia numerat culpa accrescat. Confitet etenim pctm̄ ingratitudinis quo et alia reddeūt. Quasi dicat. In culmine ꝓphetali existēs. sciēs fui: et tñ scienter peccaui. ideo mereor vapulare multis: Lu. 12. Seruus sciēs voluntatē dñi sui: et nō faciens vapulabit multis. Nō. n. debebā peccare. cuz talia merui agnoscere. O sancta simplicitas. Quis tm̄ sic defensioni studere potuit. quantū iste in ꝓpria ɔdēnatione laborauit? Alij aūt hic ɔtinuāt et exponūt hūc versiculū. Sic ꝓrogasti misericordiā: vt seruares veritatē. Mia est q̄ hō liberet: veritas est vt hō puniat. Cōfido tñ q̄ mihi pcēs: q: iā incerta: et occulta sapiētie tue (. i. filij tui) manifestasti. [Hoc est.] Prophetico spū reuelasti mihi. vz. incarnationē: passionem: resurrectōez: ascēcionē: et alia plurima.

Incerta et occulta q̄ nō accipiūt.

Excelētia prophetie dauid.

Et incerta dicit ꝓpter iudeos: q̄ hec legebāt: et dubitabāt. Occulta ꝓpter gētes q̄ oino nesciebāt. Et iō certus suz q̄.

Asperges me dñe ysopo et mūdabor: lauabis me: et super niuez dealbabor.

Postq̄z igit in superiori versu cōmemorauit būficiū ꝓphetie sibi prestitū quātū ad gratiā: ex quo cōsurgebat in spē: hic ostēdit qd sperat a deo. Et sunt duo. Scilicet: remotionē malorū q̄ ꝑ pctm̄ icurrerat: et recuparationē bonorū q̄ amiserat. ibi. [Auditui.] Pō. n. ꝑ peccatū icurrit: ꝑ imūdiciā Baruc. 3. Maculata es i iniqtate tua. Scdo icurrit turpitudinē. Trenorū. 4. Denigrata est super carbones facies eorū. Hec itaq̄ duo sperat a se remoueri. vz. imūdicia. q̄ ɔtingit ex h̄ q̄ affect᷒ hois iheret rebus tp̄alibus: qbus silis efficit. Vn̄ si adiungat vilioribus sicut aurū plūbo vilis efficit: Osee. 9. Facti sunt abhominabiles sicut ea q̄ dilexerūt. Sz turpitudo ɔtingit ex eo q̄ inheret reb᷒ terrenis: et sic ī eo offuscat lux rōnis: q: cōparat aialibus brutis. Ps. Hō cū in honore esset nō intellexit: cōparat᷒ est iumētis insipiētibus. et silis fact᷒ est illis. Et iō aia efficit nigra siue obscura. Et iō q̄tū ad pmū dicit. [Asperges] . i. Asperge vel aspergas me. Nā vt als dixim᷒ hebrei carēt optatiuo: et loco eius vtunt futuro idicatiui modi: q̄ et vtunt loco iperatiui modi. vt pz in sequenti vsiculo. Hic propheta alludit ritui veteris testi Nume. 19. Ubi habet q̄ die tertio aspergebat imūdus aq̄ lustratiōis: et die septimo. Lauabat tā ipse q̄z ei᷒ vestimēta: et illa aq̄ fiebat ex cinē vitule ruffe: et aspersio fiebat cuz ysopo. Uitula ruffa figurabat Xp̄m. Aspersio et quā petebat significabat aspersionē sanguinis Xp̄i. de q̄ pme Pe. p. In aspersiōe sanguinis Xp̄i. De ista aspersiōe vltra illā figurā: quā mō assignauim᷒ q̄z plures

Duo peccatum incurrit: inmundiciā et turpitudinem.

Immundus: lex testamento quo mundatur.

alie

alie habent. vt pz Exo. 12. et. 24. ꝛ Leui. 14. Sed q̃re aspersiões cũ ysopo fiebãt? Nõ credo absq̃ misterio h̃ esse factũ. Nã ysop⁹ est herba parua radicibus suis saxoꝝ viscera penetrans. hec ꝛ interi⁹ hoĩuz sauciatis ꝓbat accõmoda: significat sine dubio sacra q̃ nõ solũ inquinamẽta detergũt: sed ẽt sup niuẽ puritatẽ aĩe relucẽtis ostẽdũt. Uel p ysopũ humilẽ pñiaz ĩtellige. Q̃m ipsa virtutes ꝯglutinat: sicut aspersio aq̃ plantas fecũdat. Nã q sine humilitate v̄tutes ꝯgregat q̃si puluerẽ in vẽtũ portat. Aspge ergo me ysopo. i. humili pñia: ꝛ mũdabor. ab imũdicijs venialiũ. [Lauabis me.] Aq̃ lachrimaꝝ. [Et super niuez dealbabor.] Remota nigredine mortaliũ pctõꝝ Eze. 36. Effundã sup vos aquã mũdã: ꝛ mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris: ꝛ ab vniuersis idolis vestris. Uel sic. Ut per q̃ttuor v̄ba in h̃ v̄siculo posita diuersa notent. Aspges. i. humilitate. Et mundabor p ꝯtritionẽ. Lauabis me p ꝯfessionẽ. Et sup niuẽ dealbor p satisfactionẽ. Esaye. p̃. Si fuerint pctã vestra vt coccinũ q̃si nix dealbabũt. Et si fuerint rubra q̃si vermiculus velut lana alba erũt. Et notãter dicit. [Sup niuẽ dealbabor] i. incõparabiliter albior niue

MB Spũalis dealbatio ꝛ candor aie.

ero. Quia dealbatio spũalis maior ꝛ melior est q̃z corꝑalis. Et candor iustificate aie oẽm candorem superat visibilis creature. vt pz Matth. 17. In transfiguratione Christi cuius vestimẽta facta sunt alba. sicut nix. Oẽs aũt iusti ꝑtinẽt ad vestimenta Christi. Esaye. 40. Oibus hĩs quasi vestimẽto vestieris. Sed q: ex mundatiõe sequitur leticia: sicut post luctũ penitentie gaudiũ glorie. ideo bene subiungit.

¶ Auditui meo dabis gaudiu: ꝛ leticiã: ꝛ exultabũt ossa hũiliata.

¶ Quia enim in supiori v̄siculo petijt remotiõez maloꝝ q̃ ꝑ pctm̃ icurrerat:

hic mõ petit recuperationem bonoꝝ q̃ amiserat. Et sunt duo. Uidelz. Donuz ꝓphetie: ꝛ gaudiũ consciẽtie. Hec duo gaudiũ leticiãq̃ ꝯgeminãt. Per auditũ donũ ꝓphetie intelligit. Quia ꝓpheta nõ videt dei essentiã. vt in ea videat reuelata: sed q̃dã signa veritatis reuelate fiũt in aĩa ꝓphete (vt dicit sanct⁹ Thomas.) Et hec signa hñt se p modũ loquutiõis. primi Reg. 3. Loquere dñe: q: audit seruus tuus. Esa. 21. Que audiui a dño exercituũ domus israel anũciaui vobis. Hic aũt auditus: erat ei interruptus. quem desiderabat recuperare: dicẽs. [Auditui meo dabis gaudiũ] i. Da gaudiũ: restituendo mihi donũ ꝓphetie. O mens ꝓphete post humanos errores eximia. De p̃ãte tacuit. De affectibus minime supplicauit. Solũ spiritũ ꝓphetie sibi restitui petijt quẽ tã ꝑciosum rex habuit. Uel p auditũ bñficiũ absolutiõis (q̃d p os nathã ꝓphete audiuit) intelligit. Et p hoc gaudiuz leticiãq̃ cõcepit. Nã gaudiũ ad absolutionẽ ꝑtinet: leticia v̄o ad ꝑpetua p̃mia possidẽda. Alij dicunt q̃ gaudiuz est ex pte aie in actiõe: leticia in contemplatione. Alijs placet: gaudiũ pertinere ad cor: leticiã ãt ad os. Sanctus v̄o Thomas dicit: Quod gaudiũ spũale cõscientie tres gradus hz. Primus existit in complacentia affectus: ꝛ hec cõplacentia designat per gaudiũ. Secũdus gradus existit in dilatatione cordis. qñ vz affectus quiescit in re amata: ꝛ hoc designat p leticiã. Tertius est in ꝓgressu ad exteriora qñ. s. leticia redundat vsq̃ ad corpus. Et propter hũc tertiũ gradũ subiungit. [Et exultabũt ossa hũiliata.] Per ossa humiliata animi firmamenta. i. virtutes significant. Que necesse erat dio humiliari q̃z diu penitens iste potuisset absolui. Etiã ad litteram. Ossa dauid fuerunt humiliata quia ex penitentia iacuit in terra. vt habetur secundi Reg. 12. Tamen de-

CC David ꝑ peccatum duo amiserat

DD Gaudium spũale tres gradus hz.

ctores communiter p ossa humiliata ex/ponunt virtutes: et dotes anime: que p peccatu fuerat depresse: et per remissio/nem peccati resuscitate. Et quanto ma/gis per penitentiam humiliantur: tanto ma/gis per gratiam sublimantur. Quia sicut habetur quarti Reg. 3. Vasa vacua re/pleuit Heliseus: sic dominus humiles replet gaudio spus sancti. Ut aut hec fiant consequenter petit dicens.

¶ Auerte faciem tuam a peccatis meis: et oes iniqtates meas dele.

¶ Hic petit recuperationem innocentie. Rogans iudicem piu ne peccata respi/ceret: q ipsi quoq boredia videbantur. Petit ergo vt non consideret petm eius. Sed vt auertat faciem .s. iustitie sue a peccatis ipsius qm si dns non auertit extinguit: quia iudicat delicta que re/spicit. [Auerte (dicit) facie tua a pecca/tis meis.] Quasi dicat. Scio q malu coram te feci: et ideo rogo vt. [Auertas facie tua a peccatis meis] .i. no conside/res ea ad puniendu. Auerte dne faciem tua ab imagine diaboli: vt non irasca/ris mihi. Et respice imagine tua vt mi/sereris mei. Scio etia: quia merui pe/nam damnationis: sed rogo dele iniq/tates meas. Nam et si non mutas con/silium potes tamen mutare sententias. Omnes inqt iniquitates meas dele .s. originales: actuales: pteritas: presen/tes: et futuras. O prudentissimu pecca/torem de duobus criminibus vocatus est ad culpam: et pro vniuersis delictis exorat. Dele aut dum dicitur. Dimitte significatur. Quia omne nostrum ad/missum quasi quibusdam tabulis scri/bitur. cui diuina notitia ptinet. Quas iniquitates cum deleueris.

¶ Cor mundu crea in me deus: et spiritum rectum innoua in vi/sceribus meis.

¶ Subtiliter hos versus p verba sin/gula debemus exquirere. vt nobis cui/dentius sensus possit elucere. Deprecca/tus est supra contra mala vt amouerentur. Hic aut orat pro bonis vt denf. Petit aut propheta cor mundum deu creare in se: non aliud poscens quod non ha/bebat: sed qd iam erat in esse nae mun/dus fieri postulabat in esse gratie. Hoc est: in proposito creare ad esse .s. gratie reducere quod amittitur. Ece. 38. Ni/hil factus es. Ps. Ad nihilu redactus sum Hieremie. 5. Audi popule stulte q no habes cor. Et aduerte qn deus ope/ratur operatione gratie in habente gra/tiam: di magnificare eum. Qn vero de peccatore facit iustu: tuc di pprie crea/re. Ephe. 2. Ipsi creatura sumus. crea/ti in Xpo Jesu in opibus bonis. Nam gra iustificas de potentia subiecti non educitur: sz in aia a deo creatur. Dicit g. [Cor mudum crea in me deus.] Quo possim deu vide. Quia sicut di Matth. quinto. Beati mudo corde qm ipsi deum videbut. Ut qle no pot esse p natura: fiat tale p gram. Addit. [Et spum rectum innoua in visceribus meis.] Quasi di/cat. Spum meu inueteraui p peccatum et ad carnalem voluptate incuruaui: sz tu fac esse nouum: et rectum. Ut rectus ad celestia dirigatur: et nouus gratiam tuam recipiat. Matth. 9. Nemo mittit vinu nouu i vtres veteres: sz vinu nouu in vtres nouos mittunt. De rectifica/tione spiritus dicit pater Augu. Spi/ritus rectus est: quo fit vt anima in ve/ritate querenda deuiare atq errare no possit. Hic vtiq spiritus sanctus: post resurrectionem dabitur. Sed penitens iste bonorum auidus: venturi premij amore succensus: quod in futuro eueni/re poterat: hoc sibi concedi presenti te/pore postulabat. [Innoua.] dicit. No exterius: sed in visceribus meis. Ut vbi adulterium erijt ibi remedium cura/tionis sequatur. Uel [Innoua in visce/ribus meis.] Ut .s. et labia sint munda ad loquedum: et cor sit rectu ad cognoscendum

Ec. [?] De' t h no mutat con silium pot eti mutare sen tentias.

scen duz: atqz amandū. Nā recti diligūt te. Ideo aūt auerte faciē tuā a peccatis meis: ⁊ cor mundum in me crea.

¶ Ne proijcias me a facie tua: ⁊ spūm sctūm tuū ne auferas a me.

¶ Hic petit restōnez grē. Et primo petit grām: scdo effectum grē. ibi [Redde.] Qui aūt est in facie alicuius pōt illū videre ⁊ ab eo videri. Sic qui est in grā dei (que per faciē significat) videt deū per contēplationē ⁊ vi a deo visiōe approbationis. Per pctm̄ aūt hō vtrunqz amittit. Nā deū videre non potest: nec deus videt euz visione approbationis. Quia vt dī Esaye. 59. Pctā ⁊ iniqtates diuiserūt inter vos ⁊ deuz vestrū. Et qz dauid ppter pctm̄ adulterij fuit piectus a facie dei ad tps iō petit ne finaliter pijciat. Dic itaqz vult tm̄ se respici: q pctā supius nō debere conspici supplicauit. In hoie. n. sunt duo. vz culpa ⁊ nā. Petit ergo hic vt nō respiciat culpā: sed naturā. Dicit ergo. [Ne pijcias me a facie tua.] Ac si diceret. Ecce dn̄e sto supplex añ faciē tuā. vt inueniā mīam tuā. Quis vnqz dn̄e venit ad te ⁊ confusus abscessit? Quis rogauit faciē tuā ⁊ vacuus abijt? Certe (abundātia pietatis tue) ⁊ merita supplicū excedis ⁊ vota. Ille a facie tua pijcit: qui curari contēnit: sed qd egrotus faciat si medicina se subtrahat? Sciebat. n. ab illius facie sanitatē mentis ⁊ lumē venire sapiētie: ⁊ credebat se inimico tradi. si a vultu dn̄i iudicaretur expelli. Subiungit ⁊ dicit. [Et spūm sctūm tuū ne auferas a me.] In pcedenti vsu cū dixit. [Spiritū rectū innoua.] Gratiaꝝ collationē petijt: hic aūt pseruationē petit: cū dicit [Spiritum sanctū tuū ne auferas a me.] Et tenere: qz nō dicit mō da mihi tanqz nō hret: sed ne auferas posuit: qa talis ac tāta supplicatio nō poterat nisi p spūm sanctū euenire. Qm̄ nemo pōt dicē dn̄e Jesu nisi in spū sctō. Ne ḡ spiritū sanctū tuū auferas a me. vt me orare doceat ⁊ in laboꝛe me adiuuet: faciatqz me i oībus ⁊ lachꝛimis psistere: vt tandē nō pijciar a facie tua: sed inueniā grām tuā ⁊ seruiam tibi oībus diebus vite mee. Peto itaqz spūm sanctū a me nō auferri: sed per presentiam eius.

¶ Redde mihi letitiam salutaris tui: ⁊ spiritu pncipali ɔfirma me.

¶ Hic petit gratie effectuz. Dicēdo tn̄. [Redde mihi letitiam salutaris tui.] Graz se spūs scti sine dubio amisisse cognouerat: quā fragilitas humana non pōt hre cuz peccat. Ipsius aūt grē duo effectus sunt in hoie. vnus respectu superioꝝ: q. s. dat iucūditatē. Nā qui hz grām: hz charitatē: ⁊ qui hz charitatē amat deū ⁊ hz ipsum. Qui autē hz qd amat gaudet. Ergo vbi gratia ibi gaudiū. Hoc gaudium amiserat Dauid ⁊ iō petit sibi restitui cum dicit. [Redde mihi] penitēti qd pp pctā mihi abstulisti: qd (mea culpa.) perdidi. s. letitiam quā pus habui. Letitiā dico nō huius mūdi: sz salutaris tui. i. de tua saluatione. Alia lrā hz: letitiā Jesu. s. saluatoris p quē spero totalē remissionē pctōꝛuz. Abacuch vltio. Exultabo in deo Jesu meo. Eccl. 11. Dulce lumē ⁊ delectabile est oculis videre solē. i. Christū cognoscere. Et vt in me firmet. [Spū pncipali cōfirma me.] Hic petit aliū effectum grē: q est respectu iferioꝝ. s. ɔfirmationez. Cōfirma me dixit: ne iteꝝ peccē: ne a te (aie mutabilitate) discedā: nullis pturbatiōibꝰ a te separi valeā: nullis terroꝛibꝰ a te recedere: nullis cruciatibus infirmari. Nō. n. sufficit sanare nisi firma sit cura. que adhibet. Vñ Josue nō mouit castra circūcisoꝝ donec penitus sanarent. Et nota q in his tribꝰ vsibꝰ ɔtiguis: ponit sex vba: q deo ppꝛie cōueniunt. s. Crea. cū sis creatoꝛ. Innoua cū sis recreatoꝛ. Ne pijcias cū sis attractoꝛ. Ne auferas cū sis largitoꝛ. Redde

Margin notes:
- Duo a peccato amittitur.
- In homine sunt duo.
- Gratie duo effectus in hoie.
- Sex verba que deo proprie conueniunt.

cū sis pmissor. Cōfirma cū sis stabilitor. Ter aūt ponit spiritū.s. rectū: sanctū: & principalē. Et fm glo. quidā accipiunt spiritum dictū essentialiter. Et sic pr est spiritus. & filius est spiritus: & spūs sanctus est spiritus. Sed melius exponit si spiritus accipiat personaliter. Qui ideo ter ponit: qr spiritus sanctus tria facit in hoie. Primo rectitudinē intentionis. Scdo sanctificat nos. Tertio nobilitat: & facit nos principes. Quia et ter datus est discipulis. bis i terra: & semel de celo. Primo ante passionē ad sanandos langores vt habet Luc. 9. Secundo post resurrectionē. qñ dñs insuflauit & dixit accipite spiritū sanctum vt habet Joannis. 20. Tertio in die sancto pentecostes. Actuū. 2. Et hoc significat triplex vnctio in puero. s. cathecismi: baptismi: & cōfirmationis. Uel per spiritū rectum innuit veritas: per spiritum sanctū bonitas: per spiritū principalē vnitas. s. modus: species: & ordo. Uel numerus: pondus: & mensura: que sunt in oi re. vt habet Sapiētie. 11. Uel sic. Spiritus rectus bñ ordinat hoiem ad proximū. Spiritussanctus ordinat ad se. Spiritus principalis ad deū. Uel qr spiritus rectus est cōtra auaritiam. Spiritussanctus cōtra luxuriā. Spiritus principalis contra superbiā. Et ita per gratiā spiritus principalis cōfirmatus. non ero ingratus: sed.

KK Spiritus sanctus tria facit i homine: spiritus sanctus ter est dat⁹.

¶ Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur.

¶ Hec est scda pars principalis huius psalmi. Nam postq̃ in pria parte implorauit dei miam. in hac parte promittit emendā atq; recōpensationem. Et pmo pmittit qd sit facturus pro deo i psēti. Scdo in futuro. ibi [Benigne.] Circa primū tali ordine pcedit. Quia primo promittit deo quedā sacrificia spūalia. Scdo excusat se ab oblatione carnaliū ibi. [Qm̄ si voluisses.] Duplex aūt sacrificiū spirituale deo pmittit. s. doctrine. per qd instruit proximus: secūdo laudis: per qd laudatur deus. ibi [Libera me.] Dicit itaq;. [Docebo iniqs vias tuas.] O mutatio dextere excelsi. De peccatore fit pdicator. Et q per pniam meruit aureā: nūc querit hre aureolā. Uerū q̃diu sensit se peccatorē. nō promisit doctrinā manifestare. (qr non est speciosa laus in ore pctōris.) sed postq̃ restituit ei deus spiritū principalē. Tales certe decet doctrinā hre & alios docere. Docebo inquit: nō iustos: qr sanis nō est opus medici: sed iniquos: qui doctrina indigēt. Eze. 2. fili hois mitto te ad filios israel & ad gētes apostatrices que recesserunt a me. Fructus aūt huius doctrine: nō est tm̄ speculatio veritatis ad beatā contēplationē: sed intentus finis eius est conuersio pctōrū. Docentur aūt peccatores dupl'r. vz exemplo. Quia dū vni parcit alijs spes dat: Docent & vbo. Nam inter cetera: que spectant ad salutē boium pabulū diuini vbi noscit esse necessarium. Quod quāti meriti sit audi Jacobū. 5. cap. dicentē. Qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit animam eius a morte & cooperit multitudinē pctōrum. Pollicetur ergo cōpendiū questuosum: & vt qr pepercerat vni: multi per ipm pararent impij aqri. Quod nō electionis causa dic; sed virtute pvidentie pphetatur. Sed qd docebis eos: Uias inquit tuas nō meas adinuentiones. nō vias Platonis aut Aristotelis: nō implicationes sillogismoꝝ. nō dogmata philosophie: nō rethoꝝ ornata vba: nō negotia secularia: nō mundi vanitates: non deniq; vias ducētes ad mortē: sed vias tuas. Docet miam ne desperent: & veritatem vt te timeāt. Ps. Etenim vniuerse vie dñi. mia & veritas. Uel vias tuas. s. precepta tua per que qs ad vitā ingreditur. Ista enim cū pdicauero: impij ad te conuertent. Magna est in hoc vbo diuine

Sacrificiū spūale duplex.

LL Docent pctōres dupl'r.

dulcis mee commendatio & peccantium cõsolatio. Ita enim plenus est deus adipe misericordie, vt nõ solum cõuersis sed et impijs promittat salus. Et nota differentiam inter impium iniquum & peccatorem. Nã impius est qui delinquit in deum: iniquus in proximum: peccator i seipsum. Ut aut possim alios liberius: & ordinate docere.

Differentia inter impium iniquum & peccatorem.

Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: & exultabit lingua mea iustitiam tuam.

Hic promittit sacrificium laudis ad qd offerendũ est necessaria libertas spiritus. Duo aũt sunt impedimẽta huius libertatis. Unũ est reatus peccati. Aliud est interior defectus. Primo ergo petit remotionẽ primi. Scdo remotionẽ secundi. ibi [Dñe labia.] Petit ergo remotionẽ reatus peccati: qa dauid grauis culpa erat reus: & ppter peccatũ adulterij: & ppter peccatum homicidij tam vrie ethei qȝ aliorum: qui occasione mortis ipsius vrie fuerũt occisi. Et ideo dicit libera me de sanguinibus. Scdõ glosam. Hoc nomẽ sanguis nõ declinat in plurali. Jõ p latinã qdeȝ linguã numerus pluralis vr assumptus: sed qr i grecis exẽplaribus hoc continet translator diuino laudãdus est. Elegit potius aliqd contra artẽ secularium ponere: qȝ a veritate posita discrepare. Et vt dicit pr Aug. Et si minus latine: magis tñ pprie dixit. i. nuẽs multa peccata ex origine carnis peccati trahi. Vñ. 1. cor. 15. dicit. Caro & sanguis regnum dei non possidebũt. Idest petã q de corruptiõe carnis & sanguinis veniũt. Peccata certe carnalia diuino a pdicatore & doctore sunt abijciẽda. Nã si serui Xpi: fiãt serui corporis sui. verbũ dei alligat in eis: & habẽt os mutũ. Propter hoc dicit Apostolus prime. cor. 9. Castigo corpus meũ: & in seruitutẽ redigo ne forte cum alijs predicauero ipse reprobus efficiar. Dicit ergo. [Libera me de sanguibus deus.]

Duo impedimẽta libertatis spiritus.

Peccata carnalia a doctore abijciẽda.

q oia gubernas & moderas: qui solus potes me liberare. in cuius manu est ois spiritus vite. Deus auctor salutis mee quã operatus es in medio terre. Deus dator saluationis future. Deus q per prophetã Esayã. 40. cap. dixisti. Ego sum q deleo iniquitates tuas pp me. [Libera me de sanguinibus. Et exultabit lingua.] i. cũ delectatiõe & cũ iteriori gaudio cordis narabo iustitiã tuã: qua iustificas impiũ: suscipis cõfitentẽ: & penitẽti dimittis peccatũ eo q pmisisti. Sed illud vr afferre nõ nullis aliquã qõnẽ. Quare post absolutiones delicti dixerit. exultabit lingua mea iustitiã tuaȝ. & nõ magis quod aptũ erat posuit laudabo pietatẽ tuã: Pietati enim gratias agere decz: q peccatus est misericorditer absolui. Sed si causam pfunda ratione cõsideres: & iustitie diuine fuit. vt audiret ad se clamãtẽ: parceret supplicanti: & susciperet cõfitenteȝ. Siue qr due res iste in iudicio dñi semp adiũcte sunt: sicut in cẽtesimo psalmo dr. Miam & iudiciũ cantabo tibi dñe. Nec tñ hoc e possum sine te. Sed tu.

Questio.

Domine labia mea aperies & os meum anunciabit laudẽ tuaȝ.

Hic petit remotionẽ scdi ipedimẽti. s. iterioris defectus. Cõtingit aũt h ipedimẽtũ aliqñ pp culpã auditorum. Esaye. 6. Ue mihi qr tacui: qa vir pollutus labijs ego suȝ & i medio populi polluta labia hñs ego habito. Eze. 3. Linguã tuã adherere faciã palato tuo & eris mutus. Et infra. qr domus exasperãs ẽ. Aliqñ vero ptingit hoc ipedimẽtũ pp petm pprium. Labia enim pphete clausa fuerunt conditione peccati pprij: Nã in reatu positis ora dãnata sunt. Ps. Dis inigtas oppilabit os suũ qr tñ solus dñe deus linguas infantiũ facit disertas: vt dr sapientie. 11. Ideo dicit. Dñe remoue ipedimẽta a labijs meis. q p petm incurri. & tu labia mea aperies. Eph. vltimo. Ut det mihi sermo in apertione oris mei

R R cū fiducia notū facere misteriū euange
Dubiū lij. Sed q̄ño petit labia sua aperiri: qui iam tot dixerat? Nonne aperta fuerant cū dixit. Miserere mei de⁹? Utiq3 aperta fuerant: sed nō p se ad veniā3. s. impetrādā. Nunc aūt petit aperiri labia sua p alijs docendis. Quod pmiserat cum dixit. [Docebo iniq̄s vias tuas.] Ille aūt alios docere presumit. nisi clauis illa Dauid os eius aperiat: q̄ua aperiente nemo claudit ⁊ claudente nemo aperit. Exo. 4. Quis fecit os hoīs aut q̄s fabricatus est mutū ⁊ surdū. videntē ⁊ cecū. pge ergo ⁊ ero ī ore tuo: docebo q3 te q̄d loquaris. si autē aperueris os meū annunciabit laudē tuā. Aug. Laudē tuā: q3 creatus su3. Laudē tuā: quia vt cōfiterer iā monitus su3. Laudē tuā: q3 peccans non derelictus su3. Laude3 tuā: q3 vt securus esse3 mundatus sum. Has laudes tibi offeram. quā non vis amodo sacrificium pecudum.

Quoniam si voluisses sacrificium dedissem: vtiq3 holocaustis non delectaberis.

Hic excusat se ab oblatiōe carnaliū. Et primo ostendit quod sacrificiū non est deo acceptū. Scdo ostēdit quale sacrificiū apd deū sit acceptū. ibi [sacrificium deo.] Dicit ergo. Doctrinā ⁊ laudē repromissi tibi: hec enī3 honorificāt te: sed sacrificiū legale: q3 carnale ē. nō obtuli q̄m nō est tibi acceptū. Eo enim tpe Dauid erat q̄n sacrificia victimarū ⁊ animaliū deo offerebant. Que sacrificia prenunciantia veri sacrificij erant (quo deus placatur.) Holocausta vero fm se non erāt deo accepta: si. n. libenter dn̄s holocausta assumeret. facile rex poterat sacrificia pecudu3 offerre. q̄ adhuc illo tpe p peccatorū expiationib⁹
SS ipēdebant. Uacillat vtiq3 mēs nrā hoc
Dubiū in loco. Na3 si sacrificia non approbat deus. quare in lege Moysi mandauit illa fieri? Triplex tā respōsio pōt dari. Primo q̄m deus non mandauit pp se illa fieri: sed q3 erant figura veri sacrificij (quo Xp̄s se obtulit deo p̄ri p peccatis nr̄is.) Un̄ illa sacrificia nō erāt bona ex se nec erāt recōciliatiua cū essent parui pretij ex aīalib⁹ brutis: si quā tñ bonitatē hēbāt: ex sacrificio figurato habebāt. ⁊ ex deuotiōe offerētis. Scdo dī q̄ deus in lege mandauit sacrificia pp rudes: q deū nō nouerant: ⁊ iō oportebat q̄ in rebus honorarēt ⁊ cognoscerent deū ⁊ ne sacrificia idolis immolarent ad qd multū erāt pni. Tertio dī. q̄ deus mandauit sacrificia fieri vt sint signa interioris sacrificij inquantū hō aīam suā3 offert deo. De isto sacrificio Apl̄s ad Ro. 12. ait. Obsecro vos per miam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuētē: sanctā ⁊ deo placentem. Hoc sacrificiū offerrendū est ad placandū deū. Quia si hō peccat nō est puniēdus hō: sz nō pecudes: nō hirci: nō q̄libet aīalia: q3 non vult deus p peccato tuo holocausta ī q̄bus crematur caro aliena. Nunq̄d sanguine hircoꝝ aut vitulorū3 placari poterit deus? An forte aur q̄rit q celū terrāq3 possidet? Non eq̄dē. sed.

Sacrificiū deo spiritus contribulatus cor contritū ⁊ humiliatū deus non despicies.

Postq3 dixit: que sacrificia deus respuit: nunc dicit. illa que poscit. Istud enī3 sacrificium damus deo spūm ꝯtribulatū. vn̄ nō sanguis egredit: s3 lacrimaꝝ fluenta decurrunt. Nā spūs nr̄ q̄n est lenis: inordinate nos obligat: q̄n est fm deū ꝯtribulatus absoluit. Sacrificiū ergo p peccatis deo placens ⁊ gratū: est spūs ꝯtribulatus: nō caro ꝯtribulata. Nā caro ꝯtribulat: q3 terrena que optat nō h3. spūs xo ꝯtristat de culpa. eo q̄ sit ꝯ deu3 quē amat. Dolet se suū creatorē ⁊ redēptorē offēdisse. Dolet se tā bonū ⁊ dulcē p̄re3 contēpsisse. Hic ḡ spiritus cōtribulatus sacrificiū est dn̄o

odoris

odoris suauissimi ex aromatibus amarissimis. i. ex memoria pctõrum confesctũ. Dum.n.pctã in mortariolo cordis colligunt̃ ꝛ pistello cõpunctionis contundunt̃ in puluereḿq redigunt̃. atq aquis lachrimarũ binnectant̃ inde fit vnguentũ ꝛ sacrificiũ suauissimũ dño. Et isto sacrificio pctã soluunt̃: quia cor cõtritũ prius per cõpunctionẽ ꝛ deinde humiliatũ per cõfessionẽ: non elatũ per pcti excusationẽ. O deus nõ despicies. Imo gratanter ꝛ respicis ꝛ aspicies. Et hoc qd̃ dixit. [Nõ despicies.] Sancte pmissionis auctoritas est minusq dicit q̃ significat. Ergo ptribulatio in satisfactione: opis cõtritio in dolore: cordis humiliatio in ɔfessione oris: faciũt gratũ deo sacrificiũ. Nota q̃ i hoc v̾su tria ponunt̃. s. spiritus ptribulatus: cor cõtritũ ꝛ humiliatũ. Quũ hec tria opponunt̃ hijs que aiam hoĩs deducunt in pctm̃. vz. Inani gaudio: obduratioui. ꝛ supbie. Nã inani gaudio opponit̃ tristitia: obdurationi cõtritio. superbie v̾o humilitas. Iterũ intuere q̃ de corde ꝛ spiritu mentionẽ facit. q: spiritus ptinet ad aiositatẽ. ꝛ sic ptinet ad potentiã irascibilẽ. Cor ptinet ad concupiscibilẽ. Et sic dat̃ per hoc itelligi q̃ quicqd est in vi appetitiua oz deo offerri in sacrificiũ. Quod sacrificiũ vt tibi fiat.

Benigne fac in bona volunta te tua syon vt edificẽtur muri hierusalem.

Hic calamitatuz anxietate depositat memor pmissionis diuine. letus petit fieri qd̃ dñs dignatus fuerat polliceri. Nã deus ante pmiserat Dauid. tẽplũ edificandũ per filiũ suũ nasciturũ. vt hr̃ 2. Reg. 7. Quod impletum nõ fuisset si Dauid pp pctm̃ cõmissum in viã mortuus fuisset fm rigorez iustitie. Huius itaq rei memor Dauid existẽs supplicat ꝛ dicit. [Benigne fac in bona volũtate tua syon.] Hoc quod dicit. [Benigne.] Potest esse ꝛ nomẽ ꝛ aduerbiũ: si est nomẽ sic exponitur. O benigne dñe fac vt edificent̃ ꝛc. si est aduerbiũ: tunc est sensus. Benigne. i. magis. pcede fm dulcorẽ uĩe q̃ fm rigorẽ iustitie ꝛ satis reddit in idẽ. Benignus.n. est dñs ꝛ ideo et benigne facit. Jone. 4. Scio q̃ tu es clemẽs ꝛ misericors. patiẽs ꝛ multe miserationis ꝛ ignoscẽs sup malicia. Clemẽs in creãdo: misericors in recreãdo: patiẽs in expectãdo: multe miserationis in cõsolando: ignoscẽs in pseruãdo. Nota tñ q̃ oculus Dauid ferebat̃ ad duo. vnũ ppinquũ qd̃ erat singulare. Aliud remotũ qd̃ erat figuratũ. Primũ q: legit̃ q̃ Dauid edificauit muros ciuitatis hierusalẽ: sed nõ psumauerat ꝛ hijs cõsumatis edificandũ erat templũ. Et q̃tum ad hoc dicit. [Fac in bona voluntate tua: vt edificent̃ muri hierusalẽ.] Et tunc edificatis muris edificabit̃ templũ ꝛ tũc acceptabis sacrificiũ ꝛc. Hoc aũt totũ erat figurale. Sz si referramus oculuz ipsius Dauid ad id qd̃ erat remotũ ꝛ figurale: tũc dicendũ est: q̃ duplex est hierusalẽ. s. celestis de qua ad Gal. 4. ait aplš. Illa q̃ sursuz ẽ hierusalez libera est: q̃ est mr̃ nr̃a. Alia est pñs ecclia exẽplata ab illa Apo. 21. Uidi ciuitatẽ sanctã hierusalem ꝛc. Et vtraq hz muros. Muri celestis hierusalẽ sunt munimẽta eternitatis ꝛ imortalitatis. s. cognitio. pax. ꝛ charitas: q̃ nunq̃ excidit. Que munimẽta psecuti sunt sctĩ p xp̃m. Muri v̾o pñtis hierusalez. s. ecclie sunt: fides: spes: charitas: vel sacra gr̃e ꝛ doctores. Ex hijs pstruitur ciuitas illa oĩum p̃rona terrarũ. Ciuitas magni regis. q̃ celestis p̃rie imaginẽ portat ꝛ nomen. Quis eã audeat localẽ dicere: q̃ totius orbis terminos (sanctissima fide) pbat̃ iplesse? Ad hoc ergo q̃ edificent̃ muri huius ciuitatis. [Benigne fac.] Largam benedictionẽ impende. [In bona voluntate tua.] Idest ex gratuita gratia tua nõ ex me

Oculus Dauid ferebat̃ ad duo

Hierusalez duplex.

Muri hierusalem.

rida suis. Syon. i. ecclesie tue militan ti: que est in speculatione supernorum. [Ut edificentur muri hierusalem] ex vivis lapidibus construaturque vterque paries ipsius ex populo iudaico et gentili in fide spe et charitate. Edificata sic ecclesia quid erit?

¶ Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

¶ Iste versiculus tripliciter exponitur. Et duo primi modi pertinent ad ecclesiam presentem sive militantem. Tertius modus pertinet ad ecclesiam celestem sive triumphantem. Primo modo sic exponitur. Tunc. s. in edificatione murorum hierusalem acceptabis sacrificium iustitie. i. filii tui gloriosam passionem: qui se sacrificium pro omnibus obtulit. ut salutem mundus (quam suis operibus non merebatur) acciperet. Pulcherrime autem diffinitum est quid sit domini passio venerenda. i. sacrificium iustitie. Sequitur [Oblationes et holocausta.] Istud iam ad fideles pertinet christianos: qui erant post adventum domini credituri: significans immolanda corda hominum viventium. non membra pecudum mortuorum. Illa. n. ignis consumptibilis absumebat: ista incendium vitale discutiat. Illa redigebantur in favillas: ista temporaliter animas tribulationibus exurendo ad ameni paradisi gaudia eterna perducunt. Sequitur. [Tunc imponent super altare tuum vitulos.] Vitulos quidem posuit autem pro innocentibus adultis quorum etas pura est: et a iugo peccati cervix probatur aliena. Sive illos predicatores euangelii promittit quorum imaginem in vituli figura Lucas euangelista suscipit: qui non mugitibus aera verberarent: sed orbem terrarum domini fidei predicatione complerent: sive illos vitulos magis debemus advertere: qui animas suas in hostiam suavitatis spiritualibus altaribus obtulerunt. Quare. sive de adolescentibus: sive de predicatoribus: sive de martyribus sentiatur: tales tamen propheta vitulos altaribus domini potuit promittere: quos christiane religioni noverat convenire. Alio modo exponitur vt referatur quantum ad opera iustorum. Et sic est sensus. [Acceptabis sacrificium iustitie.] Idest acceptabis iustitiam sicut sacrificium. Heb. vlt. Beneficientie et communionis nolite obliuisci: talibus. n. hostiis promeretur deus. Et tunc acceptabis oblationes vite active: et holocausta vite contemplative. Nam secundum Gregorium holocaustum est quod totum incendebatur: et signat perfectos viros sive contemplativos: qui totaliter dant se deo. Oblationes vero sunt illi qui aliquid offerunt et aliquid reservant. Et tunc sacerdotes imponent super altare tuum. Idest super fidem Christi vitulos. i. conversos de novo. Vel tunc prelati maiores imponent vitulos. i. predicatores mugientes doctrina fidei. super altare. i. super confessione. Tertia expositio est. de celesti hierusalem. Et est sensus. Tunc. s. quando edificabuntur muri celestis hierusalem: qui destructi fuerunt (ruina angelorum) acceptabis sacrificium iustitie. hoc est laudis. de quo Ps. Beati qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te. Et tunc oblationes. s. sanctos minores: et holocausta. i. sanctos maiores acceptabis. Hoc angeli offerent quibus dicitur Math. 13. Triticum autem congregate in horreum meum. Et isti angeli imponent vitulos. i. sanctos super altare tuum in gloriam celestem. Apoc. 8. Data sunt ei incensa multa vt adolerent de orationibus sanctorum super altare aureum. Tunc exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis ad quorum societates perducat nos ille qui semetipsum obtulit deo patri pro peccatis nostris sacrificium in odorem suavitatis. Amen.

Quid sit holocaustum et quid oblatio. 33

Oratio in fine psalmi dicenda.

Prostus miserationis ineffabile nomen deus: qui humani pectoris antrum emundas vitiis: super candorem efficis niuis. innova quesumus in visceribus nostris spiritum sanctum tuum: quo laudem tuam annunciare possimus vt recto principalique spiritu confirmati. mereamur eternis sedibus in hierusalem celesti componi. Per dominum.

Titulus quinti psalmi.

¶ Oratio pauperis cũ anxiaretur: et coram domino effudit precem suam.

Domine exaudi orationẽ meam etc. Ex hoc titulo nõ apparet aliqs auctor determinatus: et dicũt hebrei q in peculari est incognitus. Tñ fm sanctũ Augustinũ. Dauid fecit hunc psalmũ: et oẽs centũ quinquaginta. Nec añ aduẽtũ messie hoc hebrei negarũt. Quoniaz et Joseph⁹ et Jonathã abenbuziel sem pafirmarũt dauid oẽs psalmos cõdidisse: sed postq̃ origenes cepit glosare scripturas veteris testi per sensus propheticos: et morales: et anagogicos: et pbauit q oia gesta abrae: et iacob: et moysi fuerũt figura Christi: et pbauit q ipse Dauid pro maiori parte fuit figura Christi: et ecclesie: et quicqd dixit in psalmis. dixit prophetice: et oz intelligi de Christo: et ecclesia. Tũc rabini hebreorum conati sunt puertere scripturas: et pequiare a sensu spũali. Et negauerũt dauid fecisse oẽs psalmos. Et vsq; ad pñs inter eos. s. hebreos est discordia. Quidã. n. tenẽt cũ antiqs affirmantes dauid oẽs psalmos composuisse. Alij xo dicũt q dauid fecit tantũ psalmos illos: q ipsi dauid intitulant: alios xo psalmos fecerũt hij: q in titulis ipsorũ psalmorum pponunt: vt sunt: filij chore: et asaph: et idithũ. Cuius opiniõis fautor fuit rabi barrabã hebre⁹ magister beati Hieronymi. Et hãc opinionẽ secutus est ipse beatus Hieronymus: in magno prologo libri psalmorum. Postea etiã venit rabi salomon gallicus malitia inueteratus: q assignauit decẽ auctores psalmorum. Scilicet. Melchisedech. Abraam: Moysen. Tres filios chore: Dauid: Salomonẽ: Asaph. Et idithũ. Sed iste manifeste mẽtit dicẽs q melchisedech siue eleazar fecit psalmũ centesimũ nonũ: cũ sit intitulatus ipsi dauid: et saluator affirmet Matth. 22. Dauid fecisse illũ cum dixit iudeis. Quõ dauid in spiritu vocat eũ dñm dicẽs. Dixit dñs dño meo etc. Ideo nõ debemus aliquã fidẽ adhibere hijs cecis: et obstinatis. Sed q2 hebrei: et catholici tenẽtes hanc opinionẽ nullã auctoritatem sacre scripture adducũt: ad astruẽdam suã opinionẽ: ideo magis credendum est beato Augustino. q hanc materiã subtilius indagauit in libro. 17. de ciuitate dei cap. 14. Et p totũ discursum expositionis totius psalterij p auctoritates sacre scripture asserit dauid fecisse oẽs centum quinquaginta psalmos. Hoc idẽ affirmãt: Origenes: Hilarius Basilius. Et Ambrosius. Ipsuz et beatũ patrez Augustinũ. Sequitur. Cassiodorus Diuus Thomas de aquino: Ludolfus carthusiensis. Jacobus de valentia eps christopolitan⁹: et cõis ritus ecclesie. Licet nicolaus de lyra videat cõtrariũ sentire. Nã in expositiõe pñti psalmi. postq̃ recitauit diui Augustini opinionẽ: subiunxit. Tñ Hieronymus q diligẽtius studuit circa textũ sacre scripture propter quod est magis assentiendum sibi dicit cõtriũ. Hec nicolaus. Ex cuius verbis clare cõstat q ipse et3 non oẽs psalmos cõpositos fuisse a sancto dauid. Quõ etiaz arbitratur: et diuũ Hieronymuz tenuisse. Sed salua sua reuerentia totũ est oppositum. Nec ipse q fuit de vltimis expositoribus sacre scripture debuit a cõmuni discrepare opiniõe. Et ad id quo munit suã opinionẽ: q2 Hieronymus vir tante auctoritatis: et expertus in lege: et prophetis itidẽ sensit. Rñdeo q diuus Hieronymus in priori scđo plogo psalmorum locutus est fm opinionẽ sui magistri barrabã: et aliorũ thalmudistarum sui tpis. qui malitia infecti nouiter confinxerũt istam opinionem. Sed postea beatus Hieronymus magis illustrat⁹ cognoscẽs pfidiã illorum asserit omnes psalmos dauid fecisse. Nã in multis tractatib⁹ atq; eplis suis allegat et auribus

Marginal note: Dauid fecit oẽs centũ quinquaginta psalmos.

ipsi Dauid oēs psalmos q filijs chore intitulant vel Moysi: et etiam eos qui sunt sine titulo. Sicut potest cognosci per id quod in epistola ad furiam scri/bit. Ubi prefatus doctor sic ait. Sola causa pietatis est vbi carnis nulla no/ticia est. Honora patrem tuū: sed si te a vero patre non separat. Tam diu scito sanguinis copulā: q̄z diu nouerit condi/torē. Alioquin tibi dauid protinus cla/mat. Audi filia: et vide: et inclina aurē tuam: et obliuiscere populum tuum: et domū patris tui: et cōcupiscet rex de/corem tuum. Constat autem verba hec scripta eē Psalmo. 44. qui tamē filijs chore intitulatur. Et in quadā alia epi/stola. Ita prefatus doctor dicit. Audi et dauid. Dies vite nostre septuaginta anni. Si aūt amplius octoginta: et qc/quid superest. Labor: et dolor. Hec aūt verba habenē Psalmo. 89. In cuius ti/tulo ponit. Oratio moysi viri dei. Per verba vero iam allegata. nō moysi: sed dauid ps̄ est. Insuper nonagesimus qn/tus psalmus: q incipit. Cantate domi/no ōis terra etc̄. Et centesimus q̄rtus: qui incipit. Cōfitemini dn̄o: et inuocate nomē eius. sunt in psalterio s̄m hebrai/cā ṽitatē sine titulo: et tn̄ est manifestuz q eoꝝ auctor fuit dauid vt pz p̄mi Pa/ralipo. 16. Ps̄. insup secundus qui inci/pit. Quare fremuerunt gentes etc̄. est oīno absq̄z titulo s̄m hebraicaz verita/tē: et tn̄ Actuū. 4° caplō. Apostoli spū sancto repleti dixerūt. Dn̄e tu q fecisti celū: et terrā: et oia q̄ in eis sunt: q spiri/tu sancto p os patris nr̄i dauid dixisti. Quare fremuerunt gentes etc̄. ex quo pz q iste ps̄. a dauid descriptus ē licet absq̄z titulo (vt diximus) sit posit⁹. Cō/cludēdū est ergo cū Augustino q sicut solus Christus habuit clauē dauid ad aperiendā intelligētiā illius libri noīa/tā in Apocalipsi. ita spūs sanctus dedic soli dauid spūm faciēdi hos psalmos. Hoc. n. iudicaui hic inserere tāq̄z vtile: et pro intelligētia psalmoꝝ quo ad cau/sam efficientē instrumētalem. Quia vt alias diximus. Cā p̄ncipalis huius li/bri est spūs sanctus: et lz ergo absq̄z noīe particularis auctoris titulus huic psal/mo est prepositus tn̄ dauid esse intelli/gir. Nunc ad materiā declarandā hu/ius psalmi accedo. de qua varie docto/res sunt locuti. Ideo breuiter singulo/rum tangā opinionē. Nā aliq dicūt q ps̄. iste loquitur ad litterā de anxietate in qua fuit populus syon. i. illi q remā/serunt in hierusalē de volūtate dauid ipso fugiente inde a facie absalonis filij sui. Sicut habet. 2. Reg. 15. Qui affli/cti propter fugā dauid dn̄i sui vacabāt orationi p eius reditu. Et sic intitula/tur iste ps̄. oratio pauperis. i. populi in syon remanētis mō p̄dicto. Alij dicunt q ps̄ iste loqtur ad litterā de anxietate populi israel in captiuitate babyloni/ca detenti. de qua captiuitate vide hi/storiam. 4. Reg. 25. Ubi deuotiores il/lius populi erant valde anxiati de de/structione ciuitatis et templi vbi vige/bat cultus dei. Propter quod vacabāt orationi pro populi liberatione: et ciui/tatis: ac templi reedificatione. Alij ṽo volunt q ps̄ iste loquit ad litteram de anxietate populi israel cum desiderio deprecantis pro aduentu Christi siue messie: quod maxime contigit tempore antiochi illustris: qui supra modū affli/xit populū israel. vt habetur primi: et secundi Machabeoꝝ. Et quanto plus ille populus affligebatur tanto magis deprecabant pro aduentu saluatoris. Nō nullis placet q dauid considerās totum statū primi hominis: qui anxie/batur ante aduentū Christi existens in miseria: qui cupiebat redimi per Chri/stum: et liberari ab infortunio: et infeli/citate et miseria: et paupertate sua: fecit hunc psalmuz in persona ipsius adam. Et sic cū dicitur in titulo. Oratio pau/peris: intelligitur dauid in psona adā.

Cā p̄ncipalis hui⁹ li/bri ē sp̄s sanctus.

Quidam aūt aiunt ꝙ dauid in spiritu preuidit orationē Christi defectui nostro compatientis. Uel ꝙ est oṙo ipsius dauid in persona vere penitētis: veniā deprecantis de peccatis. ⁊ liberationē a miserijs deuote implorātis. Et quia nostra intentio est hos psalmos penitentiales ad propositum penitentium exponere. Ideo vltimam opinionē sequar. Materia ergo huius psalmi est anxietas penitentis a qua vult liberari. Intētio est inuitare peccatores ad penitentiam: ⁊ monere omnes suā aduertere miseriam: ⁊ petere dei misericordiam. Incipiens itaqꝫ penitens ab oratione dicit.

C
Ma͞ ⁊ intētio huius psalmi.

Omine exaudi orationez meam: ⁊ clamor meꝰ ad te veniat.

C Ps̄. iste diuidit i duas ptes pncipales. Primo ponit afflicti populi siue penitētis deprecatio. Ubi captat beniuolentiaz. In qua nec factum defendit nec faciendis animus excusatur. Secundo ponit ipsius populi afflicti vel penitētis per Christum subleuatio, ibi. [Tu aūt domine in eternū ꝑmanes.] Circa primū duo facit. Primo ponit petitio. Secundo ad hoc allegat rō. ibi. Quia defecerunt sicut fumus dies mei. Dicit ergo. [Dn̄e.] Cui me seruū exhibeo: ⁊ recognosco. [Exaudi orationē.] Siue illa sit vocalis siue mentalis. Est. n. f̄m damascenū. oṙo. mentis ascensus ad deū. [Exaudi] i. ad effectum audi. [Orōnem meam.] Quā ad te fundo ꝑ mea miseria: cōfidens de tua mīa. Et in hoc qd̄ dicit. [Meā.] Innuit ꝙ quilibet ꝑ se dꝫ orare contra eos qui dicunt alijs orate ꝑ me: ⁊ ipsimet nunq̄ volūt orare. Et aduerte ꝙ plura requirunt ad h' vt oṙo exaudiat. Sed ad p̄ns sufficiat quattuor assignare. Primū est ex parte orantis vt. s. fiat a iusto: Ioā. 9. Si quis dei cultor est hunc exaudit. Quia si is q displicet ad intercedendū mittit. irati iudicis aiūs ad deteriora prouocat. Scd̄m est vt fiat ꝑ iusto vel iustificando. Hiere. 7. Noli orare pro populo h qr nō exaudiā te. Tertiū est vt fiat sine iusto Matth. 20. Nescitis quid petatis. i. inordinate petitis ꝑ vobis. Quartum est vt fiat perseueranter. pie Thessa. 5. Sine intermissiōe orate. Sequit. [Et clamor meus.] Tā cordis ꝙ oris i. intēsus affectus orādi: q solet clamore exprimi. [Ad te veniat.] Et accepꝰ sit corā te. Nec obstet mihi nubes peccatoꝝ que iniquis obsistit. Nouerat h penitens doctus legem diuinam: pcedibus peccatoꝝ nubem quandā opponi de qua Trenoꝝ tertio. Opposuisti nubem ne transeat oṙo nr̄a. Quapropter memor istaꝝ rex anxius suū clamorez festinabat ad dn̄m puenire, ne delictis impedientibus remediū a dn̄o tardaret accipere: qui multis probabat calamitatibus subiacere. Prio. n. posuit orōnē. Nunc aūt adiecit clamorem, vt studia supplicatiōis creuisse cognosceres, cuius orōnē in clamorē maximū ꝓrupisse sentires. Tunc certe oṙo nr̄a ad deū clamor fit: qn̄ id quod petimus cuz magno cordis affectu: ⁊ ingēti desiderio postulamus. Nostrum quippe desideriuz clamor est ad deū. Et quāto plus quisqꝫ desiderat: tāto amplius in auribus dei clamat. Hunc aūt modum sancte orōnis seruandū deuotissimus christianus intelligat. vt id ipsum cogitet qd̄ orat. ipm recipiat mēte cui supplicationes superfluas cogitatiōes excludat. Aliud nō admittat extraneū ne (vt ait qdā) purissimis fontib' apros imittere videat' improuidos. Sꝫ vt ait aplūs pie Cor. 14. Orabo mēte orabo ⁊ spū.

D
Oratio diffinitio.

E
Plura requirit vt oratio exaudiatur.

F
Oratio nr̄a fit clamor ad deū.

Ne ergo vox sola deo canat: sensus aūt noster alio ductus aberret. fluctuās va nis puentus casibus. Tunc.n. deo accepta est oro canentiū. Si pura mēs idē gerat quod explicat vox cantici. Consequenter cum dicit.

Non auertas faciem tuā a me in quacunqȝ die tribulor: inclina ad me aurem tuam.

Hic iterū repetit fnīaȝ priorīs vsus. Crebra aūt fnie repetitio desideriū orātis notat. [Dicit aūt.] [Non auertas.s. quasi offensus pp peccatorꝫ meorꝫ enormitatē. [Faciem tuā.] Jdest grē tue. repellendo orōnem meaȝ. Sicut qs solet auertere faciē suam ab eo quē nō vult exaudire. Oro vt auertas faciem tuā a pctis meis: sed nō a me penitente tanqȝ indigno ptēnendo pces meas. Sed benigno ac sereno vultu respice i me. Jsta etiam regula recte petitiōis est. Ut nos respiciens pctā nra despiciat. Quis sic nos miseratus absoluit. Si illa nō conspicit sicut in pcedēti psalmo dictū est. Scio vtiqȝ qr respuis munera iniquorū: qbus per pphetā Esayā dixisti sanguinē vitulorꝫ. 7 hircorꝫ nollo. Cū veneritis ante cōspectuȝ meū: qs quesiuit hec de manibus vris? Nunqȝ tñ despicis pniam pctōrum deuotorꝫ. Quibus per Ezechielē. 18. pmisisti. Jn quacūqȝ hora pctōr ingemuerit oīum iniqtatuȝ eius nō recordabor. Et scōi Paralipomenon. 7. Si clausero celum ait dñs 7 pluuia nō fluxerit. Mandauero 7 pcepero locuste vt deuoret terram: misero pestilentiā in pplm meū: 7 cōuersus populus meus clamauerit ad me 7 egerit pniam a vijs suis pessimis: ppitius ero pctis eorꝫ. Ecce dñe iaȝ clamo ad te ergo exaudi me. Et nō tm semel: sed in qcūqȝ die tribulor per verā cōtritiōneȝ. [Inclina.] Tu q es excelsus 7 sursum ad me humilē: qui tribulor deorsum. [aurem tuā.] Jdest effectū mīe tue. Ut per mīam flectaris ad me sicut medic' ad egrotū. Deinde cū subiungit.

Jn quacūqȝ die inuocauero te: velociter exaudi me.

Perseuerat in eadē petitiōe: nō solū exauditionē poscens: sed 7 exauditiōis velocitatē pp magnitudinē pñtis tribulationis postulat. Dicit ergo. Jn quacūqȝ die.s. cōuersionis vel pnie aut tribulationis (qua premior) iuocauero te. Hoc est. Jntus in corde vocauero: te inuitās in me. Nā inuocare deū est intra se inuitare 7 in itimo cordis orare. Talis.n. dȝ esse oro nra.s. cū intētione cordis plata. Subiūgit. Uelociter 7 indilate exaudi me ne morer i culpa ne impatiēs sim in pena. Quantū.n. se in humilitate penitēs iste pna mēte pstrauerat: tm in ipsa supplicatione crescebat. Nam dū prius dixisset. Jnclina ad me aurē tuā: iam cōfidentius petit vt celerius merear audiri. Qui aūt velocitateȝ postulat de ipetratiōe secur' est. Jā aūt clamo 7 necesse est vt me exaudias.

Quia defecerunt sicut fumus dies mei 7 ossa mea sicut cremiuȝ aruerunt.

Hic pro dicta exauditione ponit rōnes. Et circa hoc duo facit. Primo ponit rōnes que sumunt ex facto. scdo rōnes que sumunt ex vbo. ibi [Tota die exprobauerūt.] Circa pmū ponit qnqȝ rōnes. Scda ibi. [Et ossa mea.] Tertia ibi. [Percussus sum.] Quarta ibi. [Et aruit cor meū.] Quita ibi. [A voce gemitus mei.] Ponit ergo cām primā deprecationis sue vt illud orōnū tā ingens desideriū. miseriarū cognosceretur fuisse multarꝫ: 7 facilius beniuolentiā pij iudicis obtineret magnarꝫ calamitatū allegata necessitate. Dicit igit. [Quia defecerūt sicut fum' dies mei.] Jdest celeriter disparuerunt: sicut fumus: qui ascendēdo cito deficit. Fumū quidē videmus de flama egredi: sed in auras

Crebra fnie repetitio desideriū notat.

Inuocare deū est intra se inuitare.

aureas liquidas tenuissime disparire: nec substantia eius manet: quamuis ex corporali incendio gñi actus esse videatur. [Dies

3 Uita h[ominis] feno cito labit[ur]

mei] dicit: idest tpa vite mee. Dies enim vita cito labit[ur] & euanescit. Job nono. Dies mei velociores fuerunt cursore: transierunt q̃si naues. Job. 14. Breues dies hois sunt. Jac. 3. Quid est vita hominis? Uapor ad modicũ parens. Ponit secundã rõnem quare vult velociter exaudiri dicẽs. [Et ossa mea sicut cremiũ aruerũt.] Ossa vocat virtutes: quia sicut ossa totũ corpus sustinẽt & sine ossibus tota caro deflueret: ita virtutes sũt robur & sustentamentum aie. Hec autem ossa arescũt sicut cremiũ cũ recordatione peccatorum virtus tanq̃ frixa cõbitur. Quia videlicet oblocutiones bonorum & cõscientie sue iudicia grauiter expauescit: sine hic frigitur peccator q̃m futuros ignes incendiaq[ue] formidat. Nã qui se pauescit arsurũ ipsius incendij terrore iã frigit[ur].

R questio

Sed q̃ri solet: quid sibi velit q̃ talia se dicat perferens ppeti qualia humana natura nõ preualet sufferre. Dat[ur] duplex responsio. Prima est q̃ p exaggeratione positã. magnitudo delicti bñ põt intelligi cui tãta satisfactio vt offerri. Scõa est q̃ ad noua vicia non trahũtur: q[uia] se de p̃teritis plurima debere cognoscunt. Deinde cum dicit.

Percussus sum vt fenũ & aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum.

Tertiã rõnẽ ponit nũc: q̃re .s. vult velociter exaudiri. Et est necessitas moriẽdi. Unde dic. [Percussus sum vt fenũ.] Quia sicut fenũ i radice secatũ de necesse arescit ita nos in radice nr̃a .i. in Adã falce peccati pcussi necessitatẽ moriẽdi cõtraximus. Et aduerte: q̃ q̃ p operationes humillimas beniuolẽtiã iudicis comparauit: venit nũc ad miseriarum suarum flebilẽ narationẽ vt cito remediũ sumeret si passionẽ suã pio medico non taceret. Quartã rõnem ponit q̃re vult velociter exaudiri. Et ẽ sterilitas aie siue cordis. Unde dicit. [Et aruit cor meũ.] Cor enim nrum peccati sterilitate siccat[ur]. Nõ enim bñficij ei[us] pabulũ p̃t hr̃e aia a quo delictis facientibus pbat[ur] esse diuisa. Illi aũt sp hilares sũt sempq[ue] ameni q a mãdatis dñi nõ recedunt. Unde cãm sterilitatis assignat dicẽs. [Quia oblit[us] sum comedẽ panẽ meũ] (quo videlicet) spũaliter potui saciari. Hunc panẽ puto esse de quo dñs Joãnis. 6. dicit. Ego sum panis vite: q[ui] de celo descendi. Nã q̃uo potuisset de amissione panis corporalis cõq̃ri: q[ui] se ieiunijs gaudebat affligi? Hic ergo certe exprimit[ur] nã peccãtiũ: q[uia] dum delictũ appetit[ur] cõtẽplatio dñi nõ hr̃. Et q[uia] nõ gustam[us] intus dulcedinẽ diuinã: anima[m] foris mihi famẽ nr̃am. q̃pp. nũc.

L Exprimit n[aturam] peccantium.

A voce gemitus mei adesit os meum carni mee.

Ponit q̃ntã rõnẽ q̃re petit velociter exaudiri. Et est dñiũ sensualitatis. Unde dicit. [A voce gemit[us] mei.] Idest a voce diaboli q est cã gemitus mei & prima origo ois mali. Cũ mẽdacio suo decepit parẽtes nr̃os dicẽs. Neq̃q̃ moriemini sed eritis sicut dij scientes bonũ & malũ. Gen. 3. Ab illa iq̃uã voce adsit os meũ .i. rõ mea carni mee .i. sensualitati vt iã dñet[ur] in nobis sensualitas. Dr̃ aũt os rõ q[uia] os firmũ: forte: & solidũ est. sic dz eẽ rõ. Alij tñ hunc v̾siculũ sic exponunt. A voce gemitus mei. Idest p nimio dolore peccati q[ui]ẽ voce gemit[us] exp̃ssi adhesit os meũ carni mee. Hoc ẽ cuti mee: q[uia] reuera & ipa cutis caro ẽ. q̃si dicat: ita exsiccaui me ipm & cõtabui vt sine carne essem & os meũ deficiẽtib[us] carnib[us] cuti mee hereret. Discãt h[ic] pctõres q̃uo agere dẽant penitẽtiã. Enumerat[ur] suis miserijs enumerat mõ sua merita vt sic plus iudicẽ moueat ad clemẽtiã. Et iõ dicit.

M Exempla penitentium.

Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nocti/

Diuersa gr̄a penitentium per noīa volucrum declaratur.

corax in domicilio.

¶ Per hec noīa volucrū (vt arbitror) di-
uersa nobis penitētiū gr̄a declarātur.
Per pellicanū q̄ pullos occisos tribus
dieb⁹ lugēs tādē sanguīe suo viuificat
eos penitētes itelligere possum⁹: q̄ op̄a
sua p̄ pctm̄ mortificata lugētes tribus
dieb⁹. s. ↄtritione: ↄfessiōe: ꝛ satisfactōe
viuificant. Quia ꝟo addit solitudinis
dat itelligere pniaꝫ hr̄miticā q̄ fit in so-
litudīe vbi bitāt hr̄mite. Et qm̄ hic mē-
tio de pellicano fit. iō breuiter qd̄ d̄ illa
aui phyſiologi volunt recitabo. Aiunt
enim pellicanū auē egyptiacā esse cico-
nijs corporis magnitudīe ↄsimilē: q̄ nā-
li macie semp̄ affecta est. tenso intestino
p̄ viscera: q̄cq̄d escaruꝫ accipit sine aliq̄
decoctione trāsmittit. Hinc fit vt adipe
ꝓprio minime farciat̄: q2 puissimo suc-
co ciboꝝ reficit̄. Que nō gradatiꝫ vt ce-
tere aues volat: sꝫ delectatione solitaria
se ↄsolat̄. Eoꝝ vnū genus est qd̄ in sta-
gnis inhabitāt. Aliud (vt dictū est) qd̄
in desertis locis secretisq̄ꝫ versat̄. Per h̄
igit̄ auiū genus pulcherie significant̄ he-
rimite: q̄ hoīuꝫ ↄsortio d̄relicto: timore
dn̄i remota se afflictione cruciant. Hoc
ꝟo qd̄ seq̄t̄. [Fact⁹ suꝫ sicut nocticorax
in domicilio.] Aliud genus penitētiuꝫ
introducit̄. Ut puta eos: q̄ i medio pra-
ue ꝛ puerse nationis habitantes de no-
cte q̄runt sibi cibū vite eterne. Noctico-
rax enim greco vocabulo di noctis cor-
uus: quē qdā bubonē qdā noctuā eē di-
xerūt. Alij magis coruo magnitudine
ꝛ colore ↄsimilē: quē sp̄aliter in asie ptī-
bus iueniri posse testant̄. Istū sicut ful-
gur diei abscōdit ita aduētus noctis ꝓ-
ducit: ꝛ ↄ̄ ↄsuetudines auiū: tunc magl
vigilare: ꝛ escas q̄rere incipit qn̄ se in so-
porē aīantia cūcta cōponūt. Ita penitē-
tes aliq̄ nocturno tp̄e escas aīe solicita
curiositate pq̄rūt. Mō psalmodie ope-
rā dando: mō elemosinas faciēdo; mō
carcēs occulte visitando. solū deū vult
hr̄e testē cui caligo noctiū n̄ tollit aspe-
ctū. Uenit ad tertiū gen⁹ pniūm dicēs.

¶ Uigilaui ꝛ fact⁹ sum sicut pas-
ser solitarius in tecto.

¶ Ponit hic tertiū gen⁹ penitētiuꝫ qd̄
arbitror claustrales intelligi: q̄ diabo-
li isidias formidātes sp̄alr̄ se ad ecclesie
scepta ↄferūt: ꝛ i ei⁹ p̄fectōe manētes tu-
tissime p̄seuerāt. Est. n. passer auis puā:
sꝫ nimia sagacitate solicita. inter aues
vnica cautiōe munita ad domoꝝ fasti-
gia celsa cōcurrit vt a suspectib⁹ casib⁹
reddat̄ aliena: q̄ multis p̄iculis ꝓbat̄
obnoxia. Sic claustrales pui sūt p̄ hu-
militatē: sagaces ac soliciti in opib⁹ vir-
tutū. celsa tecta cōscēdūt cū ad mōtē re-
ligiōis accedūt. Quib⁹ p̄ psalmistā dr̄.
Trāsmigra i mōtē sic passer. Ad cumu-
lū āt mali qd̄ sustinēt penitētes ēīq̄ꝫ ma-
ligni. eis verbis iniuriosis iproperant.
Unde cōsequenter subiungit.

¶ Tota die exprobrabant mihi
inimici mei: ꝛ qui laudabant me
aduersum me iurabant.

¶ Hic ponit rōnes q̄re vult velociter
exaudiri. q̄ rōnes sumunt̄ ex ꝟbo mali-
gnoꝝ. ꝛ circa h̄ duo fac̄. Pmo ponit ex-
probratōes malignātiū. Scđo assignat
rōnē exprobratōis. ibi [Q2 cinerē.] Cir-
ca p̄mū duo facit. Pmo ponit exprobra-
tionē inimicoꝝ. Scđo amicoꝝ falsoꝝ.
ibi [Et q̄ laudabāt me] Dicit ḡ. Tota
die exprobrabāt mihi inimici mei. hoc
diabolice ↄstat eē malitie: vt seruos dei
q̄s tyrānica nō p̄t p̄sumptiōe cōprime-
artificiosa poti⁹ illusiōe decipiat. Ut q̄
ap̄tis terrorib⁹ nō cedūt. derisoria ma-
gis icrepatiōe flectāt̄. [Tota die] dicē.
i. assidue exprobrabāt. i. isultabāt mihi
inimici mei verbis iniuriosis. Nec tm̄
apti inimici exprobant: sꝫ ꝛ amici falsi
detrahere solent bonis viris. Un̄ sublū-
git. [Et q̄ laudabāt me.] vꝫ in aperto
fauiendo mihi: aduersum me iurabant
detrahendo in absentia. Et vt cresceret
ipsius obprobrij magnitudo: dicit eos

in ipsa

Ami- cie- aboli- cep-

In ipsa detestatione iurasse. Sic.n. peruersis cõsuetudo est dicere. Si talẽ vitã nõ habeã q̃lẽ iste sustinet: q iã nõ viuis hoibus: sed cadauerib⁹ potius vr̃ cõsimilis. Consequenter cũ subiungit.

Quia cinerẽ tanq̃ panẽ manducabam: et poculum meum cum fletu miscebam.

Causam hic reddit cur ab inimicis vel a notis in eius facie malediceret. Uita .n. penitẽtis grauis ẽ iniq̃s: q̃m dissimilis est opib⁹ eorum. Cinerẽ aũt tanq̃ panẽ penitẽs mãducat: cũ de memoria infirmitatis sue reficit̃. Et h̃ multum roborat hoiem ꝯ peccata. Uñ in die cinerum qñ assumit̃ bellũ ꝯ vitia iponit̃ cinis sup capita penitentiũ. et dr̃ eis. Memẽto hõ q̃a cinis es: et i cinerẽ reuerteris. quasi dicat. Per h̃ te defendes a tẽtatione pctĩ. Hieronym⁹: facile ꝯtẽnit oia q se semp cogitat moriturũ. Ad lr̃am ẽt de penitẽtibus q̃busdã auditũ est. q̃ panẽ cineri miscebãt: et lixiuio ꝯficiebant. Uel p cinerẽ viles cibos q̃b⁹ penitẽtes cõmuniter pascunt̃ itelligas Hieronym⁹. Nõ refert seruo Dei de q̃b3 p̃ciosis cibarijs cõficiat stercora. Et poculũ meũ cum fletu miscebã. Idest delectationem aliq̃nã. Si qñ habebã cũ fletu miscebam. Sciẽs q̃m risus dolore miscebit̃: et extrema gaudij luct⁹ occupat. Ut dr̃ prouer.14. Hic aũt flet⁹ fit. precipue timore diuini iudicij. Unde subiungit.

Memoria infirmitatis et mortis multum roborat hoiem.

A facie ire indignationis tue: q: eleuans allisisti me.

Coma istud ad sup̃iora conectit̃: vt grãdis illa penitẽtie magnitudo ex ira: et indignatione dñi nasceret̃. Dicit eni. A facie ire: et indignationis tue. Ira et idignatio faciẽ nõ hñt corporalẽ: sed timẽtibus sub imagine semp apparẽt: ideo talẽ austeritatẽ sustinebã considerãs aduentũ tuũ: et futurũ iudiciũ. ne. s. graniorẽ icurrerẽ penã i purgatorio vl̃ i iferno pp pctõꝝ meoꝝ grauitatẽ. Ira .n. ad vltionẽ p̃tinet: idignatio ad motũ animi mediocrẽ. Indignamur siq̃dẽ et filijs. Irascimur aũt ipetu grãdiore iure puniẽdis. Addidit. Q: eleuans allisisti me. Eleuat enim dñs suis bñficijs hoiem: quẽ ad ymaginẽ suã (q̃ oia aialia supat) creauit. Cui opes ꝯfert: vitã ꝯcedit: seculi gloriosã largit̃: et in oium fac celebritate v̄sari: s3 dũ i supbiã tumida mortaliũ corda ꝯscẽderint: tanq̃ moderator eximi⁹ a collata largitate subtrahit̃: vt ille solertes aduertant non fuisse ꝓpa bona: q̃ subito ꝓbant̃ erepta: sed hanc allisionẽ felicẽ esse nõ dubiũ est. sicut alibi dctm̃ est. Bonũ mihi q̃ humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Inde enim cõpunctio nascit̃: inde aiaꝝ medicina p̃stat̃: qd̃ et iste penitẽs nõ ingratus: s3 potius emẽdatus enumerat. Notãdũ tñ est: q̃ versus sup̃iores ad litterã p̃nt exponi de dauid. Ut dicat ipe. Siĺis fact⁹ sum pelicano solitudis: et sic nocticorax in domicilio fugiẽs a facie absalon filij mei. Et vigilaui p montes sic passer. Et inimici mei. s. semei et alij tota die exprobrabant mihi dicentes. Egredẽ vir sanguinũ. Et achitophel et alij q añ laudabãt me i facie: postea aduersum me iurabãt. Et tũc oia p̃nt exponi de Xp̃o cui⁹ ipe Dauid figurã gerebat. Itẽ oia p̃dicta poterat dicẽ popul⁹ existẽs in captiuitate babylonica. Et ẽt populus existẽs in ꝑsecutiõe antiochi. Uñ in declaratione mãe huius psalmi tetigim⁹ oẽs has historias. S3 q: ad ꝓpositũ p̃ijum psalmos istos exponim⁹. iõ moralẽ expositionẽ sum secut⁹. Quocũq̃ tñ: et ꝓ q̃cũq̃ exponãt̃ oia p̃dicta: vnusq̃sq̃ põt dicere versum q sequitur.

Eleuat dñs suis bñficijs homines.

Dies mei sicut vmbra declinauerunt et ego sicut fenum arui.

Nã sicut p̃nte sole oia viuũt vñ et aer dr̃ viuere q: est illuminatus: et herbe aliq̃ tm̃ viuunt quantum sol est p̃ns et sole absente illico mortificãtur et indi

nant vt pz de flore cucurbite et de her/
ba que dicitur herba solis. Ita fit in vi/
ta humana. Nam tm homo viuit quã/
tum deus vitã influit. Et in tantũ bene
operat inquãtum a deo adiuuat. Et in
tm prosperat inqʒtum deus sibi fauet.
Sed si deus auertit ab eo oia bona ei
deficiũt et sic deficit et inclinat sicut vm
bra: et ideo ait ppheta in psona vniuscu
iusqʒ. Quia eleuãs allisisti me a te abij
ciendo. Ideo dies mei tã. s. vite qʒ pspe
ritatis ac gre tanqʒ vmbra declinaue/
runt et defecerũt deficiẽte sole. s. christo
ab vno quoqʒ. Et ego sicut fenum arui
deficiẽte mihi humore gre. postqʒ fui a
te abiectus et per pctm separatus. Cõ/
pleta est ingentiũ afflictionũ enumera/
tio luctuosa. Nũc videamus qd nobis
scda pars principalis indicare videat.
Dicit ergo propheta.

¶ Tu autem dñe in eternuz per/
manes et memoriale tuũ in gene/
ratione et generationem.

¶ Nam postqʒ iste paup ac penitẽs su
perius (vt iã pdiximus) querelã et mi/
serias suas explicauit. In hac pte que/
rit remediuz et inuocat Xpm vt veniat
per grãm ad liberandũ eũ ab omni mi
seria: et restituat ei vitã eternã. Et circa
hoc duo facit. Primo poscit remediuz
scdo pmittit grãs agere pro bñficijs re
ceptis. ibi. [Scribant.] Dicit g. [Tu
aũt dñe in eternũ pmanes.] Idest stabi
liter sine defectu et mutatione et sine po
testatis diminutiõe: q viges ad me libe
randũ sicut viguisti ad me humiliãdũ.
R Mla Et iõ ppiciari potes cuz volueris. [Et
dei dici memoriale tuum.] Idest memorabilis
tur me mĩa tua: que iõ dr memorabile dei et qa
morabi nunqʒ obliuiscitur misereri Esaye. 49.
le. Nunqd obliuisci põt mulier infantem
suũ vt nõ misereat filio vteri sui? Et si il
la oblita fuerit ego tamẽ nõ obliuiscar
tui. Ecce. h. in manibus meis descripsi
te. Muri tui corã oculis meis semper.
Uel memoriale tuũ. Idest pmissuz me
morabile de venia igemiscẽtis est in ge
neratione et gñatione. i. in oẽs gñatio/
nes. Memoriale. n. vocam⁹ aliqd egre
giũ factũ memoria dignũ per qd cõue/
nientissime mĩam dei itelligimus. Plus
eni opatus est circa genus humanũ ex
misericordia qʒ ex iusticia. Nam,

¶ Tu exurgẽs misereberis syon:
qr tps miserendi: qr venit tẽpus.

¶ Commonet nos paup iste sanctissimus
qʒtum simplicis: ac fidelis viri pualere
possit oro. Ut ille: qui pus nec hoiuz se
dignum aspectibus existimabat: ne vel
diei ipsius libertate gauderet: q cinerẽ
sicut panẽ mãducabat: et potũ suũ cum
fletu miscebat: nũc (si fas est dicere) qsi
ipm dñm ad pmissa cõpellit. vt labora
ti eccle oculi sui pietate pspiciat. Exur
gens dr quasi dormiẽti: q diutius sub/
uenire distulerat. Mar. 4. Exurgẽs co
minatus est vento: et dixit mari. tace et
obmutesce. Math. 8. legit de Christo
ascendẽte in nauiculaz cũ discipulis. qr
ipse cepit dormire cũqʒ nauis pcliitaret
fluctibus ceperunt clamare apli. Dñe
Dñe: salua nos perimus. Ipse ho inqt
euãgelista dormiebat. Nã si dñs super
nos vigilaret qũo tot mala nos oppri/
merẽt? Dolet eqdẽ aius nr̃orum tẽpo pp
ruinas et mala psequi (vt dicit Hiero/
nymus ad Heliodo p.) Uiginti et eo am
plius anni sunt q inter cõstantinopolim
et alpes iulias quotidie romanus sanguis
effundit: Scithiã: Thraciã: Macedo
niã: Dalmatiã: cũctasqʒ pãnonias: Got
tus: Quadus: Alanus: vastant: trahũt:
rapiũt. Quot matrone: quot virgines
dei: quot ingenua nobiliaqʒ corpa hijs
bellis ludibrio fuere? Capti pñbyteri:
interfecti epi: subuerse eccle. Ad alta/
ria xpi stabulati eq: martyrũ effosse reli/
quie. Ubiqʒ luctus: vbiqʒ gemit⁹ et plu
rima mortis imago. Ergo exurgẽs mi/
sereberis syon. i. eccle tue. Nõ babylo
nis

nis.i. gentis aliene ꝛ infidelis. q̄ venit vt destruat h'ditatē tuā ꝛ polluat tēpla sctā tua. Speramus qꝛ faciet dñs miaꝫ suā syon. [Quia venit tēpus miserēdi eius: qꝛ venit tps.] Satis o dñe sustinuimus tribulationē. Tēpus ergo est vt oculo miē tue nos respiciēs habeamus cōsolationeꝫ. ꝫach. p. Dñe exercituū vsqꝫquo nō misereberis hierusaleꝫ ꝛ vrbiū iuda qbus iratus es? Quasi dicat tēpus miserēdi venit vt miserearis. hierusalē.i. eoꝝ q semp pacifici fuerūt: tibi nō ꝯrij per pctm̄ mortale. Et vrbiū iuda qbus iratus es.i.eoꝝ: q ꝛ si te per pctm̄ offenderūt tm̄ confitent pctā ꝛ penitentiā agunt. Cōfidant ergo xpiani ꝛ qui agūt pniam: qm̄ venit tps miserēdi ꝛ saluandi. Et vere misereberis dñe.

¶ Qm̄ placuerūt seruis tuis lapides eius ꝛ terre ei⁹ miserabūtur.

¶ Subtiliter versus iste tractādus est: vt possit agnosciqꝫ quos seruos: quos lapides: quos terrā p allegoriā velit intelligi. Seruos dñi vt qdā volunt dicit aplos ꝛ pphetas: q deuotis mētibus eius impleuerūt seruitiū. Isti serui lapides.i. xpianos: qui diuina firmitate viguerūt bn̄placitos habuerūt qn̄ in eis pdicationē suā pficuā eē cernebāt. Miserti sunt ēt ꝛ terre.i. pctōribus q erant in syon. de gētibus cōgregandi. Terre vtiqꝫ siles: qm̄ carnalia sapiebant. Alij moralē sensuꝫ psequētes: (p lapides q duri sunt) tribulatiōes dicūt pūt intelligi: q̄ lꝫ dure sint tn̄ placent seruis dñi. Vn̄ ecclesia cantat de beato Stephano lapides torētis illi dulces fuerūt. Verꝫ qꝛ nō sola duritia vel austeritas vite sufficit ad merendā vitā eternā. sine pietate. Quia vt ait apl's prie Thim.4. Corporalis exercitatio ad modicū vtilis est: pietas tn̄ ad oīa valet. Vn̄ subdit. [Et terre eius miserebunt.] Id est si qd terrenū si qd repchēsibile in aliquo viderēt cōpatient. Iere.9. Quis dabit capiti meo aquā ꝛ oculis meis fontē lachrimaꝝ. ꝛ plorabo die ac nocte iterfectos filie ppli mei? Dat adhuc ꝛ talis sensus moralis. Qm̄ placuerunt seruis tuis.i. angelis ꝛ pdicatoribus lapides eius.s. syon vel ecclie vlis.s. sctī qui sunt sicut lapides firmi ꝛ fortes in fide: ꝛ pfecti in vrtutibus: ꝛ terre.s. pctōrū. Nā pctōres per terrā significant: qui sunt infirmi ꝛ miīa indigētes. Miserebunt pcurātes eoꝝ pmotionē in bonū vt fructū sanctitatis exhibeant. Et inde sine per hoc.

¶ Timebūt gētes nomē tuū dñe ꝛ oēs reges terre gloriā tuam.

¶ Quasi dicat. Licet sui tui sint ꝛ placeat eis vite austeritas ꝛ opera miē habeant: tn̄ sciētes se gentilitatis vitia habere vel habuisse (timebūt nomē tuū) qd est dñs Exo.15. Dñs nomē illi. Nec tm̄ in malis opibus: sed ēt in bonis timendū est. Unde bn̄ subiūgit. [Et oēs reges terre gloriā tuā.] Et ad lr̄am potest intelligi. Et vtrūqꝫ ad vtrūqꝫ referendū est. Quia ꝛ gentes ꝛ reges timebunt nomē tuū. Et gētes ꝛ reges timebunt gloriam tuam. Et hoc ideo.

¶ Quia edificauit dñs syon: ꝛ videbitur in gloria sua.

¶ Versus iste de supioribus pēdet: qm̄ oēs gentes lo. timebūt dñm ꝛ reges ei⁹ gloriā formidabūt: qꝛ edificata est syō. Hoc est mr ecclesia de viuis lapidibus fabricata: vt iā ipsi lapides in structurā currāt: ꝛ nō in ruinā. Et in ea.s. syon cultura dñi vsqꝫ ad finē mūdi sine intermissione pficiat. Iste aūt dñs: q edificauit syon: edificauit ꝛ aiam speculatiuā ꝛ altam bonis opibus. In cuius edificatione pro fundamēto posuit fidē: pro pariete spem: pro tecto charitatē. Qui cū edificaret syō.i. ecclesiā ꝛ quereret aiamaꝫ nostrā visus est tm̄ in infirmitate. At Xo cū venerit iudicare: vt vnicuiqꝫ reddat pro meritis ꝛ apparuerit in maiestate sua: tūc scilicet in iudicio quādo

Margin notes: Serui dñi sūt angeli ꝛ predicatores. — Pctōres per terrā significantur. — Serui dñi sūt apli ꝛ pphete. — Per lapides intelligūtur tribulatiōes. — Syō ecclesiā significat

hedos sequestrabit ab agnis: in gehe/nnam impios mittēs: iustisq3 donās beatitudinem sempiternā: videbit in gloria sua. Mar. 13. Tunc videbūt filium hoīs venientē in nubibus cū vtute multa. Sed anteq3 illud fieret vel hoc fiat.

ℭ Respexit in orationem humilium ꝛ nō spreuit precem eorum.

ℭ Respexit oculis misericordie: misericordis: misericors ꝛ miserator dn̄s. In orationē3 nō oīum: sed humiliū. Ecclesiastici. 35. Oro humiliātis se nubes pe-

3 netrabit. Alia littera h3 pauperū. Pauperes aūt appellat fideles xpi. Qui licet mūdo sint egeni tn̄ deo sunt diuites.

(Margin: Pauperes sunt fideles xpi.)

Horu3 aūt orōnem nō solū dicit esse respectam: sed et non spretā. Minus hic dicit ꝛ plus itelligit. s. q exaudiuit. Ecclesiastici. 35. Non despiciet preces pupilli. Et notāter dicit respectā esse orationē pauperū: qr oia ille etiā incorporalia intuet' cuius oculis nihil pbatur occultū. Ipsius aūt respicere est nō spernere. Discant peccatores. Discant penitentes humiliter deū orare. Orando gemant: cinerē tanq3 panē manducēt: potū suū cū fletu misceāt: ne i futuro: fero querāt: inaniter petant: frustra pulsent: foris cū virginibus fatuis remaneant. Et qr hec bona: sunt vtiliā: subiūgit.

ℭ Scribantur hec in generatione altera: ꝛ populus qui creabitur laudabit dominum.

ℭ Pauper ille peccator. recordatione cōtritus. vigilijs ꝛ anxietate cōfectus. Iam quasi ppheiali honore decoratus precipit vt scripture testimonio etas futura discat: quod in pn̄ti se pdicasse cognouerat. Scribant' v3: nunc. [Hec.] que dicunt' de miseratione syon: ꝛ eius edificatione: nō in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis. Nō tamē dicit a quo scribantur: qr spiritussanctus scribit in corde. Job. 31. Librum scribat ipse: qui iudicat. Predicator ēt scribit. Psalm⁹. Lingua mea calamus scribe. Cū ergo dicit [In generatione altera.] Populum vtiq3 christianū intelligit: q ab illo porre scōa est: in quo scā est mutatio dextere excelsi. Hec aūt scriptura excitat memoriā ad laudandū dn̄3. Unde sequit'. [Et ppls: qui creabit' laudabit dn̄m.] Creabit' de futuro dixit. Idest per gratiā baptismatis regenerabit'. Iste sine dubio laudabit dn̄m: ad cuius salutē3 venit: p quo ptulit occidi: ad cuius spē tertio die resurrexit a mortuis. Hic laudabit dn̄3. (nouo. s. cantico.) Uel ppls: qui creabit' per pniam. Idest de nihilo aliqd efficit': qr petm̄ ꝛ peccator nihil sunt. Eze. 28. Nihil factus es ꝛ nō eris in perpetuū. Hic populus laudabit dominū pro tantis bn̄ficijs susceptis maxime pro sua reparatione. Et qa supra dixit. [Edificabit dn̄s syon.] Et iterū. [Scribant' hec in generatiōe altera.] Modo vtrūq3 declat. s. quō edificauit ꝛ qd dixit esse scribendum. Dicens.

ℭ Quia prospexit de excelso sancto suo: dn̄s de celo i terrā aspexit.

ℭ Hec est tertia pars pncipalis huius psalmi: in qua paup iste finiuit vba gemituū ꝛ cepit vba consolationū. Nam in pcedentibus audiuimus eū gementem: mō audiamus gaudentē. Ideo aūt gaudentē: qr sperantē. Ideo sperantem qr nō de se psumentē. Hec aūt pars diuidit' in duas. Primo ponit bn̄ficiū: qr eū dn̄s pspexit. Scdo assignat causas: quare voluit eum dn̄s prospicere. ibi. [Ut audiret.] Dicit ergo. Quia prospexit. s. oculo sue misericordie de excelso sancto suo v3 habitaculo. i. d sinu patris. Prospexit quidē ad nos oum fragilitatē3 nostre humanitatis asumpsit: quia per ipsum facti sumus liberi: facti immortales: ꝛ in spe maxima collocati: si ad eum mereamur prona mente conuerti. Et vt sensus nobis euidentius appeat: sequit'. [Dominus de celo in terram

in terrā aspexit.]Legit.n.psalmo deci mo. In celo sedes eius. Inde igit̄ ꝓspe xit in terrā.i.ad nostri corporis fragili tatē: que mundi vicijs tenebat̄ obno xia.[Prospexit ex alto.]Ut humiles videret: ⁊ inde humilis ad humiles ve niret. Et ex alto factus est humilis vt humiles exaltaret. Respexit vt misere ret: descendit vt vincula qbus nexi era mus absolueret. Unde sequitur.

¶ Ut audiret gemitus cōpedito rum: vt solueret filios itercēptoꝝ.

¶ Hic incipit causas reddere cur dn̄s de celo in terrā prospexit.[Ut.s.audi ret gemitus cōpeditoꝝ].i.penitentiū q prius erant astricti rhetibus pecca toꝝ. Nā cōpedes dicere possumus dif ficultates bene operādi: ⁊ resistēdi ma lo. Et pn̄t assignari decē.p̄. Ignorantia. De qua Job.8. Hesterni qdē sumus: ⁊ ignoramus.2°. Impotētia scd̄e Corin. 3. Nō sumus sufficientes aliqd cogita re a nobis.3°. Corruptio: Ecclesiastici.8. Memēto: qr oēs in corruptiōe sumus. 4°. Negligētia: Ecclesiastici.7. De negli gentia purgat te cū paucis.5°. Lassitu do. scd̄e Cor.p̄. Supra moduz grauati sumus.6°. Hostiuz impugnatio.2. Pa ralipo.20. In nobis nō est tāta fortitu do vt possim⁹ huic multitudini resiste re.7°. Praua ꝯsuetudo. Judicū.2. Nec dimiserūt viā durissimā p quā ambula re consueuerāt.8°. Coactio. Ro.7. Ui deo aliaz legē in membris meis repu gnantē legi mētis mee.9°. Timor. Ps̄. Incēsa igni: ⁊ suffossa. Ibi dicit glo. q oē pctm̄ ꝓuenit aut ex amore male in cedente aut ex timore male humiliāte: Matth.10. Nolite timere eos q occi dunt corpus.10°. Mala societas. Ps̄. Cū peruerso peruerteris. Ps̄. Cōmixti sunt inter gentes: didicerunt opa eoꝝ. Sequitur.[Ut solueret].i.liberaret (a paternis erroribus vel nodis pecca toꝝ).[Filios interemptoꝝ.]Fraude

AA Compedes dicere possumus difficultates bene operādi ⁊ resistēdi malo.

diaboli.i.occisoꝝ sicut mortuoꝝ: ⁊ dā natoꝝ. ne sic dānarent̄ sicut pr̄es eoꝝ. Ad hoc aūt audiuit: ⁊ soluit.

¶ Ut anuncient in syon nomen dn̄i: ⁊ laudē eius in hierusalē.

¶ Anūciatum est.n.in materiali syon nomen dn̄i dum ibi primū diuersis lin guis magnalia dei locuti probant̄ apo stoli. Hinc factū est vt a locali hierusa lez velut a purissimo fonte per ecclesiā generalem: pia dn̄i p̄cepta decurrerēt. In syon ergo anunciatur nomen dn̄i hoc est in ecclesia militante: que adhuc per speculū videt: ⁊ gloriam dn̄i a lon ge speculat̄. Et laus dn̄i anunciat̄ in ce lesti hierusalē: que visio pacis dr̄: cuius habitatores facie ad faciē vidētes di uinam essentiā laudant creatorem suū in eternū. Ad hoc auditus est gemitus penitētiū. Ad hoc soluti sunt peccato res. Nā peccator anteq̄ʒ soluat̄: non dʒ alijs nomen dn̄i anunciare. Non.n.est decēns lingua feda laudare deū Eccle siastici.15. Nō est speciosa. Laus in ore peccatoris. Alioqn spūs dn̄i p psalmi stam dicet tibi. Quare tu enarras iusti tias meas: ⁊ assumis testm̄ meum p os tuū? Tu vero odisti disciplinā: ⁊ ꝓieci sti sermones meos retrorsum. Causas adhuc enumerat cur gemit⁹ cōpeditoꝝ auditus est: vt.s.ꝯueniēs ppl's in vnuʒ laudes dn̄i ꝑsonaret. Ūn̄ subiungit.

BB Peccator non dʒ alijs nomen dn̄i anūciare.

¶ In conueniendo populos in vnū: ⁊ reges vt seruiant dn̄o.

¶ In conueniēdo dicit.i.ad cōuenien dum populos in vnū.i.in vnitate fidei ⁊ moꝝ. Nā quāuis populus iste de di uersis mundi ptibus aggreget̄: ad vnū tn̄ conueniūt. dum vna fidei regula cō tinet̄. Sic ezechias propheta testatur 37. Hec dicit dn̄s deus. Ecce ego acci pio omnē domū israel de medio gētiū in quas intrauerunt ibi: ⁊ congregabo eos ab oībus q in circuitu sunt eoꝝ: ⁊ inducam eos in terrā suaz: ⁊ dabo eos

in natione vna. Et aplus Ephe.4.ait. Unus dñs: vna fides: vnum baptisma: vnus deus: 7 pr om niū q est sup oia: 7 p oia: 7 in oibus nobis. Quapropter illi vere dicēdi sunt ꝯuenire in vnū: qui inseparabili trinitati .i. vni deo credere deuota mente festinant. Sequit. Et reges vt seruiant dño. Quia non tm̄ pau ac mediocres populi: sed ēt reges terra: 7 principes populoꝝ in ecclesiastica vnitate: 7 virtute pnie conuenerunt vt seruiāt dño celoꝝ ac totius vniuersi. quoniā ipsi seruire: regnare est. Illis autem anunciantibus.

¶ Respondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuncia mihi.

¶ Hec est q̄rta ps huius psalmi. Ubi pauper iste: ac penitens: breuitatē suā diuine ꝯferens eternitati: suā transitu rani: 7 illā mansurā asserit. Dicit ergo. [Rñdit ei 7c.] Queri solet. Quis rñ
CC Qō. dit? Cui? Et vbi? Utiqꝫ penitens rñdit dño respondit: q eū ad credendū: 7 bene operandū vocare dignatus est. Nā
DD Dñs vocat multipliciter. dñs multipliciter vocat .s. Inspiratiōe: Signo: Uerbo: Flagellis: Beneficijs: Cui rñdere debemus. nō lingua: sꝫ vita: non voce sed fide: nō clamore sꝫ corde. Ubi aūt rñdendū est? In via virtutis. qua in doloribus q̄dē gradimur: 7 in tribulatione comeamus. Uia virtutis ad quā nos dñs vocat: est illa via. de qua Exoð.5. Ait moyses. Deus hebreoꝝ vocauit nos vt eamus viā triū dieꝝ in solitudinē: 7 sacrificemus dño deo nostro. Que vtiqꝫ via recte pniam significat: quā sine virtute magna non pōt aliquis aggredi aut per ambulare Exo.14. Scio ꝙ non dimittet vos rex egypti .i. diabolus vt eatis nisi p manū validā. Quid tm̄ iste penitens rñdeat audiamus. [Paucitatem dieꝝ meorū nuncia mihi.] Nunc pauper iste cupit agnoscere finē suū: vt cito ad illam beatitudinē (quā dñs sanctis pmisit) accedere mereat. Dicit ergo. O deus paucitatē siue breuitatē dierū meoꝝ .i. vite mee nuncia mihi .i. fac me attendere ne transitorijs inhereā: sed vt in ipsis bonis opibus perseuerē: 7 ad regem illā celestis regni velociter perueniā. Ual-
EE Breuitaté vite cogitare est vtile. de .n. ad eternitatē anime proficit cū ei deus breuitatē vite sue ad memoriā reducit. Nā cū finem suū proximū cogitat: minus eam peccare delectat. Hinc Ecclesiastici.7. dicitur. Memorare nouissima tua 7 in eternum nō peccabis. Uñ 7 plato solebat dicere summa phylosophia est assidua mortis cogitatio. Et quia tendo ad eterna.

¶ Ne reuoces me i dimidio dierum meorum: 7 in generatione: 7 generationē anni tui.

¶ Prioris petitiōis volūtas apta est: q2 nō pro vite ambitu supplicabat: qui petijt ne ad dimidiū dieꝝ suoꝝ .i. transactā etatē reuocet. Reuocat .n. in dimidio dieꝝ suoꝝ: q ad antiqua delicta reuertit. Per dimidiū dieꝝ suoꝝ iuuentutem significat: in qua lubrica plerūqꝫ voluptas aperit: 7 etatis feruore cria plus amant. Et tūc minus eterna diligimus cū in delectationē presentis vite oculos cordis intēdimus. Cū vero transitoria oia cogitamus magis ad amanda celestia excitamur. Dies mei exigui sunt: sed in generatione: 7 generationē sunt anni tui. Anni domini per tropologiā dicuntur. Quoniā anni proprie illoꝝ sunt quibus: 7 ipsa tēpora cōmutant. Per annos ergo dñi eternitas intelligit: q anni non transeūt nec mutantur. In qbus nihil est p̄teritū: nihil futurū: vbi nō est aliud nisi est: quia.

¶ Initio tu dñe terrā fundasti: 7 opera manuū tuarum sunt celi.

¶ Hic propheta ostendit qđ a sanctis mentibus non pōt abnegari: quia creator añ creaturas suas sine aliquo initio cognoscitur

54 cognoscit extitisse. Et itēde: qȝ hic opinionē phoꝝ dicētiū mūdū a nullo esse creatum (mirabili breuitate) destruxit. Nā cū dic̄. [Initio tu dn̄e terrā fundasti: ꝛ opa manuū tuaꝝ sūt celi.] Psuasio nephāda phoꝝ ꝯuincit. Et aduerte ꝙ p ista duo. s. celū ꝛ terrā: oēs creature a deo facte itelligunt. Per terrā ēt ecclesia: ꝛ p celos Apłi pn̄t intelligi. In qbꝰ celis manēs deus itonuit pceptis: choruscauit miraculis: irrigauit terrā ibre veritatis. Adhuc p terrā: nāȝ hoīs accipere possumꝰ. Hāc aūt dn̄s fundauit ꝛ cōfortauit (initio) vite hoīs qn̄ p baptismū regn̄atꝰ est: ꝛ in fide fundatus. Uel (initio) fundat terrā cū peccatoreȝ istabilē (pmā grāȝ ifundēdo.) stabilire fundat. [Et opa manuū tuaꝝ sūt celi] .i. celestes viri. phi. 2. Deꝰ. n. est: q opat in nobis: ꝛ velle ꝛ pficē pro bona volūtate. Qūocūqȝ tn̄ celū ꝛ terra accipiat: deus tn̄ fuit an̄ oīa creata: ꝛ postqȝ oīa mutata fuerūt pmācbit. vn̄ ꝯn̄r subdit.

Opinio philosophorū: ꝙ mūdus a nullo iceptus ꝛ ꝙ in eternuȝ permanebit destruit.

¶ Ipsi peribūt tu aūt pmanes: ꝛ oēs sicut vestimētuȝ veterascent.

¶ Hic scōa phoꝛuȝ erronea opinio destruit: q volūt mūdū sine fine māsurū. Nā cū pnūciat. [Ipsi peribunt.] Finē celos hre declarauit. Nec aliqs in stellis gentili erroꝛe cōfidat cum eas imutandas esse sentiat. Peribūt quidē celi nō ẜm substantiā: sed quo ad aliquā dispōnē seu q̈litatē. Uel celi. i. iusti ẜȝ coꝛpus peribūt lȝ in melius mutabunt in resurrectione. Tu aūt pmanes oīno imutabilis: q mutari nō potes Boetiꝰ. Stabilisqȝ manēs das cuncta moueri. Et omnes sicut vestimētū veterascēt: a statu in quo modo sunt. Dicendo enim oēs (vt arbitroꝛ) nō ibi angelos: nō spirituales creaturas designat: q̄ in sua dignitate māsure sunt: ẜȝ illi q̄ comutationi pbant obnoxia: qđ aūt dicit sicut vestimētū veterascēt hoc ad carnis fragilitatē vī aptandum: qđ ēt in euangelio. Matth. 6. noscit ꝯparatū. Ubi ait. Nōne aīa plus est q̈ȝ esca: ꝛ coꝛpus plusq̈ȝ vestimētū. Ipsuȝ enim veterascet quod more vestis morte ꝯsumit. Uel đ peccatoꝛibus hoc intelligit vt sit sensus. Ipsi s. peccatores in sua nā relicti absqȝ adiutoꝛio tue grē pibunt. Tu aūt in te ipso pmanebis: q stabilis atqȝ manēs es. Et qđ dixit. [ipsi pibūt] nō ita qbusdā ꝯuenit ꝙ alijs nō ꝯueniat. Un̄ gn̄aliter subdit. [Et oēs sic̄ vestimentū veterascēt] vetustate pcti de q̈. pꝰ ad coꝛ. qnto. Expurgate vetus fermētū vt sitis noua cōspersio. Und̄ post hec omnia adiungit.

¶ Et sicut opertoꝛium mutabis eos ꝛ mutabuntur tu aūt idē ipse est: ꝛ anni tui non deficient.

¶ Hunc versum cōiter doctoꝛes sic exponūt. [Sicut optoꝛiū mutabis eos.] Optoꝛiū est cōfessio vel pnīa q̄ opiunt peccata. Ps̈. Beati quoꝛuȝ remisse sunt inigtates: ꝛ quoꝝ tecta sunt peccata. s. p pnīam: q̄ dr̄ domus ptegens turpitudinē. Eccł. 20. Mutabis inquit eos de malo in bonū. Uel a non esse ad esse. Et hec est mutatio dextere excelsi: qȝ nunq̈ȝ erūt ad hoc coꝛruptibile reddituri. Nā si coꝛruptioni vlterius subiacerent non dicerent esse mutata. Et ideo dicit. [Et mutabūt] . s. a statu isto ad meliorem. Nā deposita soꝛde vitioꝝ induēt faciē beatoꝝ. [Tu aūt idē ipse es] . s. sine mutatione. Mal. 3. Ego dn̄s ꝛ non mutoꝛ. [Et anni tui nō deficiēt.] Idem positū est ꝯ illa q̄ dicta sunt. Qm̄ dū illa sunt comutabilia: dn̄s sp imutabilis pseuerat: p hoc pphēta oīpotentiā atqȝ dei nām designat: Qȝ reuera ipse ē dn̄s q digna semp opat: ꝛ ipse solus p se nouit esse: q vt sit alio nō eget adiutoꝛe sic hijs tribus versibus ꝛ mutatio creaturarū ꝛ eternitas dn̄i mirabili breuitate descripta sunt. Deinde sequitur hilaris ꝯclusio. ostendēs ꝙ ꝛ nos in beatitudine eterna esse poterimus. Unde dicit.

¶ Filij seruorum tuorum habitabunt: ꝛ semen eorum in seculum dirigetur.

¶ Prudentissime atq3 vtiliter (ofone completa) pauper ille sanctissimus de peccatoꝝ suorū remissione ꝛ de spe future resurrectionis exultans: venit ad terminū psalmi. Ubi oīa sub breuitate cōcludens se cū sanctis eius habitaturum esse cōgaudet. Ubi est spes gloriosa fideliū ꝛ requies eterna iustoꝝ. Dicit ergo. filij seruorum idest immitatores sanctoꝝ [habitabunt] in ipso celo empyreo: q est locus beatoꝝ cu3 Christo. Jo. 12. Ubi ego su3 illic ꝛ minister meᵘˢ erit. Hoc aūt erit merito operū suoru3. [Unde sequit̄ ꝛ semē eorū] i. opatio eorū. [in seculū] i. in eternū [dirigef] v3 ad accipiēdū premiū Apo. 14. Opera illoꝝ sequunt̄ illos. Gal. 6. Que seminauerit homo hec ꝛ metter. O cōditio beata penitentiū: que de reis efficis iustos: de tristibus perenniter letos: de mortalibus absolute ꝑpetuos. Hic malo ꝝ societatē ad tempus habent: ibi angeloꝝ consortia eterna felicitate suscipient. Nolite ergo o peccatores bonis opibus steriles esse: si ad ameni paradisi eterna regna intrare vultis. Sed premittite fetus bonoru3 operum: quos sequamini. Precedant vos opera vestra parare vobis epulas eterne refectionis. [Filij vestri] idest opera vestra ducant vos ad terram promissionis fluentem lacte ꝛ melle: hoc est dulcedine diuine visionis. Ad qua3 perducere nos dignetur ille: qui cu3 esset diues factus est pro nobis paup vt illius inopia nos diuites essemus. Amen.

Orō in fine psalmi dicenda.

Exorabilis domine intēde in orationem supplicum tuorū: vt qui in peccatis detenti: tanq̄ fenum aruimus: respectu celestis misericordie subleuemur. Per dominum nostrum ꝛc.

Titulus sexti psalmi.

De profundis clamaui ad te dn̄e ꝛc. Cui psalmo hic titulus ꝑponitur. Canticū graduum. i. leticia de ascensu ad deū. S3 q2 iste met titulus oībᵘˢ quindecim psalmis gradualibᵘˢ ꝑponit̄. Uñ psalmi graduales nō distinguunt̄ quo ad diuersos titulos l3 distinguant̄ ꝑm diuersas mās. Premittā tñ breuiter aliqua: q̄ ad tituli expōnē attinēt. Pro cuius āpliori declaratiōe est notādū: q templū edificatū p salomonē ī mōte moria seu in area ornā iebusei: qndeci3 gradus habebat: per quos in dictum templum seu domu3 dn̄i ascendebat̄. Ubi summus pōtifex semel in anno. s. in festo ꝓpiciationis non sine sanguie in sancta sanctoꝝ ascendebat. Et ascēsurus singulos psalmos in singulis gradibᵘˢ. s. in q̄libet gradu vnū decātabat. Uñ Esdras scriba replet ᵘˢ spū sancto: intelligēs istos gradᵘˢ tēpli hijs qndeci3 psalmis: ꝛ numero: ꝛ significatiōe ꝯcordare voluit hos de noie graduū intitularē. Esdras. n. fuit: q titulos psalmis ꝑposuit: sicut in ꝑmo notabili huius opusculi diximus. Ut aūt q̄ dicēda sunt plenius cognoscant̄. Uidendū est: quid sit gradus: qs ascensor graduu3: vnde sit ascensus: ꝛ quo: ꝛ qua: ꝛ vbi: ꝛ p quē: ꝛ ad qd. Et l3 apud grecos gradus sit tātum descendentium: apud latinos tñ eque est ascendentium ꝛ descēdentiu3. Hic autem: gradus dicit̄ profectus virtutum: in quibus sola charitas mouet pedē: qua qui plus diligit plus ascendit. Quis ascendit? Uir iustus. Uñ vel quomodo ascendit? A minori virtute ad maiorē. Ad qd ascēdit? Ad deū diligendū atq3 videndū. Ubi ascendit? In corde. Per quē ascēdit? Per christu3: q descendit vt nos ascendere faceret. Et q̄re is plures sint gradus: q2 plures sūt virtutes in qbᵘˢ ꝓficiunt viri iusti: tñ in psalterio dauid nō ponunt̄ nisi quindeci3 cātica graduū. In figura duoꝝ festa menteꝝ.

Templū edit ta lomonē qndeci3 gradus ...

Grad ... eque ... ascē ... mō ... Pꝰ ... per gra dum ... tur.

Patres veteris testamenti ebdomadi: noui vero ogdoade seruiunt.

mentoꝝ. Nā pr̄es veteris testamēti eb domadi.i.septinario seruiebant obseruantes septimā diē septimā ebdomadā septimū mēsem: septimū annū septime decadis: q̄ dr̄ iubileus. Pr̄es vero noui testamēti ogdoade seruiunt: idest octonario: seruantes octauā diē.i.dn̄icam: ob reuerētiā dn̄ice resurrectiōis: ⁊ missionis sp̄us sancti. octauas sanctoꝝ celebrant: expectantes gn̄alem resurrectionē in octaua etate futurā. Et iō p septinariū: ⁊ octonariū. duo testamēta signant̄. Un̄ Eze. 40. legit̄ ꝗ eadē figura ꝙ ascēsus portaꝝ exterioris atrij erat in septē gradibus: interioris aūt in octo. Propter qđ dr̄ et Eccle. 11. Da partes septē nec nō ⁊ octo. Pro ꝯsolatione et legentiū explicabimus singul'r hos qndecī gradus p quos viri iusti atq̄ pfecti ad deū videndū ascendūt. Primus est: a mālis seculi exire: ⁊ vniuerse vanitati renūciare. Scd̄s ē petere diuinā defensionē cui nihil posse obuiare monstrat̄. Tertiūs ē: magnū gaudiū qđ hēt vir sctūs eo ꝙ se: ⁊ alios vidꝫ in ecclīa pura mēte ⁊ caritateq̄ digne deo in hac peregrinatione militare. Quartus est inter q̄slibet angustias ꝯstanter de dn̄o ꝯfidere donec misertus exaudiat. Quintus est vt liberati a piculis nō sibi: sꝫ dn̄o tribuant. Sextus est: ꝯfidentia fidelissimi christiani solidissimis mōtib⁹ cōparata quā hēt in dn̄o ne ꝗlet felices in h̄ seculo. Septimus est: in figura veteris testamēti (qđ p septinariū signat̄) vt superi⁹ diximus: p Xp̄m venturū reuersionem fideliū de captiuitate vitioꝝ q̄si redemptiū de babylonia pphetās. Octauus ē: in figura noui testamēti (qđ octonario numero signat̄) vt fuit supius expositū letitia de ascensu.s. de edificatione: ⁊ pfectu ecclesie quā Christus edificauit. Nonus est: vt pacificus caste timeat: q solus edificat: custodit: ⁊ exaltat. Decimus est: vt q caste deum timet pro eo oīa patienter ferat: qđ nunc et ecclesie

Explanatio. 15 graduū p quos viri iusti ad deum ascēdūt.

expedit inter malos. Undecimus: (quē p manibus hēmus) est: gradus pnīalis supplicatio. Duodecimus est: hūilitas: quā intus ⁊ ex̄ hic se hr̄e ostēdit. Tertiusdecimus: satagit de edificatione spūalis domus dei: sicut dauid ad lr̄as fuit solicitus de edificatiōe mālis tēpli. Quartusdecimus est: charitas p̄rimi: q̄ facit fr̄es habitare in vnū: vn̄ est bn̄dictio ⁊ vita. Quintusdecimus est: charitas dei: nō q' alia sit ꝑtus q̄ diligit̄ deus ⁊ alia qua p̄rimus: sed q̄ diuersos hꝫ actus: ⁊ q̄ ipsa charitate diuersa diligunt̄. Psalmus aūt iste: quē mō intēdimus exponere: est sextus i ordine pnīaliū: vndecimus aūt i ordine gradualiū. In quo notat̄. ꝙ q̄tūcq̄ sit hō pfectus (qđ notat senarius.) Nā senariū numerū in disciplina numeroꝝ ꝯstat esse pfectū: tn̄ dꝫ se reputare peccatorē (qđ notat vndecimus:) ⁊ per ꝯsequens facere pnīaꝫ. Auctor huius psalmi est dauid. Nec turberis q̄ nomē ipsius dauid nō sit appositū in titulo huius psalmi: sed cū glorioso pr̄e Augustino teneas oēs cētū qnquaginta psalmos a dauid fuisse cōpositos. Sicut ad plenū declaratū est in expositiōe tituli pcedētis psalmi. Mā vero huius psalmi est: oīo vere penitētis p liberatione a peccatis. Intentio est monere hoies ad pnīam. Uidēs ergo ppheta: ac timens plus mente q̄ corpore: ne magnis delictoꝝ fluctibus obrueret̄. Clamauit ad dn̄m. Qm̄ nullus pōt esse saluus nisi qui diuina clementia fuerit absolutus. Unde dicit.

Mā et intētio huius psalmi

De profundis clamaui ad te dn̄e: domine exaudi orati̇ōeꝫ meā. ¶ Psalm⁹ iste in duas principales partes

oluidit. In pria ponit penitētis deuota oro. In scda ostendit leta conclusio cū certitudie venie. ibi. [Speret israel in dño.] Penitens iste volēs ascēdere: psiderās infirmitatē suā: ⁊ pfunditatē miserie: clamat ad deū: ⁊ dicit. De profundis. s. peccatorū: ⁊ malorū: ⁊ de magnis tribulatiōibus pro peccatis. Uel de pfundis. i. a profundo cordis: ⁊ de alta humiliatione mētis: ⁊ ab intimis
4 aie atq spūs. [clamaui ad te dñe.] Est
Quid sit pfundum. n. pfundū. qsi porro fundū. cuius ima oīno mersa sunt. Hinc ad dūm pphēta clamauit vt facilius posset audiri. Clamaui dicit. s. orando corde: ⁊ ore. De isto profundo gloriosas lachrimas fudit petrus. De isto profundo publicanus pectora culpanda tundebat: q sic in altū venerat peccatorū: vt nec oculos
5 Commendatio penitētie. leuaret ad celū. O pnia valde: ⁊ absolute gloriosa: humiliatio: q nescit cadere: luctus: q corda letificat. Lachrime: que aiam rigant. Profundꝰ deniq iste nescit inferos: q trāsmittit ad celos. Qua pper virtutē scē orōnis intēde: q: tāto se credit celerius audiendū: quanto de imis penetralibꝰ clamat ad dñm. Clamaui ait ad te nō ad aliū: q: tu solus potes liberare clamātes. Deniq sic sequitur. [Dñe exaudi vocē meā.] Pro me vel a me p alijs editā: q de pfundo ad te pueniat. Nā ipsi sunt altissimo viciniores: q scē hūilitatis se viscerībꝰ abdiderūt. Sic cū de pfundo oraret: ad altissimi redēptoris celerit dona puenit. Deinde alijs vbis idē repetit: ⁊ pcibꝰ deū placat: vt clemēter audiat dicēs.

Fiāt aures tue itēdētes: in vocem deprecationis mee.

Pulcherrima supplicatiōe placatū sibi iudicē reddit: vt petitiōibꝰ suis clemētissimꝰ pstaret auditus. Sed cū deꝰ spūs est vt dī Joā. 4. Spūs aūt nec auribus audit: nec pedibus ambulat: nec oculis videt: nec ore gustat: nec naribꝰ odorat: sz in cōprensibili virtute opat oīa ista: q dcā sunt: ex usu tn̄ psuetudine virtus q videt oculi dñr: virtus q audit aures appellant: virtꝰ q pficit manꝰ vocant: ⁊ his silia q per allegoriā diuinis opatiōibꝰ applicant. Dicit ergo. [Fiāt aures tue intēdētes] .i. auditus pietatis: ⁊ misericordie tue intēdāt. Nā pietas: ⁊ mīa sunt aures dñice qbus nos peccatores dignat exaudire. Tūc aūt dñs intentas aures hꝫ nr̄is orōnibus: qn̄ nos intēta mēte: ⁊ deuota: pces ad ipsum fundimus. Sed illā orōnē deus nō exaudit cui ipse: q orat nō intendit. Sequit. [In vocē deprecatiōis mee.] Ut. s. meā petitionē diligēter aures me audiāt: ⁊ tu dñe ad quē de pfundis clamo clemēter ipleas. Per h pphēta misericordiā boni ac pij iudicis cōmonet: ne patiat abijcere: quem se cognoscit fideliter inuocare. De quo aūt pfundo clamet ostendit dicens.

Si iniquitates obseruaueris dñe: dñe quis sustinebit?

Ecce iam pfundū illud detectū est: vñ clamat ad dñm. Iniquitatez. n. vult intelligi oē pctm̄ qd pōt aliq prauitate cōmitti. Iniquū. n. est qd iustū non est. Et qs a tali cōplexiōe reddat exceptꝰ? Nā: ⁊ sancti viri. cū deuota se cōuersatione vitā ducere videant: tn̄ culpas ex toto declinare nō pnt. Vñ ⁊ Joannes dei electus apls ⁊ euāgelista in sua canonica dixit. Si dixerimus q: pctm̄ nō habemus nosmetipsos seducimus: ⁊ vitas in nobis nō est. Qn̄. n. aut cogitatiōe nō delinquimus: aut vbōrū superfluitate nō peccamꝰ: aut iprouida actōe nō delabimur? Uidens ergo propheta nullū eē: q nō aut supfluis cogitatiōibꝰ excedat: aut vacuo sermone delinquat: aut inanibus actibꝰ occupet: territꝰ clamat ad dñm iusticie ipsius nō sufficere genus humanū nisi mīe sue pstet auxiliū. Dicit ergo. [Si iniqtates obseruaueris.]

1 Iniquitas pctī.

ueris.]Ad iudicādū: ⁊ puniendū eas. Secūdū q̄ƺtitatē culpe: ⁊ rigorē iusticie. [Dñe.]iuste. [Dñe.]Bone qs sustinebit? Quasi pōdus imēsum: q̄si molem intolerabile: q̄si flamā consumētē. Quis inq̄t sustinebit te iudicē vindicātē? Eccli'. 16. Opa iustitie ei⁹ qs annūciabit? Mal. 3. Quis poterit cogitare diē aduētus ei⁹? Amos. 7°. Nō poterit terra sustinē vniuersos s̄mones ei⁹. Si ḡ nobiscū vt seuer⁹ iudex agere volueris: ⁊ nō vt misericors pr: qs stabit i iudicio añ oculos tuos? Quasi dicat null⁹. Merito. n. penitēs iste: iusticiam dñi iportabilē dicebat: q actuum suoꝝ ƺsideratiōe: eius iudicia formidabat. Qđ: ⁊ facē deberem⁹: q2 vix aliqs sine pctō reperit̄. Si ḡ nō est castuƺ corꝗđ p̄sumat de sua iusticia: oium tñ cor presumat de dei mīa: ⁊ dicat deo: licet nullus possit te iudicem sustinere tñ de tua misericordia non despero.

¶ Quia apud te ꝓpiciatio est: ⁊ ꝓpter legē tuam sustinui te dñe.

¶ Territus aūt iustitiā domini p quā penas nulli est euadere: ad patronam mīam ƺuolauit. Nō ē. n. in nostris actibus vt mereamur absolui: sƺ ipsi⁹ ꝓpiciatiōis est vt ƺfitētē reū liberare dignetur. Dicit itaqƺ. [Quia apud te ꝓpiciatio est.]Nomē istud: si diligēti⁹ ꝑscrutteris: inuenies ꝓpiciationē sacrificiū illud qđ ꝓ nobis oblatū est: ⁊ pctā soluit s. innocēs sanguis Xpi Jesu pro nobis fusus. de q̄ p̄me Joā. 2. Ipse est ꝓpiciatio ꝓ pctis nr̄is: ⁊ nō tm̄ ꝓ nr̄is: sƺ etiā ꝓ totius mūdi. Sequit̄. [Et pp legem tuā sustinui te dñe.]Propitiationi lex vƺ ƺria. Nā propiciatio reconciliat: lex pctm̄ detegit: reuƺ designat: totūqƺ sibi hoīeƺ reddit obnoxiū. Sicut aps̄ dicit Ro. 7. Pctm̄ āt nō cognoui nisi p legē. Sed illā legē: q̄ q̄ndā i lapide duro scripta ē: nō debes h̄ aduertere. Attēde legē charitatis. legē euāgelicā: q̄ viuificat: ⁊ pctā (vt pr augustin⁹ dicit) condonat. Propter quā legē dicit ꝓpheta. [Sustinui te dñe.]Nā ⁊ ipm h̄ qđ dicit. [Sustinui.]Indicat charitatem: q̄ totū sustinet: totū patit̄. ⁊ spē suā ƺfidenter expectat. Hec salubriter inflamat corda fideliū. Hec ꝑfectos efficit xp̄ianos. Propter ḡ hāc legē sustinui te dñē flagellātē: ⁊ p̄mia differentē: expectans mīaƺ liberātē: ⁊ iusticiā retribuētē. Et h̄ oia in lōganimitate spei. Quid āt ad edificationeƺ nobis egerit. Subiūgit.

¶ Sustinuit aīa mea in v̄bo eius sperauit aīa mea in domino.

¶ Hic repetit sniaƺ supioris v̄sus. sub alijs verbis ad maiorē exp̄ssionē affectus. Sicut cōiter fit i orōnib⁹ deuotis. Dicit ḡ. [Sustinuit aīa mea]s. paciēter tullit dilatōeƺ ƺsolatōis. [In v̄bo]i. i ꝓmisso. [Eius.]Qđ regnū ꝓmittit post veniā (vt dicit pr augustin⁹.) Qđ nūq̄ƺ fallit: q2 verū est. Securi ḡ in eius v̄bo speram⁹. qm̄ falli non possumus. Vñ ait. [Sperauit aīa mea in dño.] Qui liberat: ⁊ ƺdonat: cū imēse pietatis: ⁊ clemētie sit: ⁊ potēs ab oi malo liberare. Esaye. 23. Dñe sustinuimus te: nomen tuuƺ: ⁊ memoriale tuum in desiderio anime mee. Cōsequēter ostēdit q̄ƺ diu sperauit dicens.

¶ A custodia matutina vsqƺ ad noctē speret israel in domino.

¶ Explicitis sub oi decore p̄ncipijs ad ƺclusionē psalmi letissimus venit. Nā secur⁹ de suis delictis reddit⁹ iaƺ ꝓpl'a p̄dicat vt p vniuersaƺ vitā in dño Xpo debeāt sperare: q eccl'ie sue inolestissimas passiōes in eterna p̄t gaudia cōmutare. Dic ḡ. [A custodia matutia vsqƺ ad noctē]i. a pueritia qñ p̄ incipit hō se custodire: ⁊ rōne vigere vsqƺ ad noctē. i. vsqƺ ad mortē. Ps. Dñs custodiat introitū tuū: ⁊ exitū tuū. Aliť nō p̄t sperare in dño nisi cōtinue speret. Qui. n. ꝑseuerauerit vsqƺ in finē h̄ salu⁹ erit. vƺ

dicitur Matth.10. In figurā huius pcipit dñs Leuit.3. vt caput: et cauda hostie simul dño offerātur. Nā si nō vsq ad finē sperauerís delet totū qd sperauerás. Ab illa ergo hora matutina (q̄ in vineā dñi locatus est israel).i.(vidēs deū.) spē suam in illā horā defigat qua denariū mercedis accipiat. Sequitur. [Speret israel].i. oīs populus xp̄ianus: fide vidēs deū. [In dño.] Nō in alio quia vt dī Hiere.17. Maledictus qui confidit in hoīe. Ideo aūt speret.

Quia apd dñm misericordia: et copiosa apud eū redemptio.

Reddita est cā mirabilis q̄re israel i. videns deū p fidē debuisset sperare in dño: qr in eius manu mīa est: q̄ pt ex puerso iustū facere: ex imbecillo imortalē: et ex carneo angelis similē. Hoc n. ille dē nobis ɔsueuit ostēdere ad qd humana nā p se nō pōt peruenire. Dicit ergo. [Quia apud dñm mīa].i. in relaxatiōe pctōrū. Ergo si pmimur pctīs nrīs nō desperemus: qr adest mīa dei parcens nobis. Et aduerte q cū ppheta apud dñm mīam esse dicat: nulla tpīs dīani posuit. Qm mīa apud dñm fuit: est: et erit. Sicut apud fontē viuū riuulus iugiter emanat: quē sola ingratitudo desiccat vt dicit sanctus Bernardus. De h fonte mīe Zach.13. scribit. Erit fons patēs domui dauid: et oibus habitātibus hierusalē in ablutionē pctōris: et menstruate. Addit et psalmista. [Et copiosa apud eū redēptio].i. sanguis Xpi pciosus de quo. prie Pet.1. Nō corruptibilibus auro vel argēto redēpti estis de vana vestra ɔuersatiōe: sz pcioso sanguine q̄si agni incōtaminati et imaculati Xpi Jesu. Nā pciosus ille sanguis tanta fuit vbertate ditissimus. q̄tenus totius mūdi peccata redimeret: et velut quodā diluuio salutari orbē terrarū a suis sordibus expiaret. Copiosa igitur redēptio: et quātū ad id p qd redempti sumus: et quātū ad id a quo sumus redempti: et quātū ad effectū redēptiōis: quia liberati sumus a culpa originali: et actuali: et a pena tā corpis q̄ aīe. Et adeo dñi misericordia est copiosa q.

Et ipse redimet israel ex omnibus iniquitatibus eius.

Hic iam dicit quid facturus sit ille: quē dixit misericordē: et copiosū. Redimet itaq israel sanguine pcioso. Qui sanguis purificat nō cruentat: q nō maculat: sz emūdat. Sicut Joānes in pria sua canonica testat. Sanguis Jesu xp̄i. mundat nos ab oī delicto. Sed cū dī. [Ipse redimet.] nullā possibilitatē in hoīe vt euaderet possit ostendit. Nā q̄ israel se vendere potuit: et fieri venūdatus sub pctō: redimere se ab iniqtatibus non pōt. Ille potuit redimere q se pctō non potuit vēdere. Qui nō cōmisit peccatū: et in cuius ore dolus nō est inuentus. Qui per Esayā.43. dicit. Ego sum ego sum q deleo iniqtates tuas ppter me. Hec. Nullū peccatorē reuertentem despicit: q peccatores redimere venit. Nō ergo timeas accessurus ad deū aliquas iniqtates tuas. tantūmō accede pleno corde: et desine iam facere: q̄ faciebas: et de profundo peccatorum clama ad dñm: obserua illū: et expecta illū: et sustine ppter legē ipsius. Quā legem tibi dedit? Vide Matth.6. Quid dicit dñs in lege. Dimitte nobis debita nra: sicut et nos dimittimus debitoribus nrīs. De pfundo qdē psalmus iste fecit initiū: sed altitudinem magnā velut sol puectus ascēdit. Vt agnoscamus quā vtilitatē habeat pnia: q̄ in tali culmine cognoscit colocata. Et ideo consideremus q̄ noxia sit superbia: q̄ angelū de gratia superne suauitatis eiecit. Amemus humilitatem: que ad celos: fideles extulit: velociter cōfiteamur. quod male facimus ne possimus incurrere quod meremur.

Sāguis Christi vbertate fuit ditissimus.

Oratio in fine psalmi dicenda.

Intendāt quesumus dñe pietatis tue aures in orōnes supplicū: q̄ apud te est ꝓpiciatio peccatoꝝ: vt nō obserues iniquitates nr̄as: sed impartias nobis misericordias tuas. Per dominum.

Titulus septimi psalmi.

Domine exaudi orōnē meā ꝛc. Cui ſm veritatē hebraicā (vt et hr̄ in beati hieronymi translatione) ꝛ in septuaginta interpretū. hic titulus ꝑponit. Psalmus dauid ꝛ nihil aliud additur. Sed in qbusdā biblijs repit additū. qñ psequebat eū filius eius. Et vt dicit Nicola⁹ de Lyra: illa additio vi apposita ab aliquo doctore. eo q̄ lr̄a huius psalmi vi satis ad h̄ ꝯcordare. Nā 2. Reg. 15. notissima est historia: Absalon inimicū pr̄i extitisse: ꝛ p̄ illū nō solū gessisse bellū ciuile: verū et domesticū. Et qm̄ illa psecutio durauit plurib⁹ diebus: idō dauid in tali psecutiōe existēs fecit plꝛes psalmos: vt clare pꝫ intuēti: ac legenti psalteriū. Precipue de hac psecutiōe in tertio psalterij psalmo: q̄ incipit. Dñe qd multiplicati sunt ꝛc. Dauid agit. Sed aduerte q̄ i titulo ipsius tertij psalmi. Absalō noiat: in titulo vero huius psalmi nomē Absalonis non ponit. Jdō credo hoc factū: qm̄ exēplū siue silitudo quā (spiritu ꝓphetico) dauid in tertio psalmo puidit: ad solū iudā voluit ptinere: vt exponit Cassiodorus. Hic aūt p̄ tāto nomē singulare nō ponit: qm̄ silitudo cōtenta in hoc psalmo ad oēm porrigit xp̄ianū: q a petis suis qbus seruit tanq̄ a filijs ꝓprijs in mūdi istius acerbitate vexatur. Unde vnusq̄sq̄ fideliū hūc psalmū extimare pōt ad vitia sua dictū. Nā sicut Absalō patrē suū dauid: sic ꝛ illiciti motus animi prauaq̄ opatio vnūquēq̄ psequunt. Et q̄ penitudo motib⁹ animi illicitis ac prauis opatiōibus opponit: quā hic psalmus ꝯtinere mōstrat. Merito itaq̄ inter septē psalmos pniales cōnumerat. Materia huius psalmi est lamētabilis petitio existētis in graui psecutione inimicoꝝ: vel tentatione illicitoꝝ motuū seu operū. Jntētio aūt est monere ad pniam: ꝛ orōnē exēplo suo. Nam q̄uis ꝓpheta plurimoꝝ penitētiū meditatione fuerit exercitatus: tn̄ q̄stum futuris laudibus reddebat vicinus tm̄ cōpunctione cordis ad pnie lauacra cōuertitur. vt salutari suffragio cōpetēter ablutus: cōspectibus domini mundissimus appereret. Diuidit aūt psalmus iste in duas partes p̄ncipales. Jn prima ponit petitio lachrimosa. Jn scḋa subdit exauditio gratiosa. ibi [spiritus tu⁹.] Circa primū duo facit: primo ponit q̄ dictū est: scḋo petitionis rō assignat. ibi [Quia psecutus est.] More ergo bōi dictōris in p̄ncipio psalmi captat beniuolentiam apud deū patrem: ꝛ dicit.

Abā • intētio. huius psalmi

Domine exaudi orationem meā: aurib⁹ pcipe obsecrationem meā: i veritate tua exaudi me in tua iustitia.

Pro ampliori huius t̄xus declaratione hic hn̄ notā q̄ orō: depcatio: ꝛ obsecratio: in aliq̄ ꝯueniūt ꝛ in aliq̄ differūt. Cōueniūt i h̄ q̄ hec oia dicūt ascēsum mētis in deū: ſꝫ orō est tm̄ respectu bonoꝝ adipiscēdoꝝ: depcatio est respectu maloꝝ remouēdoꝝ. obsecratio t̄xo icludit vtrūq̄ i se: ꝛ adhuc addit v̄ba sacra: aut sacrificia: aut oblōnes: aut vehemētē affectū: ꝛ effectū vt cū dr̄: p aduentū tuū: per crucē ꝛ passionē tuā libera nos dñe. Hēc declaratiē t̄xus iste sic exponit. [Domine,] Qui mētē ad te ascendentē intueris: ꝛ in conspectu cuius ante cor patet q̄ lingua loquit. [exaudi orationem meā.] In appeten-

B Oro: depcatio ꝛ obsecratio differūt ꝛ conueniūt in aliquo.

dis vtilibus et honestis. [auribus] i. auditu clemētie. [percipe obsecrationē meā.] In repellēdis inhonestis et noxijs. [in veritate tua exaudi me in tua iustitia.] Dic veritas: et iustitia pro eodē accipiunt. Et quo ad lrālē expositionē: hic vī q dauid allegat vbū diuinū: q deus pcipit filijs parētes honorare: vt patet Exo. 20. Et iō ad diuinā veritatē et iustitiā ptinebat. vt dauid liberaret a psecutione filij sui a quo dēbat honorari. Sz quo ad sensum moralē. Quilibet penitēs pōt dicere. In vitate tua exaudi me in tua iustitia: q impios iustificas. In iustitia (in quā) tua: nō que ex lege est: sed que ex fide. Et notāter dicit: [tua] nō mea. Quia cū ad me respicio nihil aliō meum q peccatū inuenio. Uñ subdit.

¶ Et non intres in iudiciuz cum seruo tuo: q: non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

¶ Si sensuz lrālē sequamur. Uersiculus iste apte indicat orōnē Dauid (qua deū poscebat): vt malū p Nathā pphetā pnunciatū sibi ab eo remoueret. Dixerat. n. Nathaz ppheta: vt hr. 2. Reg. 12. Ecce ego suscitabo sup te malū d domo tua. Et h pp petm̄ adulterij cū bersabee cōmissuz: et homicidiū factum in vriā ethceū. Quia sm legē diuinā vtrūq3 vitiū plectit morte. Iō dicebat. [Nō intres in iudicio cū seruo tuo dñe.] Ac si diceret. Merito hāc psecutionez a filio meo patior. reus. n. mortis sum sm legē tuam. At maior fiat tua mīa: et nō me iudices sm rigorē iustitie: sz sm dulcorē mīe. Quia si sm rigorē iustitie iudicaueris [nō iustificabit i cōspectu tuo oīs viuēs.] At q: melius accipit. Pōsite p figuricato queadmodū et i ecclia canit: iō sensuz moralē sequar. put cuilibet penitēti pōt cōuenire. Dicat g penitēs. [Non intres in iudiciū cū seruo tuo domine.] Idest. Nō distrricte mecū agas in futuro. Ad te cōfugio: nō sum dignus vocari filius tuus: mīa egeo: pacē quero: tecū in iudiciū nollo intrare: nec iustitiā meā cōstituo. Uiolaui legez tuaz quā in baptismo seruare promisi. Post adultam etatē factus suz iniustus qñ trāsgrediēdo pcepta a volūtate tua deuiaui. Charitatē amisi: et sic nihil mecum manet nisi solū petm̄. Nō itaq3 intres in iudiciū cū seruo tuo: q: nō iustificabit in cōspectu tuo oīs viuēs. Cum dī oīs viuens. hoiem significat gnāles. vbi et infantiū vita icludit. Uñ et Iob quartodecimo. veracissime dicit. Nemo mūdus añ te nec infans cuius est vnius diei vita sup terrā. In cōparatione aūt dei nō iustificabit omnis viuēs siue viuat vita nature (vt iā expositū est:) siue vitā gratie: qm̄ ait Esayas. 64. Omnes iustitie nostre quasi pānus menstruate. Siue et viuat vita glorie. Nā nec astra matutina in cōspectu. i. in cōparatione eius munda sunt. Libet tñ speciales rationes assignare: quare timendū est valde intrare in iudiciū cū deo. Primo: q: oēs nascimur filij ire Eph. 2. Itez quia gratie dei multotiens defuimus. Heb. 12. Uidete ne qs desit gratie dei. Itez q: gratiā dei habitā multotiens repudiauimus. Heb. x. Irritā quis faciēs legē Moysi sine vlla miseratiōe duobus vl tribus testibus morit: qūto magis putatis mereri deteriora supplicia. q filiū dei cōculcauerit et sanguinē eius pollutū duxerit: in quo sanctificatus est: et spiritui gratie cōtumeliā fecerit. Itēm qa multotiens et grauiter peccauimus. 2. Paralipomenō vltio. Peccaui sup numerū arene maris: et incuruat9 suz multo vinculo ferri et nō est respiratio mihi. Itē q: adhuc quotidie peccamus Eccl. 7. Nō est hō iustus in terra q nō peccet. Et prie Ioā. 3. Si dixerim9 q: petm̄ nō hēmus ipsi nos seducimus: et vitas in nobis nō est. Itē q: pauca bona facim9 in cōparatiōe tā cōmissiōis q3 omissionis Luc. 8. Cui plus cōmittit plus ab eo exigit.

¶ Rōnes mitte ac signant quare timēdū e intrare cū deo i iudiciū.

eo exigitur. Itē qa minima bona facī‑mus in cōparatione bñficiox dei. Job 40. Si voluerit hō cōtēdere cū deo nō poterit rñdere vnū pro mille. Itē qz de minimis reddituri sumus rōnē vsqz ad quadrātē nō tm̄ de factis: sed et de oi vbo ocioso qd locuti fuerint hoies sup terrā: r reddēt rōnē i die iudicij. vt dicit Matth. 12. Quare dat ꝯsiliū Eccl. 18. Ante iudiciū interroga te ipz. Dz. n. hō stricte ꝯputare oia tpa sua. Pmo qz alie‑na sunt q̄ ei credita sunt. tam spūalia qz tpalia. p⁹ cor. 4. Quid hēs qd nō acce‑pisti? Itē dz secū cogitare qz sic oia sub nūero accepit. ita oia oportet vt sub nu‑mero reddat. Propt̄ has g̊ rōnes timē‑dū valde ē intrare in iudiciū cū deo. Et certe necesse est vt liberes r exaudias.

¶ Quia psecut⁹ est inimic⁹ aiaz meā: humiliauit i terra vitā meā.

¶ Posita petitione hic ponit petitiōis rō. Ubi retorquet culpā suā i diabolū psuasorē r teptatorē. Et qzuis titulus de absalō dicere videat: tn̄ hñ inimic⁹ ipsonalr ponit vt hz ō diabolo sentia‑mus. Nā ipse diabolus: r apte seuiēdo r occulte insidiādo psecut⁹ est aiaz meā. ad scelera ipellendo: r ad luxuriā: r ad auaritiā: r ad supbiaz atqz cetera pctā alliciēdo: vt eā a iustitia separaret. Et humiliauit inqt i terra vitā meā. Ille aūt i terra hūiliat. cui⁹ carnalib⁹ actio‑nib⁹ vita polluit. nō illa hūilitate pba‑bili: sz ideclinatiōe viciosa. Aug. Quid .n. nobiscū agit qsqs psegt. nisi vt reli‑cta spe celesti terrā sapiam⁹. psecutori cedētes terrena diligam⁹. Iste g̊ inimi‑cus cui ꝯsensi hūiliauit r deiecit i terrā vitā meā: qz cecidi a grā p quā viuebā spiritualiter sequēdo ista terrena: r ita cecidi a vita in mortem peccati. ꝙ.

Diabolus ap‑te r oc‑culte p‑sequitur aias no‑stram.

¶ Collocauit me in obscuris: si‑cut mortuos seculi r anxiatus est super me spiritus meus: i me tur‑batum est cor meum.

¶ Ne historiā abijcere ex toto videa‑mur ad sensum lrālez paululū reuerta‑mur. Collocauit me inqt in obscuris. i. deputauit more furētiū inimicox: q sic hoies ꝯtēnunt odiosuz qsi iā iudicēt eū sepultū. In obscuris reuera collocatus ē q post regni culmina psecutionis patie‑bat iniuriā. Nā dauid (psequnte eū filio suo) cōpulsus fuit se abscōdē in locis d‑sertis r cauernosis. sicut mortuos secu‑li. qui ponunt in foueis subterraneis. Tunc āt habit⁹ est sicut mortuos secu‑li. qsi nec ppbetalis: nec regni reuerētia nec ipse quoqz paternus ꝯsiderabat af‑fect⁹. Et iō vir tot honox iuste se deflet sic fuisse despectū vt crederet nullaten⁹ vindicandus. seqt. Et anxiatus ē sup me spūs meus. Anxius spūs vicinita‑tē pculi pdit. Turbatū est cor meū. Hoc humanā sapiētiā testat eē ꝯfusaz. vt spē suā ampli⁹ i dño reponeret cū vi‑riū suax ꝯfidētiā nō hrēt. At moraliter hunc vsiculū sicut r ceteros pseqmur. Dicat igit ille q seuitiā diaboli eū pse‑qntis sentit. Collocauit me. s. inimicus alliciēdo me ad pctm̄ inter mortuos pec‑catores ad penā r mortē eternā destina‑tos: q pus p gratiā collocat⁹ erā iter vi‑uos. angelos r iustos. Collocauit inqz me in obscuris. i. i tenebris viciox vt a‑gescerē opib⁹ tenebrax. Et iō. Anxia‑tus est sup me spūs meus ad deū extē‑sus: (r visa miseria) refugiū qrēs dolēs p pctis. In me turbatū ē cor meū ad penitētiā et pp ꝯsciētiā remordentem. qz peccaui. Deinde cum dicit.

¶ Memor fui dieꝝ ātiquox me‑ditatus sum i oib⁹ opibus tuis: r i factis manuū tuax meditabar.

¶ In supioribus explicauit miserias suas: r cāz ipax. Nūc vo petit auxiliū diuinū. Et circa hoc duo facit. Pmo po‑nit q̄ quo auxiliū diuinuz petat. Scdo vn̄ orit eius spes. ꝙ videlicet deus au‑xiliabit ei. ibi. In factis manuū tuax

meditabar.] Quo ad p̄mū dicit. [Me
mor fui dierꝝ antiquorꝝ.] Idest ad me/
moriā reduxi dies antiquos in qb⁹ an/
gelos: ⁊ p̄mos parētes aliosq̄ p̄uarica
tores punisti ⁊ inde timui iñ turbatū ē
cor meū: qꝛ memor fui dierꝝ antiquorꝝ.

E
Qui di cunt di es anti qui.

Dies antiq̄ sunt: q̄ veterꝝ pctōꝝ antiq̄ta
te sunt fuscati. Nā sicut nouitas: ꝓdit i/
nocētiā vite: sic ātiq̄tas scelerata scā te
stat. Juste ḡ cor ei⁹ fuerat turbatū qm̄
memor erat ingētiū pctōꝝ. Nūc ponit
vñ spes ei⁹ orit vt de⁹ ei auxiliet. Et di
cit. [Meditat⁹ suz i oib⁹ opib⁹ tuis.]
Hoc ē: ad ꝯsolationē: q̄tenus cū diuina

F
Opera dñi de scribun tur.

opa recoleret: crīmīnꝝ suaꝝ memoriaz
nō hrēt. Opa. n. dñi dicit. qb⁹ celū terrā
q̄ mirabili dispōne fūdauit. Et cū sub/
iūgit. [In factis manuū tuaꝝ medita/
bar.] Attēdit: q̄ ⁊ quāta antiq̄s p̄rib⁹
ꝯtulit. Ut puta: qꝛ Noe de diluuio libe
rauit. Abraam de vr chaldeorꝝ. Filios
israel de s̄uitute egyptiaca: ⁊ de sumer
sione in mari rubro: ⁊ quō pluit illis
māna de celo: ⁊ eduxit aquā de petra:
⁊ multotiēs liberauit eos de manu ini
micorꝝ tp̄e iudicū. Ex hijs hēo spez ve/
nie. Hec me ꝯsolant: qm̄ amaritudinē
p̄secutionis: suauitas excludit medita/
tionis mīe. Qd̄ exēplū ꝑ maxio reme/
dio positū ōbem⁹ accipe: vt nos quoq̄
fili⁹s medicina possit saluare. Uel alr.
[In factis manuū tuaꝝ meditabar.]
q̄a q̄cūq̄ bona facim⁹ nō nāe bona sūt:
sed grē: ⁊ inde cōsolationē accepi. Re/
spice ḡ cōditorē tue vite: ⁊ substātie ac
iustitie: ⁊ salutis auctorem meditare in
opib⁹ manuū ei⁹. Ois creatura dei fiat
tibi spectaculū: q̄ nō solū creaturaz: sz
⁊ iustitiā: ⁊ q̄cq̄d in te. vel in quocūq̄
ente boni est ad manuū ei⁹ facturā iue/
nies ptinere: ⁊ ab illo factū eē. Ipse. n.
qui omnia q̄cunq̄ voluit fecit: ipsemet
est: qui operat in nobis: ⁊ velle: ⁊ ope/
rari pro bona voluntate. Memor itaq̄
omniuz istorum: ⁊ confidens ꝺe tua cō/
sueta misericordia.

¶ Expandi manus meas ad te:
aia mea sicut terra sine aqua tibi.
¶ Legit. exo. 17. qñ moy. es cū amale/
chitis pugnabat: vincebat cū man⁹ ex/
pādēt: p̄debat si brachia remisisset. Qd̄
credo figurā crucis signabat. Nā q̄ ex/
pansis manibus orat, crucē redēptoris
imitat: q̄ licet a ꝑfidis iudeis pro pena
data est cōcessa tñ est credentibus ad sa
lutē. Unde hic vr David ꝓphetasse san
cte crucis effigiē: licet innumeris locis
prophetauerit dñi saluatoris aduentū.

G
Per manus expāsas Moy figura crucis signifi catur.

Sequit cōparatio: in qua dicit sic aiaz
suā ꝯsiderare deū. quēadmodū solet sic
ca terra copiosas pluuias sitire. Uel.
[expādi man⁹ meas] .i. dilataui affect⁹
ne opa q̄ p̄us erāt ꝯcta. Et aia mea q̄ p̄
se est sicut terra sine aq̄: ⁊ fidēs ibrē grē
ad fructificandū: tibi nō alteri beret: vt
eā ꝯpluas: ⁊ sic faciat fructū. Nec mihi
heret qꝛ eā rigare nō possuz. Meū ē si/
tire tuū est rigare: iō aia mea desiderat:
⁊ sitit te deū suū. Cōplue ergo me ad fa
ciēdū fructū bonū: qm̄ sine te nihil pos
suz. Et quia sitio ideo.

¶ Velociter exaudi me domine:
defecit spiritus meus.

¶ Post exordiū decursum venit ad lu/
ctuosissimā narrationez: petēs sibi ibrē
mīe celerrie subueniri: ne sp̄etus a dño
redigeret in puluerē: ⁊ vēto supbie dissi
patus a terra ꝓmissionis redderet alie
n⁹. Dicit ḡ. Velocit: ⁊ cito exaudi me o
dñe: ⁊ miserē mei. Da potū spūalē te si/
tiēti: ne differras ad inflamādū deside/
riū: sz da imbrē: riga pluuia: qꝛ sitit aia
mea. Exaudi iḡ qꝛ deficit spūs me⁹. qd̄
pp̄ nimias tribulatiōes solet ꝯtigē hijs
q̄ passionū diuersaꝝ pondē ꝑgrauant.
Ul' defecit spūs me⁹ idest: qꝛ nō suz sup
bus iō exaudi me. O m̄ oro humiliū: ⁊
māsuetorꝝ semp fuit tibi bñplacita. Ille
aūt supbus ē in q̄ viuit spūs ꝓprius: sz
me āt ꝯfecit spūs me⁹ iō ipleat me spūs
tu⁹ Aug. fact⁹ suz iā paup spū: fac me
beatū

In q viuit spiritus proprius superb...

beatū i regno celoꝝ. Deinde cū dicit.

¶ Non auertas faciē tuā a me: ꝛ similis ero descendētibus in lacū.

¶ Hic ꝟsiculus cū ꝑcedēti sic ꝯtinuat᷑. [Defecit spūs me⁹] .i. nō sum supbus (vt iā fuit expositū) iō nō auertas faciē miē tue a me veniā mihi denegādo a me inq̄ iā humili. Auertisti a supbo: ꝛ factus sum ꝯturbatus. Redde humili vt sim ꝯsolat⁹. Auerterat .n. de⁹ pri⁹ faciē suā a dauid ꝑp insolētiā peccatoꝝ: sed nūc petit vt ad ipm respiciat: q2 se com pūctis supplicatiōib⁹ inclinabat. Couenit .n. miē ipsi⁹ vt humiles respiciatq̄ supboꝝ corda ꝯtēnit. Seqtur. [Et silis ero dscēdētib⁹ i lacū. Et ꝑ q2 qd absit. Si auertas faciē tuā silis ero descēdētibus in lacū .i. in ꝓfunduꝫ maloꝝ. Qm̄ a qbus auertis faciē tuaꝫ: eos in tenebras: ꝛ profundū descendere dubiū nō est. In hoc profundū cū peccator venerit ꝯtēnit: ꝛ cōfessio ab eo perit. Ille .n. in profundū descēdit: q etiā ꝯfessionez ꝑdit: ꝛ sine spe venie peccare nō metuit. Talis nō audit dn̄m dicentē. Couertimini ad me: ꝛ ego ꝯuertar ad vos. Uel lacuꝫ inferiorē locū inferni intelligere debemus vbi impij eterna pena mergendi sunt. Hijs ergo pares suntq̄ diuinā potentiā respuerūt: ꝛ deprauātes illā imaginē in q̄ creati sunt: forma diabolice dānatiōis induti sunt. Bn̄ āt dcm̄ est (descēdētib⁹) qm̄ ad ima mergent᷑: q illuc intrare merebūt᷑. Petit ḡ ne supbis similis fiat: qui pctā humili satisfactiōe deplorat. Uñ ꝛ subiungit.

¶ Auditam fac mihi mane misericordiam tuā: q2 in te speraui.

¶ Auditā miām: clemētiā dicit dn̄i toto orbe notissimā: quā supplicantibus ꝑstat: indulget afflictis. Mane ꝟo tps venie designat. Tūc .n. menti elucescit: qm̄ ad eā felici sorte ꝑuenit᷑. Nā post noctē peccatoꝝ merito mane di qn̄ culpa laxat᷑. Dicit ergo. [Auditam fac mihi mane miāꝫ tuā] .i. post noctē peccatorū pctā relaxa: ꝛ miam ostēde. Uel mane .i. cito: ꝛ sine tardatiōe fac me audire miām tuā vt eā celeriter in me experiar. Uel mane .i. i exortu eterne diei .s. post finem seculi: cu videbimus qd nūc credimus. [Misericordiā tuā.] dicēdo. Uenite bñdicti pris mei. Cā quoq̄ sequit᷑ qua debeat obtinere. qn̄ spes in illū posita est: q nescit in se ꝯfidētes decipere. Uñ dicit. [Quia in te speraui] .i. i te solo donec videlicet ꝑtrāseat iniqtas: spē firmā posui. Et q2 vt dicit sanctus pr̄ Augustinus: nō sufficit sperare: sed opus est ꝛ aliqd agere. Qd q2 ꝑ me non possum. ideo precor.

¶ Notā fac mihi viā in q̄ ambulem: q2 ad te leuaui aīam meā.

¶ Cum a deo petit notā sibi fieri vite viā ostendit qm̄ hec via hoībus habet᷑ incognita. Illius .n. lucerna ē iter ostēdit. Illius lumē semitas istas aperit: q illuminat oēm hoiem venientē in hūc mundū: sicut ꝛ in secundo psalmo huius operis dictū fuit penitenti. Intellectum tibi dabo: ꝛ instruā te in via hac q̄ gradieris. Quapꝑter merito rogat ꝓpheta vt ei dn̄s viā salutis ostēdat: ꝛ sic notā semꝑ habeat: ne de eius corde aliquādo discedat. Notam inquit fac mihi viā .i. Doce me quid sit vitanduꝫ quid appetendū. Uiā dico in qua ambulem: ꝛ a qua nō declinē. Subiungit᷑ quoq̄ solēnis illa confessio: qm̄ illud nos postulata mereri facit: si animā nostrā non carnali grauedine inclinemus ad mundū: sed spirituali auxilio leuemus semper ad dn̄m. Hac ergo fiducia petij que predixi: q2 ad te supernū fontē: nō ad mundū: nec ꝯtra te leuaui animam meaꝫ ꝑ spem. vt ꝑ te illuminet᷑: ꝛ tua gratia impleatur. Quia .n. apud te est fons vite: tanq̄ vas ad fontem: animam meam attuli: ꝛ leuaui ad te imple ergo me. Et ideo.

Mane ꝟo tps venie designat.

¶ Eripe me de inimicis meis do mine ad te cõfugi doce me facere volũtatẽ tuã: qꝛ deus meus es tu.

¶ Hoc q̃uis ꝓpheta ſm ꝓpoſitũ titulũ de inimicis carnalib⁹ dicẽ videat: tñ ẽt ad ſpũales inimicos dz referri: q iugiter circũdãt fideles vt eis ſpẽ diui nitatis poſſint auferre. Dicit ḡ. Eripe me de inimicis meis .i.ſ. viſibilib⁹: ⁊ ẽt inuiſibilib⁹: qꝛ o dñe ad te pſeꝫ: ⁊ pro/ nũ: q es forte: ⁊ ſecuruꝫ refugiũ ꝯfugi: refutãs quẽcũqꝫ aliũ protectorẽ. Ad te ꝯfugi nõ a te ſicut Adam de quo dicit Job. 7. Tãq̃ ſeru⁹ fugiens dñm ſuũ: ⁊ ꝯſecutus eſt vmbrã. ſ. inter ligna para diſi. Illi ãt ſoli ad te ꝯfugiũt: q tuis iu/ ſſiõib⁹ obſequunt. Nã poſt reatũ pctĩ: nõ fugi te dñm. Sed ꝯfugi ad te deum meũ. ergo. Doce me. Tãqꝫ ignarũ: tãqꝫ imperitũ: tãqꝫ nihil de ſua virtute pſumẽtẽ. Facẽ volũtatẽ. Nõ meã: ſꝫ tuã: vt poſſim frãgere volũtatẽ ꝓpriã. Nolebat ꝓrſus errare: q tãti magrĩ cu piebat eẽ diſcipulus. Et intuere ꝙ non dicit: doce me ſcire: ſed facẽ. Nã ſcire ⁊ nõ facere pena eſt: imo culpa magis q̃ virtus. Subiũgit. Quia deus meus es tu. Fida petitio. Cõpetẽs rõ: a cle/ mẽte dño iõ poſtulare bñficiũ eo ꝙ ipe fit dñs ſupplicantis. De⁹ inqt meus es tu: q me creaſti: ⁊ recreaſti: cui totũ de/ beo qđ ſum. Deus oĩum p potentiam. Meus p grãꝫ: mea glia: mea vita: mea hr̃ditas. Et iõ. Doce me vt magr̃ me⁹: qꝛ nõ eſt mihi doctor alius. Si ali⁹ me creaſſet ad aliũ cucurriſſeꝫ: ſꝫ tu es de⁹ me⁹: nõ ſolũ dator hr̃ditatꝫ. ſꝫ ipſa here ditas. Ergo doce creaturã tuã ne amo do erret. Qđ ⁊ ſpero te facturũ. Quia.

Scire ⁊ nõ facẽ eſt pena ⁊ culpa.

¶ Spũs tuus bon⁹ deducet me in terrã rectã: pp nomẽ tuum: dñe viuificabis me in eqtate tua.

¶ Hec eſt ſcđa ps pncipalis hui⁹ pſal/ mi vbi ponit exauditio gratioſa. Ha/ buit. n. dauid rñſuꝫ ex diuia reuelatiõe ſe eẽ liberãdũ de pſecutiõe abſalon: ⁊ i regno ſuo reſtituẽdũ (vt doctores expo nũt in tertio pſalterij pſalmo.) Reuelat ẽt aliqñ penitẽti exauditio ſue petitiõis vel aperte: vel cõiecturaliter. vt puta p internã ꝯſolationẽ a ſpũ ſancto. Spũs ãt bonus deducit nos in terrã rectã qñ corpus nr̃um ſuis regulis ſubdit: ⁊ fit illius inſtitutiõibus indeuiũ. quo pec/ catoꝝ fuerat prauitate diſtortũ. Sed h̃ humana nõ pt virtute cõpleri. Ipſe. n. nos recreãdo. rectos: ⁊ ſaluos facit q̃ eſt ⁊ creare dignatus. Spũs ẽt bonus deducit nos: viã rectam oſtẽdẽdo: ⁊ in hac q̃ gradimur via nos adiuuando. Sicut ſpũs nr̃ malus deduxit nos in terrã pũerſã. Per terrã rectã congrue terra viuẽtiũ itelligit in q̃ nihil eſt obli quũ: i q̃ recti ambulabũt: ⁊ cũ dño ma gna ſemper exultatiõe gaudebũt. Et h̃ facies o bone magr̃ pp nomẽ tuũ non ꝓpter merita mea. i. vt rẽ nominis tui impleas qđ eſt Jeſus. Uel vt inde. Lau det nomẽ tuũ ſeru⁹: ⁊ admirabile. Seq/ tur. Uiuificabis me. Nã pctm̃ meũ me occidit: imo egomet per pctm̃ mihi mortẽ intuli: ſed tu viuificabis me. ſ. p ſpũm tuũ. Hic gr̃a clemẽtiſſime diuini/ tatis oſtẽdit: q nihil mr̃is meritis red/ dit: ſꝫ totũ indulgẽtie ſue largitate ꝯce dit. Uiuificabis inq̃ me vita vꝫ gr̃e p cuius virtutẽ veniã ad vitã glie: ſue in terrã viuẽtiũ. Et hoc in eqtate tua. i. in mãdatis tuis: oĩa. n. mãdata tua equi/ tas. Quaſi dicat. Perij i prauitate mea fac me viuere in eqtate tua. Uel i equi tate. i. i iuſtitia nõ mea: ſꝫ tua: quẽ decet ſupplices viuificare qs demones vides ipetere. Et cũ ſic viuificaueris me: tũc.

Reuelatur aliqñ pe/ nitẽti exauditio ſue petitionis.

Spũs bonus deducit nos in terrã rectam.

Pctm̃ occidit.

¶ Educes de tribulatiõe animã meam: ⁊ in miſericordia tua di/ ſperdes inimicos meos.

¶ Quod ergo nunc dicit educes de tri bulatione intelligit huius ſeculi: ⁊ p̃ ſentis vite: qñ de hoc ſeculo neq̃ iubet

exire

exire quasi de carcere. Nam hic sancti & deuoti affligunt: cruciant̄ iniusti. Tota.n. vita presens sanctis viris est tribulatio: etiā si prosperent̄ in hoc seculo. Et q̄ diu in hoc seculo peregrinantur. tribulant̄ etiā si terrena felicitate fulgeant. Quia non habēt hic manētē ciuitatē: sed futurā in celo querunt. Presentē miseriā mente calcant: & totis desiderijs ad celestē patriā anhelāt. Ideo clamat apl's ad Philip. p̄. Cupio dissolui: & eē cū Xpo. Sequit̄. Et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Hoc & in bono & in malo pōt accipi. Si in bono: sic exponitur. Rogo vt in m̄ia tua disperdas inimicos meos. In m̄ia.n. dispergunt̄ inimici: qn̄ cōpunctionis studio a sceleratis cogitationibus abstrahunt̄: q̄ ad illos ptinere dubium nō est: q penas debitas remedio supplicationis euadunt. Si aūt in malo hec verba accipiant̄ sic exponit̄. Et in m̄ia tua non in mea iustitia vel merito disperdes hic inimicos meos vt p̄ me non possit p̄ualere. Q̄d: & fcm̄ fuisse legit̄. Quia illi qui erant cū absalon ad psequendū dauid fugerunt dispersi ad diuersa loca: fm̄ q̄ dicit̄. 2. Reg. 18. Ois āt israel fugit in tabernacula sua. Multi etiā perierunt: q̄ achitophel se suspēdit. 2. Reg. 17. Absalon īterfect⁹ fuit cū multis. 2. Reg. 18. Et siba filius bochri mouens p̄ dauid seditionē decapitatus fuit: vt habet̄. 2. Reg. 20. Cōtinuando tm̄ sensum quē psecuti sumus: spiritualiter hec possunt accipi. Ut inimicos diabolum: & omnes obstinatos intelligat propheta de quibus concludendo subiungit.

Dn̄s p̄senti saeculo sanctis viris est tribulatio

¶ Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniā ego seruus tuus sum.

¶ Et. s. in futuro iudicio perdes perpetuis penis deputando. oēs diabolos: & impios: & qui in sua obstinatiōe moriunt̄. Quos ideo dicit tribulasse animam suā: quia ipse in dei seruitio permanebat. Oēs.n. qui pie volunt viuere persecutionē patiunt̄. Necesse aut̄ est istos in iudicio futuro perire q̄ tales animos probant̄ assumere: vt innocentes viros ideo persequantur: q̄ dei famulos esse cognoscunt. Finita est q̄dem afflictio supplicationū: & felicius lachrimarū cursus ille numero septenario. Forte vt sicut i hac hebdomada peccamus: quā ductus tēporis mundi istius excurrit. Ita: & in eodē numero medicinalis penitētie saluamur. Illud aūt magnopere intuendū est: q̄ psalmi ipsi ab afflictionibus incipiūt: & in gaudijs desinunt ne qs de venia despe ret: quā in ipsis p̄cibus positā esse cognoscit. Sed animaduertite obsecro. Qualiter oratores sanctissimi: celestes patroni: q peccatoꝝ ueribus iplicatis salutis iter aperiant. Et etiā singilatim delicta nr̄a nos deflere cōmonent: & ad spē gaudioꝝ (dn̄i promissione) pducāt. Extat tn̄: & illud nīniuitarū efficacissimum supplicationis exēplū. vbi cuncta etas igemuit: vbi pecus oē sensit ieiuniū: & tm̄ valuit afflictio gn̄alis vt veritatē potuisset p̄phetici superare sermonis: facti sunt.n. de formidantibus securi: de tristibus leti: & vite sunt redditi: qui probabantur morte damnati. Quapropter desideremus: penitentiā humani generis salutare remedium: flentiū consolationē: semen feliciū gaudioꝝ: que & singulis quibusq̄ spē certissimā tribuit: & superne gratie donū supplicantibus in cōmune p̄cedit. Per Christum dn̄m nostrū. cui laus: & gloria in secula seculorum amen.

Psalmi penitētiales ab afflictionib⁹ icipiūt & i gaudijs desinunt.

Oratio in fine psalmi dicenda.

Deus qui matutinam sacre resurrectionis tue: auditam fecisti iocunditatem cum ex inferno rediens replesti terram gaudijs. quā reliqueras in obscuris rogamus potētie tue ineffa

bilem maiestatē: vt sicut tunc caterua apostolicā gaudere fecisti: ita hāc ecclesiam tuā: misericordiā expansis manibus flagitantē splendore celestis iubaris illustrare digneris. Qui viuis &c.

¶ Explicit etymon super septem psalmos penitentiales: non sine magno labore compilatum per reuerendum patrem: fratrem Dñicū buchiuz Catharensem ordi. predi. ac sacre theologie ꝓfessorē ad laudē: & honorē: sūmi dei ac gloriosissime virginis Marie.

¶ Ego frater Angelus testa Venetus: sacre Theologie professor: ac heretice prauitatis inq̄sitor: attestor vidisse presens opus: qđ in nulla re a fide catholica deuiat. Quare auctoritate officij nostri approbamus in cuius fidē: manu ꝓpria me subscripsi. 1531. die. 26. Maij. in conuentu fratrum minorum.

¶ Impressum Venetijs in edibus Aurelij Pintij Veneti. Anno domini. 1531. die. 14. Junij.

¶ Tabula alphabetica per quã facillime inuenire poteris oẽs principaliores sententias in hoc opere cõtentas. Notãtur. n. tibi primo psalmi: deinde littere. postremo carte. et sic aduertas in quo psalmo notatur sententia quã queris: et sub qua littera: et in qua carta. Nam in marginibus extracte sunt ipse sententie: et eisdem littere ordine alphabetico sunt preposite.

Laus deo.

